

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

PLÁNOVÁNÍ HODIN VÝTVARNÉ VÝCHOVY A JEJICH SKUTEČNÁ REALIZACE

Diplomová práce

Studijní program: M7503 – Učitelství pro základní školy
Studijní obor: 7503T047 – Učitelství pro 1. stupeň základní školy
Autor práce: **Lenka Králová**
Vedoucí práce: PhDr. Hana Valešová, Ph.D.

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lenka Králová**
Osobní číslo: **P08000223**
Studijní program: **M7503 Učitelství pro základní školy**
Studijní obor: **Učitelství pro 1. stupeň základní školy**
Název tématu: **Plánování hodin výtvarné výchovy a jejich skutečná realizace:**
Srovnávací studie
Zadávací katedra: **Katedra primárního vzdělávání**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl:

Na základě dotazníkového šetření s učiteli 1. stupně a obsahové analýzy tématických plánů a třídních knih, porovnat plánování výuky výtvarné výchovy s jejich skutečnou realizací. Na základě zjištěných výsledků, formulovat důvody předpokládaných rozporů.

Požadavky:

Pravidelné konzultace s vedoucím práce

Orientace v odborné literatuře

Samostatné navržení a realizace dotazníkového šetření

Metody:

Analýza odborné literatury

Obsahová analýza textu

Dotazníkové šetření

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

HAZUKOVÁ, Helena; ŠAMŠULA, Pavel.: Didaktika výtvarné výchovy I.

Praha, Univerzita Karlova - Pedagogická fakulta, 2005.

PRŮCHA, Jan; WALTEROVÁ, Eliška; MAREŠ, Jiří.: Pedagogický slovník.

Praha, Portál, 2008.

KALHOUS, Zdeněk; OBST Otto a kol.: Školní didaktika. Praha, Portál, 2009.

HAZUKOVÁ, Helena; DVOŘÁKOVÁ, Miloslava.: Učitelovo rozhodování
v situacích výtvarné výchovy: příkladový materiál. Liberec, Technická univerzita
v Liberci, 2002.

HAZUKOVÁ, Helena; DVOŘÁKOVÁ, Miloslava.: Situace ve výtvarné výchově.
Liberec, Technická univerzita v Liberci, 2002.

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Hana Valešová

Katedra primárního vzdělávání

Datum zadání diplomové práce: **20. dubna 2012**

Termín odevzdání diplomové práce: **20. dubna 2013**

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.

děkan

L.S.

doc. PaedDr. Jaroslav Perný, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 24. dubna 2012

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování:

Chtěla bych poděkovat své vedoucí diplomové práce PhDr. Haně Valešové, Ph.D. za ochotu, trpělivost a za odborné vedení, které mi spolu s cennými radami poskytovala při zpracování této práce.

PLÁNOVÁNÍ HODIN VÝTVARNÉ VÝCHOVY A JEJICH SKUTEČNÁ REALIZACE

KRÁLOVÁ Lenka

DP 2014

Vedoucí DP: PhDr. Hana Valešová Ph.D.

Anotace

Diplomová práce se zabývá zkoumáním plánování hodin a jejich následnou realizací ve výtvarné výchově v 1. - 4. ročníku 1. stupně základní školy. Teoretická část vystupuje z novodobého pojetí školství. Obsahuje individuální přístup k dítěti, věnuje se plánování výuky, její následné realizaci a průběhu a také zahrnuje složky výtvarné výchovy obsažené v tematickém plánu. Nedílnou součástí teoretické části je právě obecná příprava na vyučování, která se snaží uvést danou strukturu hodiny. V praktické části jsou zařazeny shrnuté obsahy tematických plánů výtvarné výchovy v porovnání se souhrnem ze třídních knih. Součástí praktické části je rovněž dotazníkové šetření, ve kterém bylo zkoumáno, jak se učitelé prvního stupně základní školy staví k hodinám výtvarné výchovy a zda je pro ně plánování těchto hodin postradatelné či nikoli. Na základě dotazníkového šetření je v závěru práce zahrnuto doporučení pro praxi, jak výuku výtvarné výchovy zdokonalit.

Klíčová slova a pojmy:

plánování hodin, primární vzdělávání, příprava na hodinu, tematický plán, rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, výtvarná výchova

SCHEDULING HOURS OF ART EDUCATION AND THEIR ACTUAL IMPLEMENTATION

KRÁLOVÁ Lenka

DP 2014

Tutor: PhDr. Hana Valešová Ph.D.

Annotation

This diploma thesis is focused on examination of lesson planning and its consequent realization in art classes from the first to the fourth year at a basic school. The theoretical part is based on a modern conception of education. It contains an individual approach to a child, it deals with lesson planning, its following realization and progress and it also covers components of art classes included in a thematic plan. The integral part of a theoretical section is a general preparation of teaching that helps to introduce the structure of a lesson. In the practical part of the diploma thesis there is a summary of contents of thematic plans of art classes in comparison with a summary of class registers. The next part of the practical section is a questionnaire survey in which the attitude of teachers to the art classes was examined. The teachers were also asked whether or not the lesson planning is dispensable to them. Pursuant to the questionnaire survey, the conclusion contains a recommendation how to improve art classes at basic schools.

Key words and concepts:

scheduling hours, primary education, lesson plan, thematic plan, the general education program for elementary education, art education

Obsah:

1	Úvod.....	10
2	Teoretická část.....	11
2.1	HISTORIE VE VV A PLÁNOVÁNÍ.....	11
2.2	POJETÍ SOUČASNÉ VÝCHOVY V SOUČASNÉM VZDĚLÁVÁNÍ... ..	12
2.2.1	Výtvarná výchova ve všeobecně vzdělávacím systému	12
2.2.2	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání	12
2.3	PLÁNOVÁNÍ VÝUKY VÝTVARNÉ VÝCHOVY.....	18
2.3.1	Pojetí výtvarné výchovy.....	18
2.3.2	Pedagogické rozhodování	21
2.3.3	Tematické plány	22
2.3.4	Příprava učitele	25
2.3.5	Příprava na hodinu	25
2.4	REALIZACE VÝUKY	30
2.4.1	Fáze učitelovy přípravy na hodinu.....	30
2.4.2	Struktura vyučovací hodiny	31
2.4.3	Třídní kniha.....	33
2.5	PŘEDPOKLADY PŘÍZNIVÉ VÝUKY VÝTVARNÉ VÝCHOVY	34
2.5.1	Předpoklady příznivé výuky	34
2.5.2	Obecné předpoklady	34
3	Praktická část.....	36
3.1	Úvod do problému – porovnání třídních knih s tematickými plány	36
3.1.1	Tematický plán a třídní kniha třídy 1. A.....	38
3.1.2	Tematický plán a třídní kniha třídy 1. B	39
3.1.3	Tematický plán a třídní kniha třídy 1. C	40
3.1.4	Tematický plán a třídní kniha třídy 2. A.....	41
3.1.5	Tematický plán a třídní kniha třídy 2. B	42
3.1.6	Tematický plán a třídní kniha třídy 2. C	43
3.1.7	Tematický plán a třídní kniha třídy 2. D.....	44
3.1.8	Tematický plán a třídní kniha třídy 3. A.....	44
3.1.9	Tematický plán a třídní kniha třídy 3. B	45
3.1.10	Tematický plán a třídní kniha třídy 4. A.....	45
3.2	Shrnutí skutečné realizace plánování.....	46

3.3	Dotazníkové šetření	49
3.3.1	Cíl výzkumu a předpoklady	49
3.3.2	Metodika	49
3.3.3	Průběh výzkumu	50
3.3.4	Zpracování zkoumaného vzorku	51
3.3.5	Výsledky výzkumu	52
3.3.6	Shrnutí výsledků	86
3.3.7	Zhodnocení výzkumu	86
3.4	Shrnutí předpokládaných rozporů	88
3.5	Doporučení pro další praxi	89
4	Závěr	92
5	Seznam použitých zdrojů:	94
6	Seznam grafů	96
7	Seznam tabulek	97
8	Seznam příloh	7

Seznam použitých zkratk a symbolů

RVP - rámcový vzdělávací program

RVP ZV - rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

ŠVP – školní vzdělávací program

VV - výtvarná výchova

1 ÚVOD

Nedílnou součástí každé výuky na základní škole, a to především na 1. stupni, je výtvarná výchova. Již tradiční název popisuje tento obor výchovou. Tedy samostatný předmět by v nás měl vychovávat určitou osobnost a také rozvíjet fantazii, představivost a především také stránku talentovou. Hlavním cílem této výchovy, však není pouze již zmíněné vychovávání, ale také hlavně učení. Učení se výtvarné kultuře, výtvarným prvkům, ale také dovednostem a schopnostem.

Jak jsem zjistila už i při svém krátkém pedagogickém praktiku na několika základních školách, je pro mnoho pedagogických učitelů výtvarné výchovy toto zcela ustupující do pozadí a dá se říci pro ně nedůležité a nepodstatné. Mnohem raději častokrát upřednostňují líbivý výtvar, který dítě vytvoří dle předlohy, případně šablony, kterou mu v nejlepším případě sama paní učitelka vystříhla. Dítě samozřejmě nemá šanci se samostatně projevit, natož rozvíjet svoji tvořivost.

Pravdou však je, že nechat dítě rozvíjet svoji vlastní tvořivost a osobnost, je jednou z nejzásadnějších úloh tohoto předmětu. O to více je člověk zděšen, když při vstupu do některých tříd na prvním stupni, se mu naskytne opět stejný pohled jako před patnácti lety, o to hůře s podobnými výtvary jako byly ty naše. Navíc v tomto případě také téměř nelze mluvit o smysluplnosti výtvarných děl, jelikož mnoho takových děl není založeno na vlastním prožitku, rozvíjení fantazie a kreativity nebo je dokonce mnoho děl podobných či totožných a nemají vlastní myšlenku.

Naštěstí je možné konstatovat, že se to nestává pravidlem a ve všech třídách základní školy nezamrzl čas. Na některých školách se stačí pouze rozhlédnout po chodbě a už je vidět rozdíl. Po chodbách visí od shora dolů díla žáků různého věku. Bylo by tak vhodné tomuto věnovat trochu více času, nápaditosti a originality a zaujmout tak nejen pozorovatele a kolemjdoucí, ale také samotné autory.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 HISTORIE VE VV A PLÁNOVÁNÍ

Umění jakožto výtvarná výchova ve výuce má již zhruba dvěstěletou tradici a to ať už na základních školách, středních školách, uměleckých školách či v mimoškolní volnočasové aktivitě. A právě tento předmět od počátku svého působení podstoupil mnoho změn ve svém vývoji jako nemnohý jiný vyučovací předmět. Šlo především o stránku, která se zabývala náplní daného předmětu. Na počátku 18. století tento předmět vystupoval pod označením kreslení a to prvně jako kreslení kružítkem, pravítkem i rukou. Na rozdíl od dnešní doby byl v tomto předmětu kladen důraz především na manuální činnost potřebnou k výrobě, státní správy a vojenství. Tedy je zde vidět, že vzdělávací stránka byla poněkud opomíjena. Poté až v roce 1960 byl název změněn na VV a to na základě výchovných prvků ve výuce a zavedení nových osnov. Již od počátku daného předmětu, však nešlo pouze o umění jako takové, ale také především o kulturní společenskou a emocionální stránku. Avšak stále je opomíjena možnost rozmanitosti materiálů, technik a výtvarného vyjádření. Také nejen toto bylo přecházeno, ale také individuální přístup a rozvoj žáka, jiný úhel pohledu a ohled k osobnosti žáka, a tak tento přístup stále směřoval k naukovému přístupu. Až teprve po roce 1989 přinesly politické změny také volnost do VV, však převážně pouze v tom smyslu, že VV nebyla tak spjata a dirigována politikou, ale na volné vyjádření nezobrazující a nevystihující pouhou skutečnou jsme si museli ještě nějakou dobu počkat. To tedy především do druhé poloviny 90. let, kdy vzešly nové vzdělávací programy (Základní školy, Národní škola a Obecná škola). Ty již umožňovaly vše, co v dosavadním vzdělávání VV chybělo.

Pokud se zaměřím především na VV v souvislosti s pedagogickým plánováním hodin, nebyl tomu v minulosti kladen důraz, tak jako v dnešní době. Dnes na nás dohlíží plno dokumentů vztahující se ke školství a výuce, ale také v neposlední řadě plno úřadů, zprostředkovatelů i dokonce rodičů.

2.2 POJETÍ SOUČASNÉ VÝCHOVY V SOUČASNÉM VZDĚLÁVÁNÍ

2.2.1 Výtvarná výchova ve všeobecně vzdělávacím systému

Výtvarná výchova je zahrnuta ve výchově estetické, která mimo jiné také pojímá výchovu hudební, dramatickou a pohybovou. Všechny tyto výchovy se svojí působností danými cíli a obsahy podílejí a mají tedy dopad na celkový rozvoj osobnosti žáka. Má se tím na mysli to, že žákova osobnost je podporována ze stránky mravní, rozumové, polytechnické, pracovní, ideové i tělesné a zároveň se snaží o propojení smyslového, citového a rozumového rozvoje. V dnešní době je již tedy chápáno, že výtvarná výchova se také účastní na rozvoji celkové osobnosti daného žáka, a to jako další z mnoha předmětů na základní škole. Je však třeba podotknout, že toto bylo prosazováno a bráno jako reálný fakt až od roku 1976 (Hazuková, Šamšula, 1991, s. 3). Od tohoto období se dbá na rozvíjení osobnosti a osvojování široké řady vyjádření výtvarné výchovy vedoucí například k seberealizaci, sebevyjádření, účtě ke kulturním hodnotám, vnímání estetických hodnot atd. Budou-li dále probírány všeobecné cíle zaměřující se na výtvarnou výchovu konkrétně, je třeba se orientovat na poznávací proces a proces prožívání.

2.2.2 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

Dokumenty vymezující obsahy, cíle a jiné vlastnosti vzdělávání se nazývají Rámcové vzdělávací programy. Jsou vytvářeny v závislosti na dokumentu Bílá kniha. Jak uvádí Průcha, Walterová Mareš (2003, s. 197) „...*rámcové vzdělávací programy vymezují cílové zaměření vzdělávání na daném stupni vzdělávání a očekávané výstupy. Charakterizují je priority, cíle, klíčové kompetence a obsah v širších oblastech*“.

Nezbytným spisem, který je zaměřen na 1. stupeň základní školy, je Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (dále jen RVP ZV). Ten již určuje specifika zaměřená na žáka, na rozdíl od souhrnných obecných poznatků u samostatného RVP. Tedy „...*podporuje komplexní přístup k realizaci vzdělávacího obsahu, včetně možnosti jeho vhodného propojování a předpokládání volbu různých vzdělávacích postojů, odlišných metod, forem výuky a využití všech podpůrných opatření ve shodě s individuálními potřebami žáků*“ (Nelešovská, 2005, s. 213).

Důležitým specifikem RVP ZV je také zaměření na to, co je kolektivní a nepostradatelné v základním vzdělávání žáků. RVP ZV se také zaměřuje na vzdělávací obsah, který je vymezen očekávanými výstupy a učivem, dále na klíčové kompetence a v neposlední řadě na průřezová témata. RVP ZV tedy umožňuje respektovat různorodé uspořádání a individuální postoj k výuce, která je tvořená dle potřeb a schopností žáků, a také při zohledňování dosahování cílů.

2.2.2.1 Klíčové kompetence

RVP ZV upřednostňuje ideu, že je nezbytné žáka v průběhu vzdělávání opatřit mimo předmětovými vědomostmi, také nezbytnými schopnostmi, dovednostmi, hodnotami a postoji, které bude moci následně také aplikovat v běžném životě. Všechny tyto činnosti se souhrnně nazývají klíčové kompetence.

Klíčové kompetence jsou dle Průchy, Walterové a Mareše (2003, s. 99) prezentovány jako „...soubor požadavků na vzdělávání, zahrnující podstatné vědomosti, dovednosti a schopnosti univerzálně použitelné v běžných pracovních a životních situacích. Nejsou vázány na jednotlivé předměty, nýbrž měli by být rozvíjeny jako součást obecného základu vzdělávání.“

Oproti nim definuje Nelešovská (2005, s. 220) klíčové kompetence jako „...souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti. Jejich výběr a pojetí vychází z hodnot obecně přijatých ve společnosti a z obecně sdílených představ o tom, které kompetence jedince přispívají k jeho vzdělávání, spokojenému a úspěšnému životu a k posilování funkcí občanské společnosti.“

Zmíněné definice tedy uvádí, že v dnešní době již není tak apelováno na globální vědomosti velkého rázu, ale smyslem vzdělávání je především vybavit každého žáka souborem kompetencí, které je on sám schopen pojmout vzhledem k úrovni svého vývoje. Stupeň vývoje, na který v základním vzdělávání žáci dosáhnou v rámci klíčových kompetencí, nelze pokládat za uzavřenou fázi. Je to hlavně proto, že rozvoj klíčových kompetencí je dlouhodobý a složitý proces, který probíhá i v průběhu dalšího vzdělávání, a také se transformuje v průběhu celého života. Klíčové kompetence zaujímají nepostradatelný základ pro celý život.

Důležitou vlastností klíčových kompetencí je kompatibilita a vzájemná propojenost. Neupřednostňuje se tedy některá z kompetencí, a tudíž mají jednotlivé

kompetence možnost se prolínat. Jak zmiňuje Nelešovská (2005, s. 220) „...mají nadpředmětovou podobu a lze je získat vždy jen jako výsledek celkového procesu vzdělávání. Proto k jejich utváření a rozvíjení musí směřovat a přispívat veškerý vzdělávací obsah a aktivity a činnosti, které ve škole probíhají.“

Klíčové kompetence, které jsou obsažené a podrobně rozepsané v RVP ZV (2007) jsou tyto:

- kompetence k učení,
- kompetence k řešení problémů,
- kompetence komunikativní,
- kompetence sociální a personální,
- kompetence občanské,
- kompetence pracovní.

2.2.2.1.1 Klíčové kompetence a výtvarná výchova

Výtvarná výchova jako všechny ostatní předměty základního vzdělávání všestranně rozvíjí osobnost člověka, a tedy tak podstatně podporuje vývoj klíčových kompetencí, které stanovuje RVP ZV(2007). Pro příklad je možné zde uvést několik málo příkladů, které vypovídají o různorodosti výtvarné výchovy, a tak podporují všechny klíčové kompetence.

Klíčové Kompetence – činnosti k podpoře klíčových kompetencí ve výtvarné výchově.

Kompetence k učení ve VV podporují především schopnost naučit se si rozvrhnout svůj čas, práci a také zvolit k ní hodné pomůcky, potřeby a následně také postupy.

Kompetence k řešení problémů vede především k využití získaných schopností a zkušeností řešit daný výtvarný problém, promýšlet svou práci, ale také se snaží vést k hledání nových řešení a ke kritickému myšlení.

Kompetence komunikativní se snaží, aby žák byl schopen svoji práci představit a vhodnými argumenty si ji obhájit. V neposlední řadě se snaží docílit toho, aby žák byl také schopen práci zhodnotit a to ať už tu svou či práci ostatních, a také aby byl přístupný i k osobitosti jiných lidí.

Kompetence sociální a personální umožňují žákovi práci v kolektivu a spolupráci s ostatními žáky. S tímto samozřejmě souvisí ohleduplnost, umění rozvrhnout práci, kritický úhel pohledu či poskytnutí pomoci.

Kompetence občanské se zaměřují především na kulturní a uměleckou stránku. Tedy, aby se žáci účastníci různých kulturních akcí, aby chápali tradice a historii či, aby byli schopni poznávat umělecká díla a umělce.

Kompetence pracovní se zejména zaměřují na plnění svých povinností a zodpovědnosti ke své práci.

Je vidět, že všechny složky klíčových kompetencí lze, a také je nutné rozvíjet i ve výtvarné výchově. Výtvarná výchova a také všechny ostatní předměty základního vzdělávání tedy nabízí mnoho možností v procesu získávání klíčových kompetencí. Jelikož souhrn klíčových kompetencí představuje širokou škálu různorodých schopností a dovedností, které je nutno rozvíjet ve všech předmětech základního vzdělávání, umožňuje výuka také propojení výtvarné výchovy s jinými předměty.

2.2.2.2 Vzdělávací oblasti v rámci výtvarné výchovy

RVP ZV je přehledně rozřazen do devíti částí – vzdělávacích oblastí. Vzdělávací obor výtvarná výchova zahrnuje vzdělávací oblast s názvem Umění a kultura, která také obsahuje další vzdělávací obor, a to hudební výchova. Cíli vzdělávací oblasti Umění a kultura jsou v první řadě schopnost zvládnout porozumět umění a kultuře, jakožto prostředku dorozumívání, poznání a osobitého projevu. Dále slouží k pochopení toho, že umění a kultura jsou náležitou součástí lidské rasy a je potřebné pochopit a tolerovat různorodost výtvarných projevů, ať už se jedná o jinou národnost, či projev v historickém pojetí. V neposlední řadě je nezbytné posazovat osobitého jedince jako svobodnou bytost, která je schopna vyjadřování osobních prožitků a postojů.

Podle RVP ZV (2007) je výtvarná výchova proces pozorování a prožívání, které je zprostředkováno vizuálně obraznými znakovými systémy. Tento proces je určen především získanou a ověřenou empirií žáka samostatného. Ta umožňuje zaujmout tvůrčí postoj k činnosti. Pomocí nich pak žákům umožňuje poznávat ojedinělé pocity. Výtvarná

výchova je založena obzvláště na tvůrčích činnostech, neboli tvorbě, vnímání a interpretaci, které pomáhají k rozvoji vlastního vnímání, citění, myšlení, prožívání, představivosti, fantazii, intuici a invenci. Tyto činnosti jsou založeny zejména na pokusu, kterým je žák vybízen k neohroženosti a možnosti projevit své osobní pocity v procesu tvorby. Je však nezbytné také zmínit, že výtvarná výchova chápe vizuálně obrazné vyjádření především jako objekt sloužící k procesu a přenosu komunikace. Každý vzdělávací obor zahrnuje především **učivo** a **očekávané výstupy**, které jsou také na prvním stupni rozděleny do dvou období.

2.2.2.2.1 Učivo

Samotné učivo můžeme dle pedagogického slovníku definovat třemi způsoby. A to v tradiční rovině, kde je posuzováno jako obvyklý soubor vědění a poznatků, které učitel podává žákům. Dále v rovině současné je podáváno jako obsah učení, které jsou souhrnem dovedností a vědomostí. Či podle Průchy, Walterové, Mareše (2009, s. 328) to je veškerá zkušenost, kterou se žák v průběhu výuky osvojuje, neboli postoje, hodnoty, dovednosti a znalosti.

Zaměříme-li se přímo na učivo výtvarné výchovy, jde v dnešní době především o určitý způsob neverbální mezilidské komunikace, který je žákům předkládám a oni se ho v hodinách VV snaží určitým způsobem uchopit.

Učivo na rozdíl od očekávaných výstupů se na úrovni RVP ZV jeví jako doporučené. Je bráno jako nástroj k docílení očekávaných výstupů. Patří mezi sdělovací složku, pomocí které si žáci osvojují vědomosti, dovednosti a hodnotovou orientaci, a také je považováno za nenahraditelnou součást vzdělávacích obsahů. Učivo podle RVP ZV (2007, s. 69) je navrženo takto:

Rozvíjení smyslové citlivosti – zaměřují se na rozvoj všech smyslů a podporují aktivity, které dokážou zahrnout a propojit i více smyslů najednou.

Uplatňování subjektivity – je založeno na již prožité empirii a následném uplatňování ve výtvarných činnostech.

Ověřování komunikačních účinků – možnost vizuálního uplatnění v procesu výtvarné tvorby.

2.2.2.2.2 Očekávané výstupy

Očekávané výstupy představují jednotlivé schopnosti, poznatky, dovednosti, postoje a hodnoty, jejichž dosažení se zpravidla u žáků očekává po absolvování určitého období. Jsou tedy závazným popisem toho, co by měl žák umět či čemu má porozumět za dané období. Hlavním účelem by mělo být především upřednostňovat rozvíjení všech klíčových kompetencí.

Pro předmět výtvarná výchova na 1. stupni základní školy jsou očekávané výstupy rozděleny a shrnuty do dvou období. Respektive 1. období odpovídá 1. - 3. třídě základní školy a 2. období shrnuje 4. -5. třídu školní docházky. Tyto očekávané výstupy můžeme najít v dokumentu RVP ZV(2007, s. 69).

2.3 PLÁNOVÁNÍ VÝUKY VÝTVARNÉ VÝCHOVY

2.3.1 Pojetí výtvarné výchovy

Samostatné pojetí výtvarné výchovy je proces, který je předurčen především učitelem. Důležitým a nepostradatelným subjektem ve výuce je tedy učitel. Na něm spočívá, jak přijme, uchopí, osvojí a předá dané cíle, obsahy a principy. Toto vše se děje v souladu s jeho dosaženými dovednostmi, a zda je schopen je aplikovat s žáky v odpovídajících činnostech ve výuce výtvarné výchovy.

Je podstatné, jak se učitel k danému předmětu staví, a jak důležité místo zastupuje výtvarná výchova v systému vzdělávání. Učitel je nucen rozhodovat se, činit a postupovat dle svých nabytých znalostí a zkušeností, které v dané době volí za nejvhodnější. Osobnost učitele a jeho pojetí výtvarné výchovy je tedy formována předešlými zkušenostmi, z vlastní výtvarné tvorby a výchovy jako vyučovacího procesu. Podkladem pro toto pojetí jsou také vzdělávací programy, které stanovují obecnou podobu cílů, obsahů a principů. (Hazuková, 1994, s. 14). Učitel má tedy také možnost propojit výtvarnou výchovu s jinými předměty a využít mezipředmětové vztahy a o lépe, také zapojit své vlastní zkušenosti a aplikaci na různé výtvarné situace.

Na druhou stranu není možné opomenout důležitou zmínku, jak uvádí například Hazuková, Dvořáková (2002, s. 8). Ohledně obsahů, principů a cílů výuky „...*chceme upozornit, že právě specifické cíle výtvarně-estetického rozvoje bývají v praxi výtvarné výchovy zejména na prvním stupni vzdělávání poněkud opomíjeny oproti cílům obecným. Výtvarná výchova se tak stává v pojetí některých učitelů pouze dalším prostorem pro plnění cílů jiných vyučovacích předmětů. Rozhovory s učiteli v praxi nám ukázaly, že s pojmy, které jsou využívány v osnovách výtvarné výchovy, pracují učitelé většinou mechanicky, aniž přemýšlejí o jejich skutečném obsahu, nebo aniž si ho plně uvědomují.*“

2.3.1.1 Principy, cíle a obsahy výtvarné výchovy

Při jakémkoliv zaměření se na výtvarnou výchovu, je vždy třeba uvažovat, že zahrnuje určité obsahy, cíle a principy. Zvolením vhodných principů, cílů či obsahů se vymezuje různé pojetí učitelovy výuky (Hazuková, Dvořáková, 2002, s. 5). Při řešení

principů výtvarné výchovy, lze hovořit o podmínkách, které směřují jak učitele, tak i žáka k daným způsobům a prostředkům, pomocí kterých se výtvarná výchova uskutečňuje. Tyto principy lze definovat jako zásady a pravidla, která jsou vymezená v rozhodování samostatného učitele. Patří mezi ně principy etické, didaktické a výtvarné. Tyto principy však nejsou přesně stanoveny v osnovách výtvarné výchovy, tudíž může docházet k prolínání.

Dále se lze již zaměřit na zmíněné cíle, které vymezují směr výchovně vzdělávacího působení daných obsahů. Tyto cíle jsou také pojímány obecně, a to proto, aby se s nimi dalo následně pracovat a rozvíjet je, a to z důvodu různých vývojových proměn společnosti, jejich nároků a současného přizpůsobování. Cíle se tedy zaměřují především na rozvoj žáka a jeho předností, které jsou v danou dobu pro společnost považovány za nezbytné a podstatné. (Hazuková, Dvořáková, 2002, s. 5). Cíle výchovy jsou neustále přetvářeny, doplňovány a rozvíjeny v souladu s dnešní společností a zároveň přizpůsobovány dané cílové kategorii.

Hazuková a Dvořáková (2002, s. 5) uvádějí všechny tyto cíle v oblasti vzdělávání především pro tvořivě výrazové výchovy, mezi které patří také výtvarná výchova:

- poznávací procesy (rozvoj estetického vnímání, výtvarné paměti, divergentní myšlení...),
- hodnotově orientační činnosti (vývoj estetické prožívání a hodnocení...),
- přetvářecí aktivity (výtvarné vyjadřování, tvořivé přístupy k řešení...),
- sociální komunikace (sebevyjádření, osvojení funkčního slovníku výtvarných jevů...).

Hazuková (1994, s. 16) zmiňuje, že „...cíle výtvarné výchovy v současnosti chápeme, jako vybrané osobnostní kvality žáků, na jejichž vzniku a formování se má výtvarná výchova podílet. Jsou vyjádřením směru a výsledku učitelovy, ale i žákovy dlouhodobé zasahovací činnosti...“. Plnění a osvojování těchto cílů je značně dlouhý ba snad i celoživotní proces, který nelze docílit pouze po jedné či několika vyučovacích hodinách. Na rozdíl od cílů výtvarné výchovy jsou výtvarné úkoly prověřitelné po skončení hodiny a daný výtvarný úkol lze prokázat na základě zadaných kritérií. K tomu aby bylo dosaženo splnění výtvarných úkolů, je zapotřebí určitých prostředků. Jsou to postupy a nástroje, které volí učitel k jejich splnění.

Vytyčení a následné plnění cílů napomáhá učiteli k upřesnění, ověření si a potvrzení předepsané úrovně získaných znalostí, schopností a dovedností žáků v konkrétním časovém rozmezí. Obdobně jako cíle, také obsahy lze najít ve vzdělávacích oblastech. Vzdělávací obsahy, které zahrnují vše, co je ve výtvarné výchově předmětem zájmu žáků

a učitele, tedy to co by mělo být zvládnuto a dosaženo. Dle Hazukové (1994, s. 19) „...obsah výtvarné výchovy tvoří všechny informace, které mohou být „materiálem“ společné činnosti učitele a žáků, tedy vše s čím budou ve výuce zacházet.“

Slavík (1993, s. 18) obsahy výchovných předmětů upřesňuje na to, co si žák může zapamatovat, co může zkoumat, nad čím se může rozmyslet a čím může být ovlivněn. Je to tedy určitý průzkumný prostor, který pomocí výuky poznáváme a objevujeme. Tento průzkumný prostor je ve skutečnosti nekonečnou hodnotou, kterou je nutno z učitelského aspektu zestručnit, a přesto se zaměřit na nejdůležitější aspekty směřující k plnění klíčových kompetencí. Obsahy výuky výtvarné výchovy lze najít ve všech výchovně vzdělávacích programech. Nutno říci, že v celkovém pojetí v nich nejde nalézt velký rozdíl. Avšak odlišnosti je už možné hledat při samostatném uchopení a výuce, kde už jsou učitelem zpracovány tak, že nabývají podobu výtvarných úkolů.

2.3.1.2 Náměty a úkoly ve výtvarné výchově

Obsah výtvarné výchovy je specifikován ve výtvarných námětech. Náměty a úkoly jsou tedy jakousi nespecifikovanou podskupinou výtvarných obsahů, které utváří podklad vyučovacího procesu. Hovoří-li se o námětu, je vhodné se zaměřit na prožitkovou stránku, a tím zároveň podporovat a rozvíjet motivovanost u žáků. Námět je tedy nejen prostředkem směřujícím k realizaci cílů v úkolech, ale také inspirující složkou obsahu (Hazuková, 1994, s. 20). Námět ve výtvarné výchově prezentuje počáteční součást přípravy na vyučování, která umožňuje různorodou možnost výběru prostředků a úkolů k jejímu zhotovení. Současně umožňuje i plnění vytyčených cílů. Učitel daný námět zpravidla žákům určuje a přizpůsobuje na základě vlastních zkušeností (Slavík, 1993, s. 24,28).

Další složkou obsahové stránky jsou úkoly, které jsou podle Hazukové (1994, s. 19) specifikovány jako „...konkrétní cesty a bezprostřední kroky při dosahování a postupným naplňování cílů. Většinou je vybírá učitel z obsahu výtvarné výchovy a zadává je žákům jako problém k řešení při výuce.“ Jedná se tedy o určitý nastolený problém, ať už ze strany učitele či žáků, který nabádá k řešení. Výtvarné úkoly jsou na rozdíl od cílů vyjádřeny konkrétně a jejich následné uskutečňování je ověřitelné v dosažených výsledcích práce. V tomto případě je rozhodně nutné zohlednit několik aspektů, které zaručují úspěšnost zdolání daného úkolu.

2.3.1.3 Koncept ve výtvarné výchově

Spolu s pojmy cíl, úkol a námět umožňuje tematizovat a pedagogicky řešit hlavní rozhodovací otázky: co, jak, proč. Koncept, podobně jako námět, odpovídá na otázku co (se) učít, například prostřednictvím tvůrčí činnosti. Proúkolovou otázku jak (se) učít poskytuje koncept věcné východisko: co jak se učít. Cílovou otázku proč koncept obsahově konkretizuje: co proč (se) učít. Konceptová analýza vede k hledání hlubších souvislostí mezi námětem expresivní tvorby a různými způsoby jeho uchopení a ztvárnění (Slavík 1993).

Z toho vyplývá, že umožňuje směřovat výuku ne pouze jako předávací proces od učitele k žákům, ale jako vzájemný dialog založený na srovnávání prekonceptů. Dle Slavíka je prekoncept funkční vztah mezi námětem, konceptem, úkolem a cílem. Učitel kolektivně s žáky objevují možnost vstoupení skrz výuku do světa kultury. Ke ztvárnění konceptu je nutný určitý prožitek.

Koncept je vyústěním působnosti i učitele, který s představou určitého konceptu plánuje pedagogické působení. V průběhu činnosti je však koncept postupně odhalován jako výsledek konfrontace postupu různých žáků k řešení úkolu, neboť učitel nabízí námět tak, aby žáci sami v dialogu dokázali jeho konceptový základ objevit. Koncepty se tímto způsobem ztotožňují s osobními tématy žákova života. V souvislostech zažitého konceptu žáci mohou objevovat i výchovný cíl a s ním smysl vlastní práce ve výuce (odpověď na otázku proč)(Slavík, 1993)

2.3.2 Pedagogické rozhodování

Pedagogické rozhodování je důležitou součástí každé pedagogické profese. Je specifické pro jednání pedagoga v různých situacích. Ovlivňuje ať už pozitivní či negativní směr daných okolností. Proto je podstatné v pedagogickém rozhodování zvolit co nejvýhodnější možné východisko. Také je důležité přihlédnout na podstatné aspekty, jako jsou v rozhodování komunikace a informace (Hazuková, Dvořáková, 2002, s. 11).

V pedagogickém procesu rozhodování jsou dle Hazukové, Dvořákové (2002, s. 11) podstatné tyto prvky postupu:

- Specifikace výchozího cíle a částečných cílů určitého sociálního systému. Je zahrnuto i plánování.
- Přehled v dané soustavě systému a jeho možností.

- Orientace vnějšího prostředí daného systému.
- Možnosti řešení problému.
- Rozhodovací proces.
- Přenos určitých rozhodnutí do jednotlivých složek systému.
- Navození vhodného realizace rozhodnutí.
- Kontrola průběžného provádění a závěrečné realizace.

2.3.3 Tematické plány

Tematický plán je určitý prostředek, který pomáhá vytvářet samostatný vývoj vyučování. Vzhledem k tomu, že tematický plán je většinou stanoven pouze v ŠVP, má učitel možnost a velkou pravomoc, jak s danou hodinou případně celkovým vyučováním naloží. Právě na vyučujícím stojí, jaké metody, pomůcky, či aktivity zařadí. Z toho důvodu není vhodné, aby učitelé své tematické plány přejímali v paralelním ročníku a to ač by se mohlo zdát, že si tím ulehčí práci. Tematický plán by měl být zhotoven daným učitelem a to již na začátku školního roku, a právě zde by se již mělo objevit plánované dosažení stanovených cílů. Tyto tematické plány však neslouží pouze učitelům, ale také dětem a mohou do nich nahlédnout i jejich rodiče.

Jak zmiňuje Vališová, Kasíková (2007) tematický plán, se kterým pedagog disponuje, stojí v rovině příslušných dokumentů a materiálů, mezi ŠVP a učebnicí. Z pohledu učitele má především důležitou funkci nejen ve fázi přípravné a následné realizace výuky, ale také v podstatné fázi kontrolní a hodnotící.

Ke kvalitní výuce všech předmětů na základní škole by vždy měl patřit odpovědný tematický plán, který umožňuje snadnější podobu vzdělávání, jak učitelům, tak i samostatným žáků. V každém případě jsou v něm zahrnuty hlavní údaje, které se zaobírají daným vyučovacím předmětem. Z pravidla zde najdeme detailně rozebrané učivo a to v jednotlivých bodech probírané látky, která by měla být splněna. V neposlední řadě bychom měli v tematickém plánu najít také celý název daného vyučovacího předmětu a danou časovou dotaci, na kterou je zvolený tematický plán sestaven.

Všeobecné učivo je rozděleno do menších úseků, které často na sebe navazují či jsou společně propojeny. Splnění těchto menších úseku je tedy často klíčové pro zvládnutí celkového učiva. Mnohdy do tematických plánů nenahlíží nejen studenti, ale také přednostně pedagogové.

2.3.3.1 Výhody tematických plánů

Když pominu určitou administrativu, musím podotknout, že tematické plány s sebou nesou především jednu velkou výhodu. Jelikož učivo, kterého má žák dosáhnout se v RVP ZV jeví jako doporučené, je tedy na učiteli jakým způsobem nastaví a vytvoří dané tematické plány. Tedy podstatným kladem je souhrnné uspořádání probíraného učiva. Dále také dle tematických plánů je učitel schopen učivo rozvrhnout do příslušné časové dotace (často dle měsíců) a může si ověřit, zda je možné uskutečnit určené předpoklady předem určující v ŠVP.

Jeden z mnoha aspektů k uskutečnění kvalitní výuky, je tedy vhodně vytvořený tematický plán.

2.3.3.2 Tematické plány výtvarné výchovy

Osobně se domnívám, že ač jde o výchovný předmět, je tematický plán a obecně plánování hodin výtvarné výchovy, mnohokrát důležitější než plánování jiných předmětů. V neposlední řadě je velmi podstatné si promyslet ať už zapojení cíle či užívání technik, materiálů, mezipředmětových vztahů, organizace, ale také vhodnost daného učiva nejen k věku, ale i zájmům a individualitě žáků.

V kvalitním tematickém plánu výtvarné výchovy je možné zahrnout výtvarný cíl, úkol, námět, název úkolu, techniku, učivo, očekávaný výstup, materiál, průřezová témata, organizace, mezipředmětové vztahy a tematický projekt,

2.3.3.3 Obsah tematického plánu výtvarné výchovy

Výtvarný cíl – chápeme jako prostředek k dosažení určitých dovedností pomocí výtvarných činností, který může mít dlouhodobější trvání. Jde tedy o určité individuální dovednosti, které se podílejí na utváření žákovy osobnosti. I ve VV má utváření osobnosti dlouhodobý záměr. (např. osvojení si malby temperovými barvami).

Výtvarný úkol – na rozdíl od výtvarného cíle se jedná o následné plnění řešeného problému, které může mít oproti výtvarným cílům krátkodobější záměr (např. ztvárnění detailu listu temperovými barvami). Podle Hazukové (1994) jde o způsob řešení určitého problému, který má podíl a vliv na dlouhodobém rozvoji žáka. Z pohledu učitele je to

určující směr, který podává informace, o tom čeho by se měl žák ve výuce zhostit a k čemu má dojít (Slavík, 1991). *Interakce mezi učitelem a žákem je úkol, učitelem navozená nebo žáky samostatně objevená otázka (problém). V oblasti výtvarné tvorby vybízí k výtvarnému řešení, v oblasti i recepce i interpretaci a hodnocení. Na rozdíl od cílů jsou úkoly bezprostředně kontrolovatelné.* (Slavík, 1991) Ve vztahu k cílům je úkol konkretizovaným prostředkem k jejich naplňování a umožňuje dosáhnout hlubší úroveň poznání. Ve vztahu k námětu je prostředkem k jeho uchopení. Úkol je spolu s námětem součástí bezprostřední zkušenosti žáka. *Výtvarný úkol vzniká jako problém buď ve vztazích mezi výtvarnou formou a jejím věcným nebo etickým obsahem, nebo ve vztazích uvnitř výtvarné formy. Spolu s námětem pak pokládáme úkol za příležitost pro vynoření, objevení, odhalení konceptu jako jádra námětu, která podmiňují jeho smysl a význam.* (Slavík, 1993)

Námět – určitý motivační název zaměřující se na popis výtvarné činnosti. Přednostně je založen na možném životním prožitku, představách, idejích a empiriích a na tomto základě je určitým prostředkem k výtvarnému vyjádření. (Hazuková, 1994) (např. „Putování se skřítkem podzimníčkem“)

Název úkolu – jedná se o shrnutí výtvarného úkolu v jedno směrodatné pojmenování (např. detail listu)

Technika – daný prostředek k možnému zhotovení úkolu (např. malba)

Učivo – nástroj ke správnému dokončení očekávaných výstupů (např. malba temperovými barvami)

Očekávaný výstup – předpokládaný konec dané práce, který nám určuje to, co má žák po splnění úkolu vědět či znát a jaké nabyté dovednosti by měl prokázat (např. správné užití techniky malby)

Materiál – nástroje a pomůcky, které jsou nutné ke zhotovení úkolu (např. temperové barvy)

Tematický projekt – jde o název celého tematického okruhu, ze kterého je možné v dané období disponovat (např. podzim)

Průřezová témata – další prolínající se obsahy (např. Osobnostní a sociální výchova)

Mezipředmětové vztahy – zapojení jiných vyučovacích předmětů (např. Prvouka – rostliny)

Organizace – jakým způsobem bude vyučovací hodina probíhat (např. skupinová práce)

2.3.4 Příprava učitele

Příprava na jakoukoliv vyučovací hodinu na základní škole, není v dnešní době nijak určující, není nikde předložena a určena, tedy pro učitele není povinná. Pro každého učitele však existuje doporučený soubor základních povinností, kterých by se měl učitel rozhodně držet a řídit. Hazuková (1994, s. 6) zmiňuje především důkladnou přípravu na vyučování a zajištění podmínek pro úspěšnou realizaci výuky.

Obecně je však známo, že vůbec není na škodu si takové přípravy na hodinu dělat. Důkladná příprava na hodiny rozhodně představuje jednu ze součástí úspěšného učitele, a to především proto, že má časově rozvrženo, co v dané hodině plánuje probírat či k jakému cíli má v hodině dospět. Ačkoliv jsou každá hodina, průběh, učivo či sami žáci rozdílní, ne vždy vše vychází dle plánů a ne vždy plní dokonale svůj účel tak, aby pomohla následovat průběh celé vyučovací hodiny. Přesto je ve vlastním zájmu učitele tyto přípravy vytvářet a mělo by to být pro každého učitele dennodenní samozřejmostí. Osobně se domnívám, že v případě vytvoření řádné přípravy bude možné mít promyšlené jednotlivé kroky, a tím bude možné mnohem lépe dosahovat požadovaných výsledků. Toto samozřejmě také platí pro hodiny výtvarné výchovy.

Při plánování hodiny si tedy učitel musí uvědomit dva aspekty. Zaprvé stránku, která je téměř neměnná a probíhá pravidelně. Zde je možné hovořit o učivu samotném, časové dotaci či obsahu učiva. Zadruhé lze zmínit stránku, která je ojedinělá a proměnlivá a patří k ní věk, pohlaví, zájmy žáků, a také charakter a klima třídy, vztah učitele s žáky, atd.

To, čím by se měl učitel zabývat ve své vlastní přípravě na hodinu, jsou v první řadě cíle dané hodiny. To k čemu by se měla hodiny vyvíjet a směřovat. Dále hrají velice podstatnou roli motivace a učivo, ale není možné ani opomenout postup, metody, pomůcky, časovou dotaci, počet žáků, prostředí, a organizaci. V neposlední řadě nesmí být zapomenuto na zhodnocení a na konci vyučování provedení reflexy hodiny. Při zaměření se přímo na výtvarnou výchovu, je vhodné se zabývat ještě výtvarným námětem a technikou.

2.3.5 Příprava na hodinu

Příprava učitele na hodinu by měla vycházet nejen z obecných zákonitostí výchovně vzdělávacího procesu, ale i ze specifiky výuky jednotlivých vyučovacích

předmětů. Učitel v plánovací činnosti projektuje svoji pedagogickou aktivitu vzhledem k předpokládaným pedagogickým situacím i se zřetelem k věkovým a individuálním zvláštnostem žáků. Hlavním úkolem učitele je navrhnout takovou činnost, při níž jednotliví žáci co nejefektivněji získávají dovednosti a poznatky, které jsou výukovým cílem dané vyučovací hodiny. Všichni učitelé potřebují mít na začátku hodiny představu o tom, co chtějí žáky naučit a jak daná hodina tomuto učení napomůže.

V současné době není písemná podoba přípravy na hodinu nikterak pevně nařízena, avšak dle mého názoru je nezbytnou součástí každé vyučovací hodiny a to ve všech předmětech, které pedagog učí, jelikož je v prospěch každého učitele a to především začínajícího. To však neznamená, že zkušený učitel by si nemohl či dokonce neuměl přípravu na hodinu sestavit. Je naopak velmi dobré, když je učitel, a to jakkoliv zkušený vždy na hodinu řádně připraven. Tedy měl by být schopen řádně sestavit a naplánovat hodinu a to včetně možného času. Také je vhodné, aby s následnou přípravou a plánem hodiny byli seznámeni i žáci.

Dle přípravy na vyučování by se pedagog měl řídit, protože zde má souvisle a stručně uvedeno a zaznamenáno vše, co se týká vyučovací hodiny, jejího průběhu a náplně.

Příprava na hodinu je také především jedním z mnoha aspektů, které vedou k úspěšnému vyučování.

I když se zde hovoří o přípravě na hodinu, je třeba zmínit, že jde především o myšlenkový pochod, který ústí v urovnání souhrnu informací, které se stávají osnovou pro následné plánování hodiny. To není a samozřejmě ani nemůže být přesným plánem toho, jak bude vyučovací hodina vypadat. V neposlední řadě samozřejmě také záleží na samostatném uchopení přípravy a improvizaci učitele, současném prostředí, a vnějších i vnitřních podmínkách samostatných žáků. Vše také samozřejmě musí být v souladu se vzdělávacími programy. V rámci této kapitoly budou rozebrány jednotlivé úseky k dané přípravě na vyučovací hodinu.

Dle Hazukové (1994, s. 7) správný návod na vyučovací hodinu neexistuje a není nikde předepsán. Nejpodstatnějším kritériem k jeho tvorbě však je především jeho úspěšnost a účinnost. V té nejstručnější formě jde především o to si zodpovědět tři nejzákladnější otázky:

- Co? (myšlenka, náplň aktivity)
- Proč? (smysl, odůvodnění zvolení obsahu, vybraných postupů, forem, metod)
- Jak? (metodické, organizační a technické zaopatření činnosti)

Petty (1996, s. 326) uvádí několik zásad, které by měl učitel při plánování vyučovací hodiny brát v úvahu:

- Hodina by měla být naplánována tak, aby dosáhla daných cílů.
- Hodina by měla být logicky strukturována.
- Hodina by měla obsahovat různé učební činnosti a vyučovací metody.
- Žákům by měl být sdělen cíl hodiny, aby jim byl smysl vykonávaných činností jasný.
- Žáci by neměli být pasivní, ale aktivní.
- Nové učivo by mělo být doplňováno co nejvíce obrazovými materiály a konkrétními příklady.
- Hodinu je vhodné doplnit dostatečným množstvím různě obtížných úkolů na procvičování.
- Většina činností zabere víc času, než učitel předpokládá.
- Je vhodné mít připravenou náročnou činnost pro žáky, kteří skončí dříve, anebo užívat činností s otevřeným koncem, při nichž bude mít každý stále co dělat.
- Vždy by měl mít učitel připravených víc činností, nežli je nutné, aby se nestalo, že žáci nemají co dělat.
- Učitel by měl promýšlet, jakým způsobem bude prováděna kontrola a hodnocení činnosti žáků v průběhu hodiny.
- Nesmí být zapomenuto na zhodnocení práce žáků na konci hodiny. Každý žák by se měl dozvědět, zda splnil plánovaný cíl hodiny.

V předběžné fázi, tedy před tím než učitel začne realizovat výuku, by se měl zaměřit na několik podstatných bodů:

- **Urovnání předběžného výjevu hodiny** – před samostatným určením vyučovacích cílů je třeba se ohlédnout zpět a zaměřit se na předešlou hodinu. Zda žáci vše splnili a pochopili tak, jak bylo v plánu a zda není nutno dále procvičovat, vysvětlovat či opakovat znovu.
- **Stanovení cílů vyučovací hodiny a didaktický rozbor učiva** – než vůbec učitel zahájí proces vyučování, je důležitou součástí uvědomit si jaké dovednosti, schopnosti a návyky má u žáka rozvíjet v dané vyučovací hodině. Tedy jakými klíčovými kompetencemi se bude v hodině zabírat. V první řadě by si měl učitel určit a vytyčit, jaký bude cíl vyučovací hodiny, a to především konkrétně, aby v závěru hodiny bylo ověřitelné, zda cíle dosáhnul. Toto ovšem nelze pojímat tak,

jaká látka má být odučena. Vyučovací cíle je potřeba určit jasně a konkrétně, a to především proto, aby si po skončení hodiny mohl učitel ověřit, zda vytyčených cílů skutečně dosáhl.

- **Zvolení úloh a didaktických prostředků a metod** – k tomu, aby učitel docílil stanovených cílů, je třeba zvolit vhodné typy aktivit, procvičování či cvičení. Je na místě, aby všechny tyto činnosti provázely celou hodinu, ale také především v úvodní část byli zvolené tak, aby byly úměrné věku žáků, ale také různorodé, smysluplné, motivující a v neposlední řadě zaměřené na jejich zájmy či vývojovou úroveň. Nejpodstatnější však je, aby tyto aktivity směřovaly ke splnění stanovených cílů, osvojení nových pojmů, uchopení klíčových kompetencí a k dalším nabytým schopnostem a dovednostem.
- **Plán vyučovací hodiny** – pokud vyučující vhodně zvolil metody vyučování, je nutné, aby je poskládal do určené vyučovací hodiny a vytyčil si ty důležité momenty výuky. Také by si měl určit podrobné odhadnutí časového rozvržení. Tedy aby si předem stanovil, které činnosti jsou v hodině zásadní a je potřeba se jimi zabývat a naopak, které jsou pouze doplňkové a rozvíjející. Důležité je, aby si učitel zvolil činnosti různorodé, které se v průběhu hodiny budou střídat a obměňovat či aby zapojení probíhalo různými organizačními formami vyučování především proto, že dochází k větší aktivizaci žáků. Nesmí samozřejmě opomenout na motivaci k jednotlivým úlohám. V neposlední řadě je nezbytné si promyslet veškeré činnosti žáků, ale také učitele.
- **Učební pomůcky** – součástí plánování je rozhodně také nezbytná příprava vyučovacích pomůcek, které hodinu doprovází, či jí mohou zpestřit a obměnit. Potřebné pomůcky učitel vytváří, chystá a připravuje, aby nedocházelo k narušení hodiny.
- **Konečná fáze přípravy** – v poslední fázi přípravy si musí učitel uvědomit několik nepostradatelných bodů hodiny. Učitel by si měl promyslet, jak bude vypadat úvod a také závěr hodiny. Poté jednou z nejpodstatnějších částí je také hodnocení. U hodnocení žáků by měl učitel zvolit tedy formu hodnocení, a jaká kritéria budou hodnocena. Nemělo by se ale zapomínat na sebehodnocení a také reflexi vyučovací hodiny neboli shrnutí především pro následující hodiny. V neposlední řadě je také potřeba vzít v potaz různou rychlost práce žáků, a proto tomuto vždy přizpůsobit výuku.

2.3.5.1 Struktura přípravy na vyučovací hodinu

Zde bych pro představu chtěla představit, jak je možné realizovat přípravu na hodinu. Jednu z možností jak, sestavit strukturovanou přípravu na hodinu výtvarné výchovy, doporučuje (Hazuková, 1994, s. 7) a vypadá následovně:

Typ školy – ročník – typ třídy – časový úsek pro Vv – datum

1. Východisko (skutečné jevy, přístupné smyslovému vnímání a výtvarnému zážitku jako inspirace pro výběr obsahů výtvarné činnosti a s nimi spjatých námětů a úkolů).

2. Námět – název:

- a) motivační (který by měl žák získat pro řešení úkolu – poetický, humorný, tajuplný...),
- b) popisný (z něhož by bylo zřejmé, oč v úkolu jde).

3. Motivace (co dalšího motivujícího učitel dělá, říká před zahájením práce).

4. Klíčová slova (slova nebo slovní spojení charakterizující obsah výuky).

5. Úkol – jeho formulace (jako výtvarného problému, který je předkládán žákům k řešení + kritéria hodnocení).

6. Didaktická analýza úkolu:

- a) jeho smysl, cíle,
- b) předpoklady žáků i učitele pro jeho úspěšné řešení:
 - dispoziční připravenost,
 - materiálně technická připravenost (instrumenty, techniky materiály),
 - metodicko-organizační připravenost (metody, organizační formy, organizace).

7. Popis (scénář) v časových blocích (postup, jednotlivé kroky).

8. Forma hodnocení úkolu.

9. Možné další využití výsledků práce žáků, zejména výtvorů.

10. Další poznámky k realizaci jednotky výtvarné výchovy (před jejím zahájením).

2.4 REALIZACE VÝUKY

Promyšlený plán vyučování umožňuje její provedení. Kvalita výuky je podmíněna nejen promyšleností výuky a připraveností učitele, ale i na daných didaktických okolnostech jako jsou například konkrétní prostředí, časová dotace, úroveň žáků, jejich vlastnosti a také celkové sociální ve třídě. Jak zmiňuje Kalhous, Obst (2002, s. 96), je také ale nezbytné být pohotový flexibilní, umět schopně improvizovat či reagovat na nezvyklé okolnosti. Pedagogové s dlouhodobější praxí obvykle dokážou na takovéto situace reagovat pohotověji, avšak nemusí to být pravidlem.

2.4.1 Fáze učitelovy přípravy na hodinu

1. Předběžná fáze – V této fázi pedagog především určuje a formuluje předběžnou myšlenku, jak bude vyučovací hodina probíhat. Určí si vzdělávací cíle, kterých by měl dosáhnout a také je nezbytné, aby zahrnul všechny potřebné body týkající se přípravy na hodinu.
2. Praktická fáze – Jde o proces, který učitel již realizuje přímo ve vyučovací hodině neboli samotné vyučování.
3. Reflexivní fáze – Po každé vyučovací hodině je nutná reflexe a sebereflexe, kterou zhodnotíme všechny složky týkající se vyučovací hodiny.

2.4.1.1 Struktura přípravy na hodinu

- výchovný a vzdělávací cíl
- pomůcky
- učivo
- motivace
- klíčové kompetence
- průběh hodiny

2.4.2 Struktura vyučovací hodiny

Plánování hodin probíhá neustále. Vybraná témata z tematického plánu je důležité průběžně obnovovat a adaptovat a na dané žáky.

Zde opět poukazuji jako u přípravy na vyučovací hodinu doporučenou možnost, jakou strukturu by výtvarná výchova mohla mít:

1) Úvodní část:

- Úvod hodiny (pozdrav, seznámení s průběhem vyučovací hodiny...).
- Motivace, výchovný a vzdělávací cíl (navození atmosféry, vzbuzení zájmu, aktivizace myšlení...).
- Příprava pomůcek.

2) Hlavní část hodiny: zahrnuje uskutečnění předem stanovených aktivit a úloh, které jsou zaměřeny na předem vytyčené cíle.

- Opakování učiva.
- Výklad nové látky.
- Upevnění a prohloubení učiva.

3) Závěrečná část:

- Zhodnocení hodiny a aktivit.
- Pochvaly.
- Úklid pomůcek.
- Zadání domácího úkolu.
- Ukázka prací žáků.

2.4.2.1 Motivace

Dobře zvolená motivační aktivita je často cestou ke kladnému výsledku vyučovací hodiny. Učiteli jde především o to, aby vyvolal zálibu u žáků a dokázal je tak učit především formou hry, která je pro žáky samozřejmě většinou zábavná. Možností, jak zvolit vhodnou aktivitu je nespočetné množství a to od individuálních činností po skupinové. Důležité je, aby daná aktivita vzbudila v žácích zájem a chuť se zapojit.

2.4.2.2 Hodnotící a kontrolní fáze

V hodnotící fázi, by měl učitel dojít k závěru, zda vyučovací hodina byla efektivní. V tomto momentě, který probíhá většinou po skončení vyučovací hodiny či splnění nějaké činnosti, dochází k možnosti zhodnocení osobního přístupu, ale také posouzení výkonů samostatných žáků vzhledem k cílům, které měly být naplněny. Je tedy další určující předlohou pro nadcházející uskutečnění výuky.

Hodnotící fáze slouží jako proces reflexe a sebereflexe, a to z pohledu žáků a především také učitele. Takovéto hodnocení vlastní činnosti by bezprostředně mělo být součástí každé pedagogické profese a měli by následovat po každé uskutečněné přípravě na vyučování. Sebehodnocení je proces, který probíhá zpětně uvnitř dané osoby. Učitel provádí vnitřní rozhovor sám se sebou, analyzuje, posuzuje zkušenosti, čímž si přibližuje a vybavuje své poznatky, prožitky, zkušenosti a myšlenky, které vychází z odvedené učitelské činnosti, řešení problémů, použití pedagogických metod či stanovení cílů. Základem tohoto dialogu jsou otázky, které si učitel klade, a které mohou mít různý obsah.

Švec (1998, s. 116) uvádí tři základní kategorie sebereflexních otázek:

- **popisné otázky** – umožňují si zpětně uvědomit a popsat svoje jednání a prožitky v určité pedagogické situaci, např. „*Co jsem vlastně dělal?*“ „*Co jsem prožíval?*“ „*Jak komunikace se žáky probíhala?*“ „*Co se při tom dělo?*“ „*Jak reagovali moji žáci?*“ apod.
- **kauzální otázky** – směřují k podrobnější analýze vlastního jednání a jeho příčin v dané pedagogické situaci, např. „*Proč jsem jednal právě takto?*“ „*Co mne k tomu asi vedlo?*“ „*Co ovlivnilo moje jednání?*“
- **rozhodovací otázky** – podněcují k hledání jiného chování nebo jednání v dané pedagogické situaci i k hledání možností svého dalšího profesního rozvoje, např. „*Jak bych mohl v této situaci jednat jinak?*“ „*Co to předpokládá?*“ „*Co potřebuji k tomu, abych lépe porozuměl žákům a pedagogické komunikaci?*“ „*Co pro to udělám?*“

Vnitřní dialog má významnou úlohu v autoregulaci pedagogické činnosti učitele, plní funkci zpětné vazby. Učitel si při vnitřním dialogu odpovídá na řadu otázek, umožňujících si zpětně uvědomit své jednání, myšlení, postoje i prožitky, a tak se podílí na vlastním sebezdokona1ování. Jde o neustálou přestavbu „vlastní výbavy“ potřebné v učitelské profesi (Švec, 1998, s. 116–117).

2.4.3 Třídní kniha

Po uskutečnění hodiny je dle zákona povinností učitele danou vyučovací hodinu zapsat a informovat tak pravdivě o postupu a náplně vyučovací hodiny a také průběhu celkového vzdělávání. Na 1. stupni základní školy, třídní kniha informuje o učivu v rámci jednoho týdne. Záznam v třídní knize by měl být jednoduchý, stručný, a zahrnující konkrétní obsah výuky. Dle www.rvp.cz je možno zápisy do třídních knih obsáhnout několika podobami, např.:

- zaměřit se na cíl vyučovací hodiny:
 - vybrat podklady pro prezentaci na téma naše škola,
 - vybrat z textu pojmy významově nadřazené a podřazené,
 - vytvořit slovní úlohy dle zadání,
- zaměřit se na činnost rozvíjenou ve vyučovací jednotce:
 - komunikativní dovednosti (vedení rozhovoru),
 - schopnost empatie (hraní rolí),
 - práce podle návodu (výroba krmítka).

Do třídní knihy tedy není nutné zaznamenávat klíčové kompetence či očekávané výstupy, jelikož jejich naplnění nemusí být dosaženo v průběhu jednoho vyučování či dokonce ani několika týdnů.

Co se týče přímo VV, při mém náhledu do třídních knih jsem zjistila, že velmi často se v zápisu do tohoto dokumentu objevuje učivo, technika, materiál a také námět.

2.5 PŘEDPOKLADY PŘÍZNIVÉ VÝUKY VÝTVARNÉ VÝCHOVY

2.5.1 Předpoklady příznivé výuky

Pro výuku výtvarné výchovy je směrodatné a určující především to, jakých znalostí, schopností a dovedností žáci v průběhu dosavadní školní docházky nabyli. K vyučování výtvarné výchovy (dále VV) existuje podstatný soubor poznatků, které žáci získávají v průběhu celého vyučovacího procesu a následně, jak své poznatky uplatňují. Jak zmiňuje Roeselová (1995), tento souhrn poznatků se u žáků vyčleňuje v období prvního stupně, respektive 1. až 3. třídy. Určujícími předměty jsou český jazyk, matematika a prvouka. Mezi předměty dotvářející celkové osvojování poznatků, především smysly a chápání sama sebe, patří tělesná, hudební, dramatická, ale i výtvarná výchova.

Zapojení všech předmětů základního vzdělávání tvoří jeden podstatný celek. Výtvarná výchova v tomto pohledu není pouze jedna samostatná část z vyučovacího celku. Naopak představuje jeho součást a prolíná se svými prvky a možnostmi do všech předmětů, a tím i do celkového základního vzdělávání. Děje se tak především proto, že výtvarná výchova nerozvíjí pouze jednostranně umělecký pohled, ale také formuje člověka jako takového, jeho osobnost, postoje, myšlenky či komunikaci.

2.5.2 Obecné předpoklady

Jak jsem již několikrát nastínila, k příznivé výuce je třeba mnoho podstatných aspektů, které záleží a mají vliv na průběh výuky. Jedná se o tvorbu již zmíněných tematických plánů, důslednou a promyšlenou přípravu na vyučovací hodinu, samotnou realizaci výuky i následné zhodnocení výuky. Ale nesmíme také opomenout neméně důležité faktory, které zajisté mohou ovlivnit průběh vyučovací hodiny. Je to například role samotného učitele a jeho osobnost, jelikož je to právě dotyčný pedagog, který vede vyučování. Nebo se můžeme zaměřit na roli žáků, u kterých nám také záleží, jak se k výuce staví, a kteří také zastávají velmi důležitou součást onoho vyučování. V neposlední řadě se můžeme zaměřit na vhodně zvolenou motivaci či příznivé prostředí, jež může mít vliv na celý zbytek vyučování.

Důležitou součástí, kterou je třeba zohledňovat je také zvolit příznivé druhy činností. Podle Hazukové (1995) k tomu, aby učitel mohl kladně usměřňovat žáky, je nutný promyšlený postup všech bodů plánování hodiny k následné výtvarné činnosti. Ta by měla být uspořádaná do celku, z důvodu případného zkoumání a hodnocení. Při tvoření těchto celků je podstatné zvolení kritérií, dle kterých dosahujeme třídění. V plánování je toto členění výtvarných činností považováno za prostředek práce, nikoliv cíl.

3 PRAKTICKÁ ČÁST

K praktické části své diplomové práce jsem zvolila dotazníkové šetření a také možnost náhledu do tematických plánů a třídních knih. Dotazníkové šetření jsem zvolila z hned z několika důvodů. Mohla jsem si v klidu a především dopředu promyslet, co mě na výzkumu především zajímá, co je pro mě podstatné a na co se chci vlastně zaměřit. Mohla jsem si rozhodnout, jak otázky v dotazníku postavím a jak na sebe budou navazovat. Po zhotovení dotazníku následovala písemná žádost vedení či řediteli školy, kde mi většina z dotázaných škol umožnila můj výzkum, který mimo již zmíněné dotazníkové šetření obsahoval také náhled a následný souhrn třídních knih a tematických plánů.

Náhled do třídních knih mě nepřekvapil, již několikrát jsem se s tímto dokumentem setkala. Dle zákona je také každá škola povinna řádně a pravidelně vyplňovat a informovat, tak o poskytovaném vzdělávání jeho plnění, avšak právě v těchto bodech informujících o průběhu výuky a vzdělávání nejsou striktně předepsány požadavky. Na některých školách mnou navštívených jsem se i setkala s pravidelnou kontrolou třídních knih od vedení školy.

Tematické plány na rozdíl od třídních knih nejsou nikde nikterak stanoveny či zákonem nařízeny. Možná právě to může být drobným problémem našeho školství. Tematické plány, do kterých jsem měla možnost nahlédnout neobsahovaly vždy podstatné náležitosti. Musím podotknout, že některé tematické plány, se kterými jsem se setkala, byly propracované do posledního detailu, avšak jsem spatřila i tematické plány, které byly strohé a podávaly pouze základní informace.

V následující kapitole se tedy pokusím porovnat několik třídních knih a tematických.

3.1 Úvod do problému – porovnání třídních knih s tematickými plány

Podařilo se mi nahlédnout celkem do 13 třídních knih a pouhých 10 tematických plánů na 1. stupni základní školy. To především z důvodu, že celkem 3 třídy z celkového výčtu vůbec nedisponovaly tematickým plánem. Toto bohužel, jak jsem zjistila po následném rozhovoru s paní učitelkou, není tak neobvyklé.

Z prvních tříd jsem obdržela celkem 4 třídní knihy a 3 tematické plány. Z druhých tříd bylo zpracováno celkem 5 třídních knih a 4 tematické plány. Ze třetích tříd jsem měla

možnost zahrnout celkem 2 třídní knihy s tematickými plány. Souhrn čtvrtých tříd obsahoval celkem 2 třídní knihy a 1 tematický plán. Poněvadž jsem se zaměřila na porovnávání daných tematických plánů a třídních knih, mohla jsem tedy porovnávat pouze 10 těchto dokumentů. Zajímalo mě především, co si předběžně učitelé naplánují a následně co vykazují třídní knihy. Tedy zda se stanovených plánů drží nebo pouze někdy či naopak téměř nikdy. Ohledně faktu, zda hodina byla naplánována a ve skutečnosti doopravdy odučena a realizována podle tematického plánu, jsem se na toto musela spoléhat a věřit zapsaným informacím v třídních knihách.

V každé tabulce, kterou jsem pro dané dva dokumenty vytvořila, jsem zahrnula několik kategorií, podle kterých jsem oba dokumenty procentuálně porovnávala, jak tyto dokumenty vykazovali plánování a skutečnou realizaci. Jde o tematický projekt, učivo, námět, techniku a pomůcky. Tyto kategorie jsou již popsány v teoretické části a to v kapitole, která popisuje obsah tematického plánu. V každé tabulce, je také možnost shlédnout kolik hodin bylo původně naplánováno a následně kolik jich ve skutečnosti bylo odučeno. Jelikož tento podstatný fakt může být často v tematickém plánu opomíjen.

Sepsaná fakta z třídních knih týkajících se hodin výtvarné výchovy a ukázky vybraných tematických plánů jsem přiložila do příloh.

3.1.1 Tematický plán a třídní kniha třídy 1. A

Kategorie/ dokumenty	Tematický projekt	Učivo	Námět	Technika	Pomůcky	Naplánováno/ odučeno
Tematický plán	10x - na každý měsíc	38x uvedeno dle ŠVP	38x - na každý týden	38x uvedeno	25x uvedeno	38 hodin naplánováno
Třídní kniha	X	34x uvedeno	38x - na každý týden	17x uvedeno	10x uvedeno	38 hodin odučeno dle plánu
Shoda v %	X	89, 5	100%	44,7%	40%	100%

Tabulka 1: Porovnání dokumentů 1. A

V tematickém plánu třídy 1. A na 38. týdnů byly zahrnuty všechny mnou stanovené kategorie. V třídní knize se následně objevilo také dosažené učivo, námět, provedená technika a použité pomůcky. Dle procent můžeme tedy říci, že se dotyčný pedagog zřejmě držel předpokládaného plánu především v námětu. Ostatní kategorie nebyly vždy uvedeny. V případě tematického projektu, z důvodu neuvedení v třídní knize nebylo možné procentuálně porovnat.

3.1.2 Tematický plán a třídní kniha třídy 1. B

Kategorie/ dokumenty	Tematický projekt	Učivo	Námět	Technika	Pomůcky	Naplánováno/ odučeno
Tematický plán	10x -na každý měsíc	30x uvedeno	30x -na každý týden	30x uvedeno	30x uvedeno	30 hodin naplánováno
Třídní kniha	X	30x uvedeno	30x - na každý týden	25x uvedeno	17x uvedeno	30 hodin odučeno dle plánu
Shoda v %	X	100%	100%	83,3%	56,7%	100%

Tabulka 2: Porovnání dokumentů 1. B

Další jako jedna z mála tříd měla 1. B tematický plán určený a následně téměř přesně plněný. Tematický plán se tedy shodoval s třídní knihou v učivu, námětu a ve velké většině i v technice. Výtvarné hodiny v této třídě však byly konstruovány na pouhých 30 hodin, protože v průběhu školního roku byly naplánovány jiné očekávané akce či prázdniny. Tematický projekt nebyl v třídní knize nikdy uveden, proto zde nebylo možné procentuálně porovnat.

3.1.3 Tematický plán a třídní kniha třídy 1. C

Kategorie/ dokumenty	Tematický projekt	Učivo	Námět	Technika	Pomůcky	Naplánováno/ odučeno
Tematický plán	34x dle týdnů	34x dle ŠVP	X	X	34x uvedeno	34 hodin naplánováno
Třídní kniha	29x uvedeno	8x uvedeno	29x uvedeno	19x uvedeno	17x uvedeno	29 hodin odučeno dle plánu
Shoda v %	85,3%	23,5%	X	X	50%	85,3%

Tabulka 3: Porovnání dokumentů 1. C

Tematický plán 1. C byl velmi obecný. Přednostně byl zaměřený na obsah učiva tematický projekt a pomůcky. V třídní knize se však z větší části objevoval námět, tematický projekt v menším zastoupení je zde technika a pomůcky, učivo se vyskytuje pouze zřídka. Zarážející však je malé množství skutečně odučených hodin. Výtvarná výchova byla často situována do jiných akcí či byla záměrně nahrazována jinými předměty. Námět a technika nemohla být opět porovnána v obou dokumentech, jelikož v tematickém plánu tyto kategorie nebyly vůbec uvedeny.

3.1.4 Tematický plán a třídní kniha třídy 2. A

Kategorie/ dokumenty	Tematický projekt	Učivo	Námět	Technik a	Pomůcky	Naplánováno/ odučeno
Tematický plán	10x dle měsíců	38x dle ŠVP	38x uveden o	X	22x uvedeno	38 hodin naplánováno
Třídní kniha	10x dle měsíců	14x uveden o	38x uveden o	18x uvedeno	15x uvedeno	38 hodin odučeno dle plánu
Shoda v %	100%	36,8%	100%	X	68,2%	100%

Tabulka 4: Porovnání dokumentů 2. A

V následném vyučování se daný učitel snažil držet tematického plánu především v námětu a tematickém projektu odučit, kde je vidět, že v těchto bodech bylo plánování shodné s realizací. V ostatních kategoriích nebyl vyučující tak důsledný. Opět zde v tematických plánech nebyla uvedena technika, a tak nebylo možné tyto skupiny porovnat. Dle třídní knihy nebyla výtvarná výchova, tomto školním roce, nikterak nahrazována.

Kategorie/ dokumenty	Tematický projekt	Učivo	Námět	Technika	Pomůcky	Naplánováno/ odučeno
				41		

Tematický plán	4x dle ročních období	37x dle ŠVP	37x uvedeno	37x uvedeno	X	37 hodin naplánováno
Třídní kniha	4x dle ročních období	28x uvedeno	34x uvedeno	20x uvedeno	10x uvedeno	34 hodin odučeno dle plánu
Shoda v %	100%	75,7%	91,9%	54%	X	91,9%

3.1.5 Tematický plán a třídní kniha třídy 2. B

Tabulka 5: Porovnání dokumentů 2. B

V tomto tematickém plánu jako v jednom z mála zkoumaných tematických plánů byly rozpracovány všechny mnou zkoumané kategorie mimo pomůcek. Z nadpoloviční části bylo dodrženo téměř vše dle stanoveného prvopočátečního plánování. Pomůcky nebylo možné porovnat.

3.1.6 Tematický plán a třídní kniha třídy 2. C

Tabulka 6: Porovnání dokumentů 2. C

Kategorie/ dokumenty	Tematický projekt	Učivo	Námět	Technika	Pomůcky	Naplánováno/ odučeno
Tematický plán	4x dle ročních období	39x dle ŠVP	33x uvedeno	X	13x uvedeno	39 hodin naplánováno
Třídní kniha	4x dle ročního období	10x uvedeno	31x uvedeno	19x uvedeno	13x uvedeno	34 hodin odučeno dle plánu
Shoda v %	100%	25,6%	93,9%	X	100%	87,2%

I zde se potvrdilo převážné dodržování tematických plánů a to především v kategorii tematický projekt, pomůcky a z velké části námět. Učivo nebylo pokaždé zaznamenáno. Jak je již patrné u předchozích plánů ani zde není v tematickém plánu zmíněna technika a proto nebylo opět možné tuto kategorii porovnat s tematickým plánem.

3.1.7 Tematický plán a třídní kniha třídy 2. D

Kategorie/ dokumenty	Tematický projekt	Učivo	Námět	Technika	Pomůcky	Naplánováno/ odučeno
Tematický plán	10x dle měsíců	19x uvedeno dle ŠVP	35x uvedeno	X	35x uvedeno	35 hodin naplánováno
Třídní kniha	10x dle měsíců	8x uvedeno	30x uvedeno	18x uvedeno	14x uvedeno	30 hodin odučeno dle plánu
Shoda v %	100%	42,1%	85,7%	X	40%	85,7%

Tabulka 7: Porovnání dokumentů 2. D

Zde naprosté uskutečňování stanovených plánů je vidět pouze v porovnání tematického projektu. U učiva a techniky ze stanovených kategorií není plánování naplňováno ani z poloviny.

3.1.8 Tematický plán a třídní kniha třídy 3. A

Kategorie/ dokumenty	Tematický projekt	Učivo	Námět	Technika	Pomůcky	Naplánováno/ odučeno
Tematický plán	15 dle významných událostí	X	36x uvedeno	X	17x uvedeno	36 hodin naplánováno
Třídní kniha	15 dle významných událostí	13x uvedeno	32x uvedeno	14x uvedeno	11x uvedeno	32 hodin odučeno dle plánu
Shoda v %	100%	X	88,9%	X	64,7%	88,9%

Tabulka 8: Porovnání dokumentů 3. A

Žádná z kategorií se nedostala pod polovinu. Tedy plánování bylo z větší části dodržováno. Kategorie učivo a technika, nemohly být porovnány.

3.1.9 Tematický plán a třídní kniha třídy 3. B

Kategorie/ dokumenty	Tematický projekt	Učivo	Námět	Technika	Pomůcky	Naplánováno/ odučeno
Tematický plán	10x dle měsíců	X	34x uvedeno	X	15x uvedeno	34 hodin naplánováno
Třídní kniha	X	7x uvedeno	32x uvedeno	23x uvedeno	12x uvedeno	32 hodin odučeno dle plánu
Shoda v %	X	X	94,1%	X	80%	94.1%

Tabulka 9: Porovnání dokumentů 3. B

Tematický plán této třídy byl především zaměřen na námět a doplňující pomůcky. Odchyly od původního plánování se zde projeví jako minimální.

3.1.10 Tematický plán a třídní kniha třídy 4. A

Kategorie/ dokumenty	Tematický projekt	Učivo	Námět	Technika	Pomůcky	Naplánováno/ odučeno
Tematický plán	10x dle ročních období a měsíců	8x dle ŠVP	35x uvedeno	18x uvedeno	13x uvedeno	35 hodin naplánováno
Třídní kniha	10x dle ročních období a měsíců	8x uvedeno	31x uvedeno	18x uvedeno	13x uvedeno	31 hodin odučeno dle plánu
Shoda v %	100%	100%	88,6%	100%	100%	88.6%

Tabulka 10: Porovnání dokumentů 4. A

Tento tematický plán se shoduje se zápisky v třídní knize. Pouhý námět nesplňuje všechna procenta a to především z důvodu, že nebyly realizovány všechny naplánované hodiny, a tak hodina právě VV častokrát odpadla.

3.2 Shrnutí skutečné realizace plánování

Shrnutím tohoto porovnávání bych chtěla vyjádřit, že je zde vidět, že pokud již učitel tematický plán má, snaží se ho tedy držet. Samozřejmě ne vždy je to možné, a to ať už po stránce časové, individuální či finanční. Takových to aspektů, které hrají roli v uskutečnění naplánované výuky je mnoho. Někdy je v tematických plánech obecným náznakem rozpracováno, čím, se bude výuka zabývat a poté je tedy na samotném učiteli jak výuku uchopí dále. Samozřejmě to poté pro něj znamená větší úsilí k uskutečnění vhodné výuky.

Bohužel na základě těchto dvou dokumentů není, však dohledatelné zda se učitelé naplánovaných bodů drželi, či to pouze neuvedli v třídní knize. K případnému zjištění daných skutečností, bychom, jsme se museli zaměřit přímo na proces výuky a na případné hospitace ve vyučovací hodině.

V následující tabulce je postupně rozebráno shrnutí všech kategorií ve všech porovnávaných dokumentech.

Legenda:

TP- tematický plán

TK- Třídní kniha

Kategorie/ dokumenty	Tematický projekt	Učivo	Námět	Technika	Pomůcky	Naplánováno/ odučeno
TP a TK 1.A	X	89,5%	100%	44,7%	40%	100%
TP a TK 1.B	X	100%	100%	83,3%	56,7%	100%
TP a TK 1.C	85,3%	23,5%	X	X	50%	85,3%
TP a TK 2.A	100%	36,8%	100%	X	68,2%	100%
TP a TK 2.B	100%	75,7%	91,9%	54%	X	91,9%
TP a TK 2.C	100%	25,6%	93,9%	X	100%	87,2%
TP a TK 2.D	100%	42,1%	85,7%	X	40%	85,7%
TP a TK 3.A	100%	X	88,9%	X	64,7%	88,9%
TP a TK 3.B	X	X	94,1%	X	80%	94,1%
TP a TK 4.A	100%	100%	88,6%	100%	100%	88,6%
Celkové plnění	97,9%	61,7%	93,7%	70,5%	66,6%	92,2%

Tabulka 11: Celkové shrnutí tematických plánů a třídních knih

Nejčastěji se v tematických plánech objevovala rozpracovaná témata: námět 317x (89% z celkového počtu 356 naplánovaných hodin), učivo 240x (67,4%), poté pomůcky

206x (57,8%), následovala technika 123x (34,5%) a nejméně plánovanou kategorií je tematický projekt, který byl zahrnut 119x (33,4%).

Ve třídních knihách šlo o menší procenta a to především z toho důvodu, že v tomto dokumentu je omezen pouze na několik málo řádků, na rozdíl od tematického plánu, který může být obsáhlý všemi plánovanými kategoriemi dle potřeb učitele či vyučovací hodiny. Z celkových 328 odučených hodin bylo nejvíce zahrnuto opět v námětu a to celkem 325x (99,1%), dále třídní knihy nejčastěji obsahovaly techniku, celkem 181x (55,2%), poté učivo 160x (48,8%), v počtu uvedených informací následovaly pomůcky, celkem 132x (40,2%) a nejméně užívanou kategorií v třídních knihách je opět tematický projekt 82x (25%).

V celkovém plnění, které je již plně zaneseno v této tabulce můžeme vidět vcelku pozitivní výsledky. Nejvíce dodržovaná, ale naopak skoro nejméně zahrnovaná kategorie je tematický projekt (97,9%). Dále velmi často plánovaná a realizovaná kategorie je námět (93,7%). Naopak v porovnání s ostatními kategoriemi je nejméně realizované učivo (61,7%) a také pomůcky (66,6%). Za pozastavení jistě stojí i kolonka s odučeným a naplánovaným učivem, jelikož zde je vidět, že ne vždy si učitelé umí naplánovat a zkombinovat různé školní akce. Ze zmíněné tabulky můžeme také vyčíst, že žádný z tematických plánů nebyl naplánován tak, aby mohl být 100% realizován což vzhledem k účelnosti, poněkud postrádá smysl tvorbu tematických plánů. Avšak na druhou stranu, většina zkoumaných tematických plánů ve srovnání s třídními knihami, se neliší v nadpoloviční většině. Samozřejmě nesmím opomenout, že zkoumaný vzorek byl pouhým zlomkem daných tematických plánů a při obecnějším zkoumání by bylo nutné se zaměřit na větší množství tematických plánů.

Závěrem bych chtěla zmínit, že z mého zkoumaného vzorku je vidět, že většina učitelů si tematické plány tvoří. Toto tedy můžeme doložit deseti tematickými plány z celých 13 zkoumaných tříd. Dle kategorií, které jsem si zvolila, bylo také dokázáno, že učitelé zhotovené tematické plány z větší části dodržují a snaží se plnit. Zůstává otázkou, proč není vytvořený tematický plán zcela dodržován.

3.3 Dotazníkové šetření

3.3.1 Cíl výzkumu a předpoklady

Cílem výzkumu je zjistit, zdali učitelé výtvarné výchovy na základních školách dostatečně a řádně plánují svou výuku, tedy jestli věnují potřebný čas přípravě na vyučování a následně se jej pak při výuce drží a naplňují tak potřeby a pojetí výtvarné výchovy v rámci rámcového vzdělávacího programu pro základní školy.

Pro naplnění cíle výzkumu byly stanoveny tyto předpoklady:

Předpoklad 1: Více než tři čtvrtiny učitelů si vždy nebo většinou plánují výuku VV.

Předpoklad 2: Více než jedna polovina učitelů, kteří si plánují výuku VV, se pak v hodinách těchto plánů vždy nebo většinou drží a realizují je.

Předpoklad 3: Více než polovina učitelů na konci hodiny či na konci roku nesumarizuje a nehodnotí naplňování stanovených plánů za účelem zlepšení výuky v následujících hodinách či letech.

3.3.2 Metodika

Výzkum provedený v rámci této práce by měl tedy zjistit míru přípravy učitelů na výtvarnou výchovu. Je tedy třeba nějakým způsobem zjistit, jak se konkrétní učitelé připravují, kolik věnují přípravě času apod. Jelikož na jednotlivých základních školách nepracuje dostatečný počet učitelů výtvarné výchovy, aby bylo možné provést dostatečně reprezentativní výzkum, je tedy třeba oslovit učitelů více, a tím pádem i vícero základních škol. Pro lepší srovnání výsledků je tedy zvolen kvantitativní výzkumný přístup a v rámci něj konkrétně dotazníkové šetření.

Dotazníkové šetření je obecně v rámci pedagogických výzkumů hodně oblíbené. Definice dotazníku hovoří o tom, že se jedná zpravidla o systém dopředu nachystaných a pečlivě formulovaných otázek, které za sebou bývají promyšleně uspořádány. Respondenti pak na tyto otázky odpovídají obvykle písemně (ale mohou i ústně, pokud výzkumník provádí dotazování osobně, nebo v současnosti je i běžné online dotazování)(Chráška, 2007, s. 163).

Dotazník může mít různou podobu, obvykle se nabízí tři varianty a provedení. První je volný dotazník, kdy respondent dostane papír, na němž je naznačeno pouze jakési téma a dále prázdné místo, kam se má dotazovaný volně rozepsat. Druhou variantou je dotazník polostrukturovaný, kdy je na papíře vytištěn soubor otázek, na které může dotazovaný odpovídat podle svého uvážení. Nejběžnější je ale dotazník strukturovaný, který připomíná formulář, na kterém jsou vytištěny otázky v konkrétním pořadí a respondent na ně pak odpovídá (Reichel, 2009, s. 119). Poslední typ dotazníku bude použit i v této práci, neboť výzkumníka zajímají konkrétní informace, nehledě na to, že takový dotazník se pak mnohem lépe vyhodnocuje a nabízí i jednoznačnější závěry (na druhou stranu však nedává informantům šanci se vyjádřit nad rámec stanovených otázek, což může být problém).

Díky použití dotazníku (v tomto případě online umístěného dotazníku) je možné využít značné výhody, které takové zkoumání přináší. Zmínit lze zejména šanci získat informace od mnohem většího počtu respondentů (může být osloveno více základních škol, a to třeba i značně od sebe vzdálených, které by osobně výzkumník ani nemohl navštívit, případně by to znamenalo velké finanční zatížení výzkumu). Při dotazníkovém šetření je však třeba se vyvarovat některých chyb, jak zmiňuje např. Reichel (2009, s. 120–121), a to zejména problému s optimální organizací distribuce dotazníků, protože nevhodná organizace distribuce může způsobit návratnost např. pouze 5 %, což by znehodnotilo výzkum. Tomu se budeme snažit zabránit dostatečnou komunikací jak s vedením každé vybrané základní školy, tak i komunikací (ideálně telefonickou, případně emailovou s každým vybraným učitelem VV). Ačkoliv jsou sice dotazníky anonymní a respondenti jsou o tom informováni v jeho úvodu, vždy je třeba počítat s rizikem, že někdo nemusí odpovídat pravdivě, případně může špatně pochopit otázku apod.

3.3.3 Průběh výzkumu

Jak již bylo zmíněno, v rámci každé školy bylo telefonicky, případně osobně kontaktováno vedení školy (ředitel) za pomoci formuláře se žádostí o účast na výzkumu. Předběžně takto bylo osloveno 19 základních škol, kdy většina z nich byla ochotna se dotazování zúčastnit. Jedna základní škola svou účast odmítla. Ředitelé škol byli požádáni o kontakt na učitele výtvarné výchovy (prvních až čtvrtých ročníků – učitelé těchto ročníků učí výtvarnou výchovu jednou týdně, 1. -3. třída většinou 1 hodinu výtvarné výchovy týdně a ve 4. třídě 2 hodiny týdně), ti následně byli opět požádáni o účast na výzkumu

a následně jim na jejich emailovou adresu byl zaslán odkaz na online umístěný dotazník (na stránkách VypInt.cz). Časová dotace na prvotní oslovení škol a učitelů byla stanovena na 1 měsíc, následně bylo učitelům ponecháno 14 dní na vyplnění dotazníků, v jejichž průběhu jim byl zaslán jeden upomínkový a zároveň děkující email. Zpracování dotazníků a jejich vyhodnocení bylo naplánováno na další dva týdny. Data z dotazníků byla přepsána do tabulek v programu MS Excel, a z nich následně byly vytvořeny koláčové grafy s procentuálními podíly odpovědí.

3.3.4 Zpracování zkoumaného vzorku

Cílovou skupinou pro tento dotazník byly dobrovolní učitelé ze Středočeského kraje. Tito pedagogové vyučují předmět výtvarná výchova na 1. stupni základní školy a to především v 1. – 4. třídě.

Na základě získaných odpovědí právě od těchto učitelů jsem zanesla výsledky hned do několika tabulek pro vyjádření skutečnosti. Vyhodnocení dotazníků je tedy nejprve zhodnoceno v první tabulce, která se vždy nachází pod danou otázkou z dotazníku. Zde je uvedena absolutní četnost jako počet respondentů tedy čísla, která vyjadřují počet hodnot zastupující jednotlivé odpovědi. Dále se pravidelně v této první tabulce objevuje relativní četnost, tedy počet hodnot v dané odpovědi vztažený k celkovému počtu hodnot. Pokud bychom danou hodnotu vynásobili číslem 100, dostali bychom procentuální vyjádření všech odpovědí.

U otázky č. 2 jsem do této tabulky také zahrnula kumulativní absolutní četnost a kumulativní relativní četnost. V prvním případě cifra udává počet hodnot menších než zadané číslo a dosáhneme jí po součtu všech předcházejících absolutních četností. Kdežto kumulativní relativní četnost znázorňuje procento menších než je zadané číslo a dospějeme, k němuž vydělením příslušných absolutních kumulativních četností celkovým počtem hodnot.

Další dvě následující tabulky pod každou otázkou jsou zaměřeny podle rozložení věku a poté dle specializace. V těchto tabulkách rozebírám především sloupcovou relativní četnost a řádkovou relativní četnost. Řádková relativní četnost vystihuje relativní rozložení četností v daném řádku jednoho znaku ve všech sloupcích. Řádková relativní četnost tedy dává možnost srovnávat rozložení v různých řádcích sledovaného znaku s jeho celkovým rozložením. Oproti řádkové sloupcová formuluje relativní rozložení četností v daném sloupci jednoho znaku ve všech řádcích. Sloupcová relativní četnost dává možnost

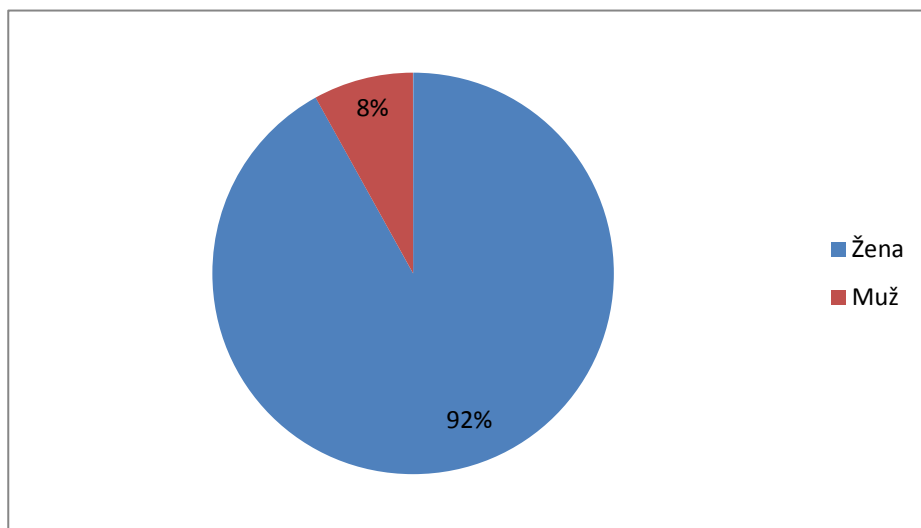
srovnávat rozložení v různých sloupcích sledovaného znaku s jeho celkovým rozložením (www.is.mendelu.cz).

Níže je poté každá tabulka popsána a vysvětlena důkladněji.

3.3.5 Výsledky výzkumu

Osloveno bylo celkem 67 učitelů, z nichž se nakonec výzkumu zúčastnilo celkem 62 respondentů. Ačkoliv nebyly dotazníky distribuovány osobně či poštou, ale byly umístěny online, tak lze s jistou nadsázkou říci, že „návratnost“ byla 92,5 %, což je zvláště na tento typ dotazování celkem úspěšný výsledek.

Jste:

Graf č. 1: Poměr pohlaví mezi respondenty

Legenda	Absolutní četnost	Relativní četnost
Žena	57	0,92
Muž	5	0,08
Celkem	62	1

Tabulka 12: Rozdělení četností pohlaví mezi respondenty

Jak je pro učitelské sbory typické, i v rámci tohoto výzkumu převážily ženy, které tvořily celých 92 % respondentů. Mužů bylo ve výzkumu pouhých 8 %. Je tak možné říct, že z hlediska pohlaví se jednalo o průměrný vzorek, neboť mezi učiteli v praxi skutečně převládají ženy.

Věk/ pohlaví	20 – 30 let	31 – 40 let	41 – a více let
Žena	35	17	5
Ř. r. č	0,61	0,3	0,09
S. r. č.	0,95	0,89	0,83
Muž	2	2	1
Ř. r. č.	0,4	0,4	0,2
S. r. č.	0,05	0,11	0,17
Celkem	37	19	6

Tabulka 13: Porovnávání pohlaví učitelského sboru vzhledem k věkovým skupinám

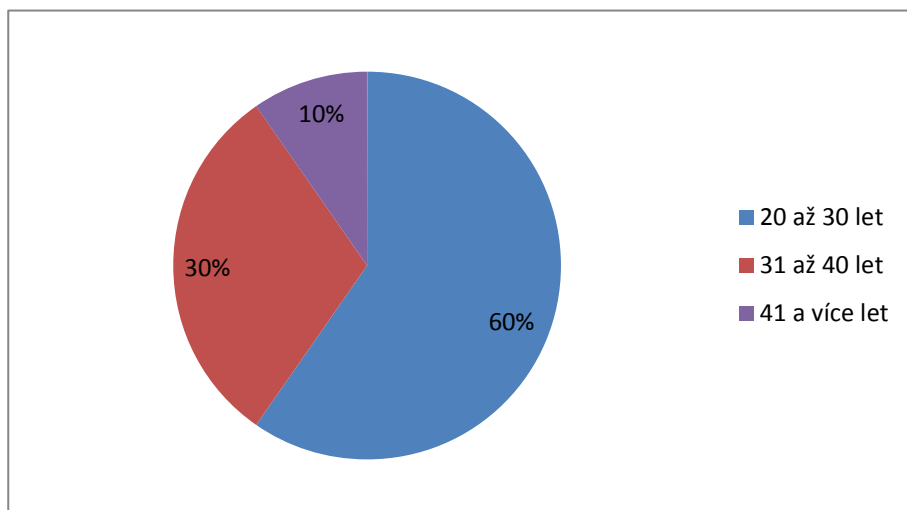
Specializace/ pohlaví	Ano, s VV	Ano, s jinou	Ne
Žena	10	42	5
Ř. r. č.	0,17	0,74	0,09
S. r. č.	0,77	0,95	1
Muž	3	2	0
Ř. r. č.	0,6	0,4	0
S. r. č.	0,23	0,05	0
Celkem	13	44	5

Tabulka 14: Porovnání pohlaví učitelského sboru vzhledem ke vzdělání

Nejprve pár informací o výše vytvořených tabulkách. V těchto i v dalších takových tabulkách budou porovnány odpovědi na jednotlivé otázky vzhledem k věkovým skupinám a kvalifikaci. Věkové skupiny budou pouze tři. V tabulce je uvedena absolutní četnost, jak odpovídali na otázky respondenti ve věku 20 – 30 let, 31 – 40 let, atd. Dále je uvedena řádková relativní četnost a sloupcová relativní četnost.

Ve věkovém rozmezí 20 – 30 let má učitelský sbor 5 % mužské a 95 % ženské zastoupení. Ve věkovém rozmezí 31 – 40 let jsou v učitelském souboru muži zastoupeni 11% a ženy s převahou 89%. Dále v rozmezí 41 a více let jsou v souboru opět s převahou ženy 83% a muži pouhých 17%. Pokud se podíváme, jak jsou na tom ženy z hlediska kvalifikace, zjistíme následující. Jen 17 % žen má kvalifikaci učitelství pro 1. stupeň ZŠ se specializací na VV. Kvalifikaci učitelství pro 1. stupeň ZŠ s jinou specializací má 74 % a zbylých 9 % žen ani jednu z těchto kvalifikací. V mužském zastoupení má 60 % kvalifikaci se specializací na VV a 40 % jinou kvalifikaci.

Kolik je Vám let?

Graf č. 2: Věkové rozložení respondentů

Legenda	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní absolutní četnost	Kumulativní relativní četnost
20 až 30	37	0,6	37	0,6
31 až 40	19	0,3	56	0,9
41 a více	6	0,1	62	1
Celkem	62	1		

Tabulka 15: Rozdělení četností věkového rozložení respondentů

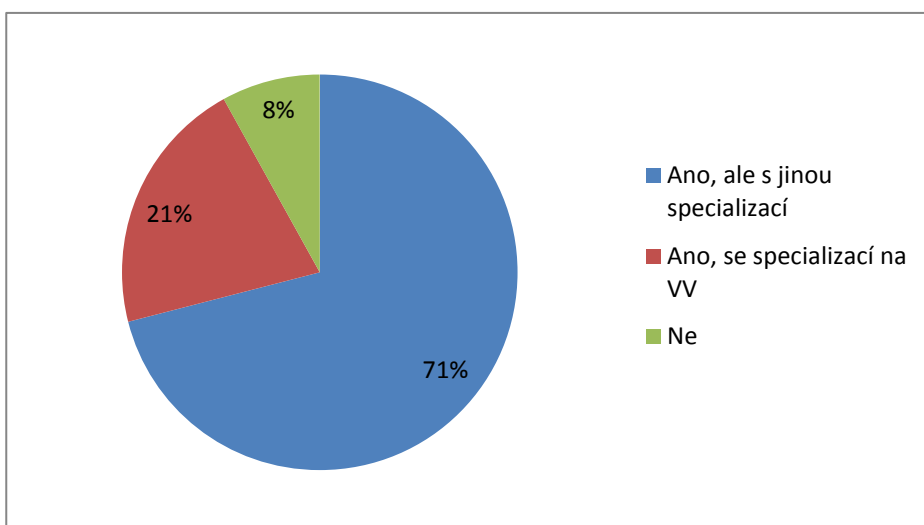
Z hlediska věkového složení tvořili nejčetnější věkovou kategorii učitelé ve věku 20 až 30 let (60 %), na druhém místě se v četnosti umístili učitelé ve věku 31 až 40 let (30 %) a nejmenší skupinou byli respondenti ve věku 41 let a více 10 %.

Specializace/ věk	Ano, s VV	Ano, s jinou	Ne	Celkem
20- 30 let	4	29	4	37
Ř. r. č.	0,11	0,78	0,11	
S. r. č.	0,3	0,66	0,8	
31 – 40 let	9	10	0	19
Ř. r. č.	0,47	0,53	0	
S. r. č.	0,7	0,23	0	
41 a více let	0	5	1	6
Ř. r. č.	0	0,83	0,17	
S. r. č.	0	0,11	0,2	
Celkem	13	44	5	62

Tabulka 16: Porovnání věkového rozložení respondentů vzhledem k jejich kvalifikaci

Z tabulky je patrné, že 11 % učitelského sboru ve věkovém rozmezí 20 – 30 let má kvalifikaci pro 1. stupeň ZŠ se specializací na VV. Dalších 78 % učitelů má kvalifikaci ale s jinou specializací a zbylých 11 % potřebnou kvalifikaci nemá. Ve věkové skupině 31 – 40 let má kvalifikaci se specializací na VV 47 % a 53 % disponuje vzděláním pro 1. stupeň ZŠ, ale s jinou specializací. Ve věku od 41 a více let má 83 % kvalifikaci pro 1. stupeň ZŠ s jinou specializací a zbylých 17 % tuto kvalifikaci nemá vůbec. V této věkové skupině není nikdo se specializací přímo na VV.

Máte kvalifikaci na učitelství pro první stupeň ZŠ?

Graf č. 3: Kvalifikace na učitelství pro první stupeň ZŠ

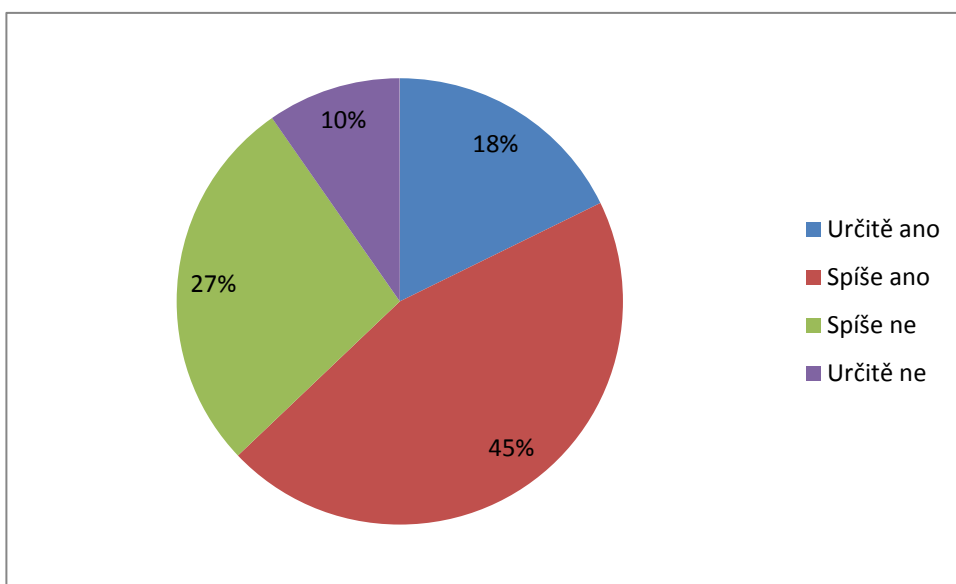
Legenda	Absolutní	Relativní četnost
Ano, ale s jinou	44	0,71
Ano, se	13	0,21
Ne	5	0,08
Celkem	62	1

Tabulka 17: Rozdělení četností kvalifikace na učitelství pro první stupeň ZŠ

Celých 71 % respondentů potvrdilo, že mají kvalifikaci pro učitelství prvního stupně, ovšem s jinou specializací, než VV. Jen 21 % respondentů mělo skutečnou specializaci na výtvarnou výchovu. Zbylých 8 % vůbec nemělo kvalifikaci pro učitelství prvního stupně. Výtvarnou výchovu tak zhruba jen z jedné třetiny případů učí skuteční odborníci na daný předmět, což není příliš příznivé. Na druhou stranu se jednalo o učitele prvního stupně, kde je to běžnou praxí.

Podrobnější vztahy mezi věkovými skupinami učitelů a jejich kvalifikací byla již uvedena v jedné z předešlých otázek. Konkrétně se jednalo o otázku, kde respondenti uváděli, do jaké věkové skupiny se řadí.

Myslíte si, že máte dostatečné vzdělání k tomu, abyste zvládli/a kvalitně a efektivně naplánovat a následně vést hodinu VV?

Graf č. 4: Názory na dostatečnost vzdělání učitelů ke kvalitnímu zvládnutí plánování a vedení hodin VV

Legenda	Absolutní	Relativní četnost
Určitě ano	11	0,18
Spíše ano	28	0,45
Spíše ne	17	0,27
Určitě ne	6	0,10
Celkem	62	1

Tabulka 18: Rozdělení četností názorů na dostatečnost vzdělání učitelů

Ačkoliv bylo specializovaných přímo na VV jen malé procento respondentů, více jak polovina si myslí, že mají dostatečné vzdělání na vyučování výtvarné výchovy. Celých 18 % uvedlo, že určitě mají dostatečné vzdělání podle svého názoru, dalších 45 % uvedlo, že se domnívají, že spíše mají dostatečné vzdělání pro výuku VV. Dalších 27 % však uvedlo, že se domnívají, že spíše nemají dostatečné vzdělání pro plánování a vedení hodin VV a zbylých 10 % pak zvolilo odpověď „určitě ne“.

Legenda:

- 1 – určitě ano,
- 2 – spíše ano,
- 3 – spíše ne,
- 4 – určitě ne.

Věk/ vzdělání	20 – 30 let	31 – 40 let	41 a více let
1	7	3	1
Ř. r. č.	0,64	0,27	0,09
S. r. č.	0,19	0,16	0,17
2	16	8	4
Ř. r. č.	0,57	0,29	0,14
S. r. č.	0,43	0,42	0,66
3	9	7	1
Ř. r. č.	0,53	0,41	0,06
S. r. č.	0,24	0,37	0,17
4	5	1	0
Ř. r. č.	0,83	0,17	0
S. r. č.	0,14	0,05	0
Celkem	37	19	6

Tabulka 19: Porovnání názorů na dostatečnost vzdělání vzhledem k věkovým skupinám

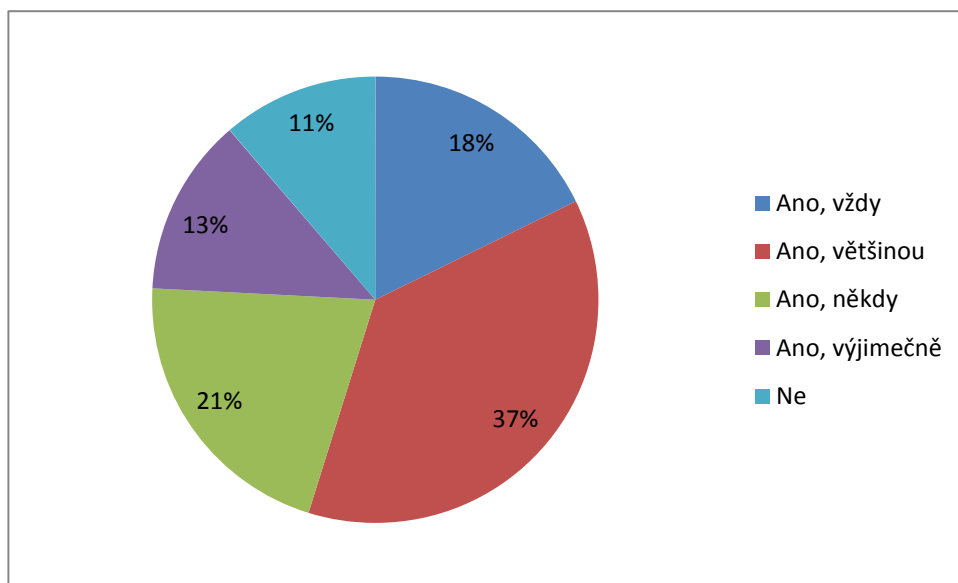
Specializace/ vzdělání	Ano, s VV	Ano, s jinou	Ne
1	7	4	0
Ř. r. č.	0,64	0,36	0
S. r. č.	0,54	0,09	0
2	4	24	0
Ř. r. č.	0,14	0,86	0
S. r. č.	0,31	0,55	0
3	2	12	3
Ř. r. č.	0,12	0,7	0,18
S. r. č.	0,15	0,27	0,6
4	0	4	2
Ř. r. č.	0	0,67	0,33
S. r. č.	0	0,09	0,4
Celkem	13	44	5

Tabulka 20: Porovnání názorů na dostatečnost vzdělání vzhledem ke kvalifikaci

Především učitelé ve věkové skupině 20 – 30 let si myslí, že mají dostatečné vzdělání na vyučování výtvarné výchovy. V této skupině si také více než polovina z nich

(62 %) myslí, že mají vzdělání určitě nebo spíše dostatečné. V následující věkové skupině své vzdělání považují za spíše dostatečné. I v poslední věkové skupině od 41 a více let shledává 66 % své vzdělání jako spíše dostatečné. Z pohledu patřičné kvalifikace učitelé bez kvalifikace pro 1. stupeň ZŠ si myslí, že mají spíše nebo určitě nedostatečné. Oproti tomu učitelé se specializací na VV považují své vzdělání za určitě nebo spíše dostatečné.

Plánujete si pravidelně výuku VV?

Graf č. 5: Plánování hodin VV učiteli

Legenda	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano, vždy	11	0,18
Ano, většinou	23	0,37
Ano, někdy	13	0,21
Ano, výjimečně	8	0,13
Ne	7	0,11
Celkem	62	1

Tabulka 21: Rozdělení četností plánování hodin učiteli

Jak zde vyplývá, skoro všichni učitelé si výuku pravidelně VV plánují. Jen 7 (11 %) z nich uvedlo, že se na výtvarnou výchovu vůbec dopředu nepřipravují. Nejvíce, tedy 37 % respondentů uvedlo, že si plánují výtvarnou výchovu většinou, dalších 21 % pak, že si ji plánují někdy. Dalších 18 % si výtvarnou výchovu plánuje vždy před každou

hodinou a zbylých 13 % si výtvarnou výchovu sice plánuje, ale pouze výjimečně. Učitelé tedy plánují, ne však vždy a ještě záleží jak dlouho, načež odpoví další otázka.

Legenda:

- 1- ano, vždy,
- 2- ano, většinou,
- 3- ano, někdy
- 4- ano, výjimečně
- 5- ne.

Věk/ plánování	20 – 30 let	31 - 40 let	41 a více let
1	5	6	0
Ř. r. č.	0,45	0,55	0
S. r. č.	0,14	0,31	0
2	15	5	3
Ř. r. č.	0,65	0,22	0,13
S. r. č.	0,4	0,26	0,5
3	10	3	0
Ř. r. č.	0,77	0,23	0
S. r. č.	0,27	0,16	0
4	5	3	0
Ř. r. č.	0,62	0,38	0
S. r. č.	0,14	0,16	0
5	2	2	3
Ř. r. č.	0,29	0,29	0,42
S. r. č.	0,05	0,11	0,5
Celkem	37	19	6

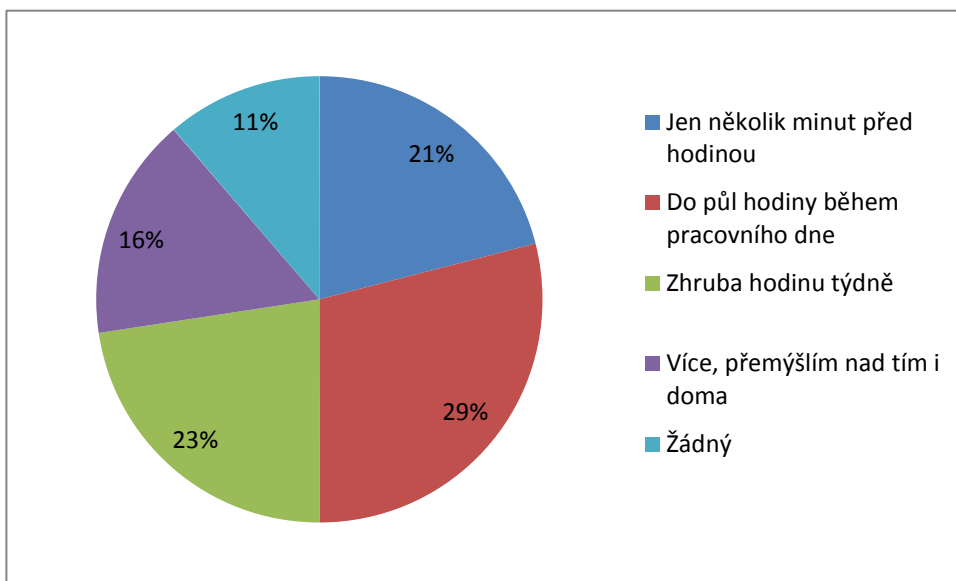
Tabulka 22: Porovnání plánování hodin VV vzhledem k věkovým skupinám

Specializace/ plánování	Ano, s VV	Ano, s jinou	Ne
1	7	4	0
Ř. r. č.	0,64	0,36	0
S. r. č.	0,54	0,09	0
2	6	14	3
Ř. r. č.	0,26	0,61	0,13
S. r. č.	0,46	0,32	0,6
3	0	11	2
Ř. r. č.	0	0,85	0,15
S. r. č.	0	0,25	0,4
4	0	8	0
Ř. r. č.	0	1	0
S. r. č.	0	0,18	0
5	0	7	0
Ř. r. č.	0	1	0
S. r. č.	0	0,16	0
Celkem	13	44	5

Tabulka 23: Porovnání plánování hodin VV vzhledem ke kvalifikaci

Hodiny VV si vždy plánují převážně učitelé ve věku od 20 do 40 let. Výsledky odpovědí na tuto otázku vzhledem k věkovým skupinám nejsou tak jednoznačné. Co z tabulky patrné je, je to, že 50 % učitelů ve věku od 41 do 50 let si hodiny neplánují vůbec a zbylých 50% pouze většinou. Při hodnocení z pohledu kvalifikace je patrné, že většina učitelů se specializací na VV si výuku převážně vždy nebo většinou plánují. Učitelé bez kvalifikace pro 1. stupeň ZŠ si výuku také plánují.

Kolik času týdně věnujete přípravě na výuku VV?

Graf č. 6: Délka přípravy a plánování výuky VV

Legenda	Absolutní četnost	Relativní četnost
Jen několik minut před	13	0,21
Do půl hodiny během	18	0,29
Zhruba hodinu týdně	14	0,23
Více, přemýšlím nad tím i	10	0,16
Žádný	7	0,11
Celkem	62	1

Tabulka 24: Rozdělení četností délky přípravy a plánování výuky VV

Výtvarná výchova má dotaci zpravidla jednu až dvě vyučovací hodiny týdně. Z toho většina učitelů plánují výtvarnou výchovu jednou týdně, případně někteří i častěji. Nejvíce dotázaných respondentů uvedlo, že se přípravě na výuku VV věnují do půl hodiny týdně (29 %). Dalších 23 % respondentů pak uvedlo, že se přípravě na VV věnují zhruba jednu hodinu týdně. Dalších 21 % respondentů uvedlo, že přípravě a plánování VV věnují jen několik málo minut před vyučovací hodinou. Dalších 16 % dotázaných učitelů uvedlo, že věnují více než hodinu a přemýšlí nad plánem VV i po práci doma. Zbývajících 11 % respondentů uvedlo, že plánování VV nevěnují žádný čas, šlo o stejné respondenty, kteří u předchozí otázky rovněž odpověděli, že neplánují.

Legenda:

1 – jen několik minut,

2 – do půl hodiny během pracovního dne,

3 – zhruba hodinu týdně,

4 – více, přemýšlím nad tím i doma,

5 – žádný.

Věk/ příprava	20 – 30 let	31 – 40 let	41 a více let
1	6	4	3
Ř. r. č.	0,46	0,31	0,23
S. r. č.	0,16	0,21	0,5
2	11	7	0
Ř. r. č.	0,61	0,39	0
S. r. č.	0,3	0,37	0
3	10	4	0
Ř. r. č.	0,71	0,29	0
S. r. č.	0,27	0,21	0
4	6	4	0
Ř. r. č.	0,6	0,4	0
S. r. č.	0,16	0,21	0
5	4	0	3
Ř. r. č.	0,57	0	0,43
S. r. č.	0,11	0	0,5
Celkem	37	19	6

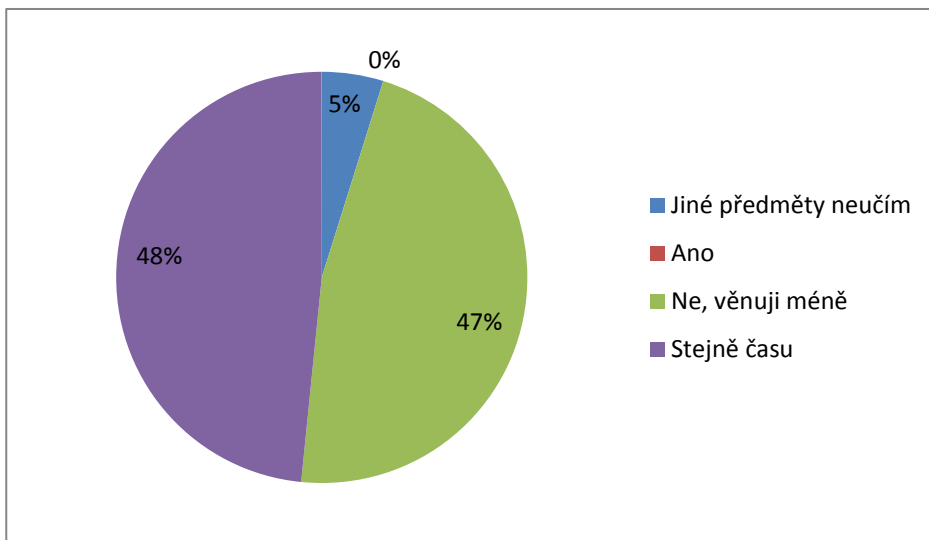
Tabulka 25: Porovnání přípravy na VV vzhledem k věkovým skupinám

Specializace/ příprava	Ano, s VV	Ano, s jinou	Ne
1	2	8	3
Ř. r. č.	0,15	0,62	0,23
S. r. č.	0,15	0,18	0,6
2	4	14	0
Ř. r. č.	0,22	0,78	0
S. r. č.	0,31	0,32	0
3	3	9	2
Ř. r. č.	0,22	0,64	0,14
S. r. č.	0,23	0,2	0,4
4	4	6	0
Ř. r. č.	0,4	0,6	0
S. r. č.	0,31	0,14	0
5	0	7	0
Ř. r. č.	0	1	0
S. r. č.	0	0,16	0
Celkem	13	44	5

Tabulka 26: Porovnání přípravy na VV vzhledem ke kvalifikaci

Nejvíce času na přípravu věnují učitelé ve věku od 20 do 40 let, dále také učitelé se specializací na VV a učitelé s jinou specializací. Bez přípravy se objedou především učitelé ve věkové skupině 41 - 50 let a učitelé.

Věnujete přípravě výuky výtvarné výchovy více času, než přípravě na jiné předměty?

Graf č. 7: Poměr délky přípravy na VV a jiné předměty

Legenda	Absolutní četnost	Relativní četnost
Jiné předměty neučím	3	0,05
Ano	0	0
Ne, věnuji méně	29	0,47
Stejně času	30	0,48
Celkem	62	1

Tabulka 27: Rozdělení četností délky přípravy na VV a jiné předměty

U této otázky žádný z respondentů neuvedl, že by přípravě VV věnoval více času, než přípravě jiných předmětů, které vyučují (a většina jiné předměty vyučuje). Téměř polovina respondentů (48 %) uvedla, že přípravě na VV věnují stejné množství času jako přípravě jiných vyučovacích předmětů. Dalších 47 % pak uvedlo, že přípravě na výtvarnou výchovu zpravidla věnují spíše méně času, než přípravě na jiné předměty. Zbýlých 5 % patřilo k respondentům, kteří jiné předměty nevyučují, tudíž nemohou poskytnout srovnání v délce přípravy na výuku.

Legenda:

- 1 – jiné předměty neučím,
- 2 – ano,
- 3 – ne, věnuji méně,

4 – stejně času.

Věk/ čas	20 – 30 let	31 – 40 let	41 a více let
1	3	0	0
Ř. r. č.	1	0	0
S. r. č.	0,08	0	0
2	0	0	0
Ř. r. č.	0	0	0
S. r. č.	0	0	0
3	17	8	4
Ř. r. č.	0,59	0,27	0,14
S. r. č.	0,46	0,42	0,67
4	17	11	2
Ř. r. č.	0,57	0,37	0,06
S. r. č.	0,46	0,58	0,33
Celkem	37	19	6

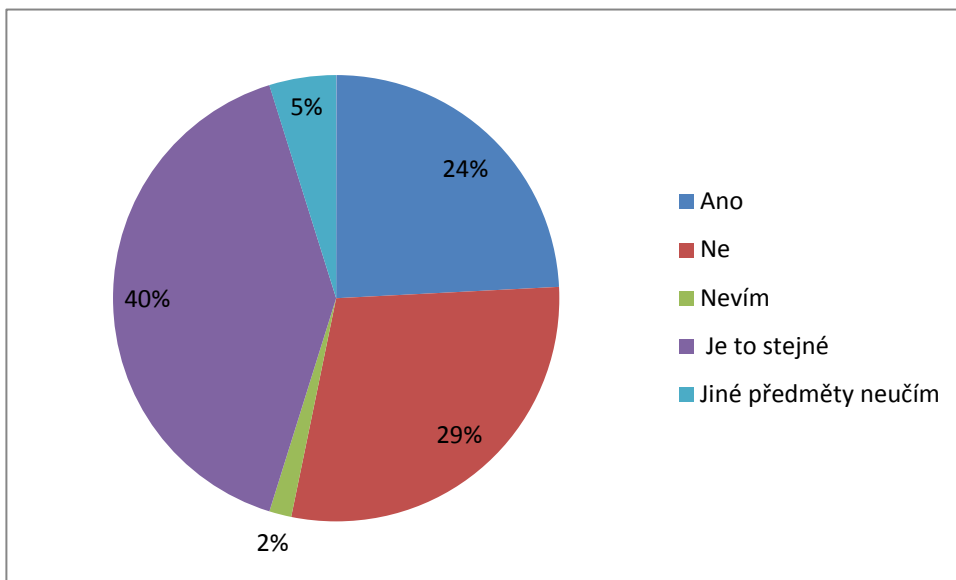
Tabulka 28: Porovnání délky přípravy na VV a jiné předměty vzhledem k věkové skupině

Specializace/ čas	Ano, s VV	Ano, s jinou	Ne
1	2	1	0
Ř. r. č.	0,67	0,33	0
S. r. č.	0,15	0,03	0
2	0	0	0
Ř. r. č.	0	0	0
S. r. č.	0	0	0
3	4	20	5
Ř. r. č.	0,14	0,69	0,17
S. r. č.	0,31	0,45	1
4	7	23	0
Ř. r. č.	0,23	0,77	0
S. r. č.	0,54	0,52	0
Celkem	13	44	5

Tabulka 29: Porovnání délky přípravy na VV a jiné předměty vzhledem ke kvalifikaci

Stejně času přípravě na VV jako jiným předmětům věnují nejvíce učitelé ve věku od 20 do 30 let, dále také učitelé buď se specializací na VV, nebo s jinou specializací. Rovněž všichni učitelé od 31 do 40 let věnují stejné množství času.

Je pro Vás plánování VV náročnější než plánování do jiných předmětů?

Graf č. 8: Náročnost plánování VV vůči jiným předmětům

Legenda	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	15	0,24
Ne	18	0,29
Nevím	1	0,02
Je to stejné	25	0,40
Jiné předměty	3	0,05
Celkem	62	1

Tabulka 30: Četnost dle náročnosti plánování VV vůči jiným předmětům

Jedna věc je délka plánování, druhou je náročnost plánování výuky VV. V tomto ohledu opět stejný počet respondentů uvedl, že jiné předměty neučí (5 %). Dalších 40 % respondentů srovnalo náročnost přípravy VV s jinými předměty na stejné úrovni. Celých 29 % respondentů uvedlo, že se jim náročnost plánování VV nezdá horší než náročnost plánování jiných předmětů, které vyučují. Zbýlých 24 % však uvedlo, že je pro ně plánování VV náročnější, než u jiných předmětů.

V následující tabulce budou podrobněji rozepsány jednotlivé odpovědi. Nebudou zde odpovědi všech 62 respondentů, ale pouze 59 z nich. Tři učitelé jiné předměty neučí, proto zde nejsou uvedeni.

Věk/ náročnost	20 – 30 let	31 – 40 let	41 a více let
Ano	6	9	0
Ř. r. č.	0,4	0,6	0
S. r. č.	0,18	0,47	0
Ne	9	7	2
Ř. r. č.	0,5	0,39	0,11
S. r. č.	0,26	0,37	0,33
Nevím	1	0	0
Ř. r. č.	1	0	0
S. r. č.	0,03	0	0
Stejně	18	3	4
Ř. r. č.	0,72	0,12	0,16
S. r. č.	0,53	0,16	0,67
Celkem	34	19	6

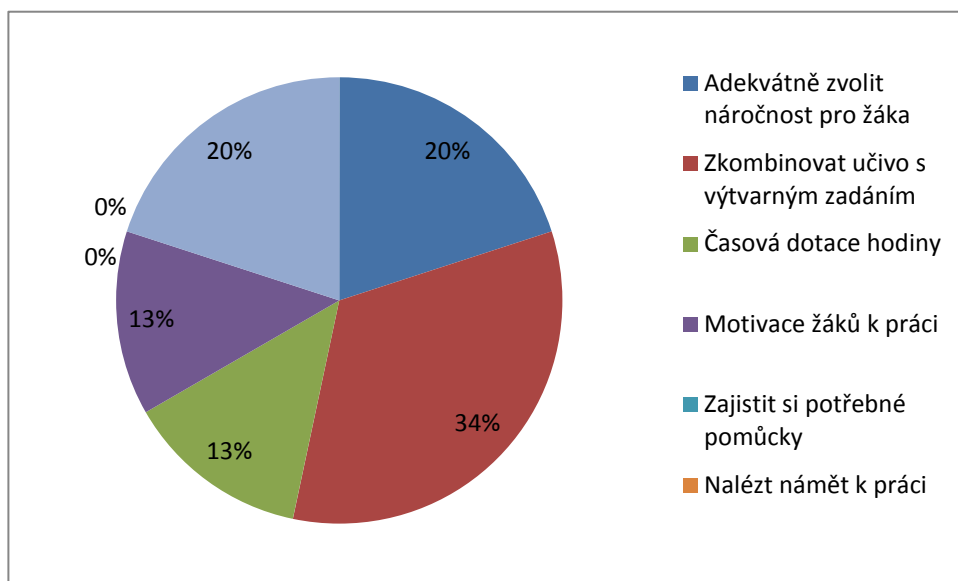
Tabulka 31: Porovnání náročnosti plánování VV vzhledem k věkovým skupinám

Specializace/ náročnost	Ano, s VV	Ano, s jinou	Ne
Ano	8	7	0
Ř. r. č.	0,53	0,47	0
S. r. č.	0,67	0,17	0
Ne	1	13	4
Ř. r. č.	0,06	0,72	0,22
S. r. č.	0,08	0,31	0,8
Nevím	0	1	0
Ř. r. č.	0	1	0
S. r. č.	0	0,02	0
Stejně	3	21	1
Ř. r. č.	0,12	0,84	0,04
S. r. č.	0,25	0,5	0,2
Celkem	12	42	5

Tabulka 32: Porovnání náročnosti plánování VV vzhledem ke kvalifikaci

Plánování VV shledali náročnějším učitelé ve věku od 20 do 40 let. Pouze 33 % učitelů ve věku 41 a více let se plánování nezdá náročnější a zbylých 67 % hodnotí plánování VV jako stejně náročné jako plánování ostatních předmětů. Oproti tomu převážná většina učitelů ve věkové skupině 31 – 40 let hodnotí plánování VV obtížnějším či právě naopak. Osmnáct procent učitelů ve věku 20 – 30 let hodnotí plánování obtížnější, 26 % neshledávají plánování obtížnějším a zbylých 53 % jej posuzují jako stejně náročné. Polovina učitelů se specializací na VV hodnotí plánování náročnějším, 25 % z nich pak jako stejně náročné a 8 % jej hodnotí jako méně náročné. Členové učitelského sboru, kteří nemají kvalifikaci pro 1. stupeň ZŠ si nemyslí, že by plánování bylo náročnější, naopak 80 % z nich jej považuje za méně náročné. Zbylých 20 % jej pak hodnotí stejně jako ostatní předměty. Také 50 % učitelů s jinou specifikací považují plánování VV za stejně náročné, 31 % za méně náročné a pouhých 17 % za náročnější než plánování jiných předmětů.

Pokud ano, co je na tom náročnější?

Graf č. 9: Konkrétní náročnější aspekty

Legenda	Absolutní četnost	Relativní četnost
Adekvátně zvolit náročnost pro žáka	3	0,20
Zkombinovat učivo s výtvarným zadáním	5	0,34
Časová dotace hodiny	2	0,13
Motivace žáků k práci	2	0,13
Zajistit si potřebné pomůcky	0	0
Nalézt námět k práci	0	0
Plánování a vymýšlení úkolu	3	0,20
Celkem	15	1

Tabulka 33: Tabulka četností konkrétních náročnějších aspektů

Z respondentů, kteří u předchozí otázky zvolili odpověď 15), že je pro ně příprava na VV náročnější než na jiné předměty (tedy 24 % z celku), jich 34 % vybralo odpověď, že nejtěžší je pro ně zkombinovat učivo s výtvarným zadáním. Dalších 20 % uvedlo, že je pro ně nejnáročnější adekvátně upravit učivo a jeho náročnost pro žáky. Pro dalších 13 % je nejsložitější namotivovat žáky k činnosti v rámci VV a shodně pro dalších 13 % pak plánovat z hlediska časové dotace hodiny (naplánovat činnost tak, aby trvala potřebný počet minut). Dalších 20 % dotázaných zvolilo, že je pro ně nejvíce náročné prvotné plánování a vymýšlení úkolu. Ze zbylých variant odpovědí nezvolil žádný respondentů žádnou z nich.

Legenda:

- 1 - adekvátně zvolit náročnost pro žáka,
- 2 - zkombinovat učivo s výtvarným zadáním,
- 3 - časová dotace hodiny,
- 4 - motivace žáků k práci,
- 5 - plánování a vymýšlení úkolu.

Věk/ aspekty náročnosti	20 – 30 let	31 – 40 let	41 a více let
1	0	3	0
Ř. r. č.	0	1	0
S. r. č.	0	0,33	0
2	4	1	0
Ř. r. č.	0,8	0,2	0
S. r. č.	0,66	0,11	0
3	1	1	0
Ř. r. č.	0,5	0,5	0
S. r. č.	0,17	0,11	0
4	1	1	0
Ř. r. č.	0,5	0,5	0
S. r. č.	0,17	0,11	0
5	0	3	0
Ř. r. č.	0	1	0
S. r. č.	0	0,33	0
Celkem	6	9	0

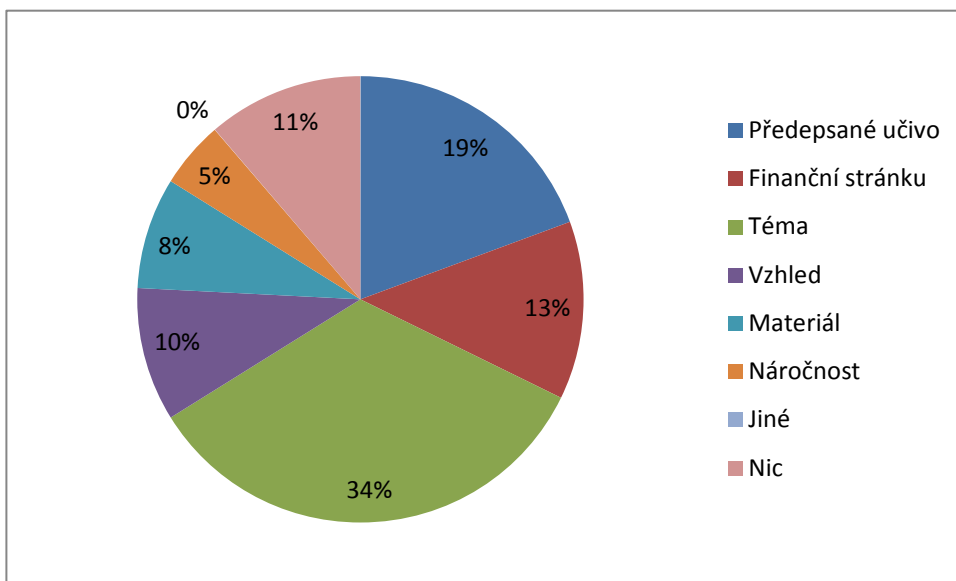
Tabulka 34: Porovnání konkrétních aspektů náročnosti vzhledem k věkovým skupinám

Specializace/ aspekty náročnosti	Ano, s VV	Ano, s jinou	Ne
1	2	1	0
Ř. r. č.	0,67	0,33	0
S. r. č.	0,25	0,14	0
2	3	2	0
Ř. r. č.	0,6	0,4	0
S. r. č.	0,38	0,29	0
3	0	2	0
Ř. r. č.	0	1	0
S. r. č.	0	0,29	0
4	2	0	0
Ř. r. č.	1	0	0
S. r. č.	0,25	0	0
5	1	2	0
Ř. r. č.	0,33	0,67	0
S. r. č.	0,12	0,29	0
Celkem	8	7	0

Tabulka 35: Porovnání konkrétních aspektů náročnosti vzhledem ke kvalifikaci

Polovině učitelů ve věku od 20 – 30 let se jeví obtížné zkombinovat učivo s výtvarným zadáním. Shodně, 17 % učitelů, shledávají obtížné motivovat žáky k práci a časovou dotaci hodiny. Všichni učitelé ve věku 31 – 40 let považují za nejobtížnější zvolení adekvátní náročnosti pro žáky a prvotní naplánování úkolu. Stejný problém stanovila polovina učitelů se specializací na VV. Shodně, 25 %, z této skupiny shledávají problémem zkombinování učiva s výtvarným zadáním a motivování žáků k práci, ale také náročností úkolu. Většina učitelů s jinou specializací označila za problém zkombinování učiva s výtvarným zadáním, vymyšlením úkolu a pak časovou dotaci hodiny.

Když plánujete VV, co nejčastěji zohledňujete?

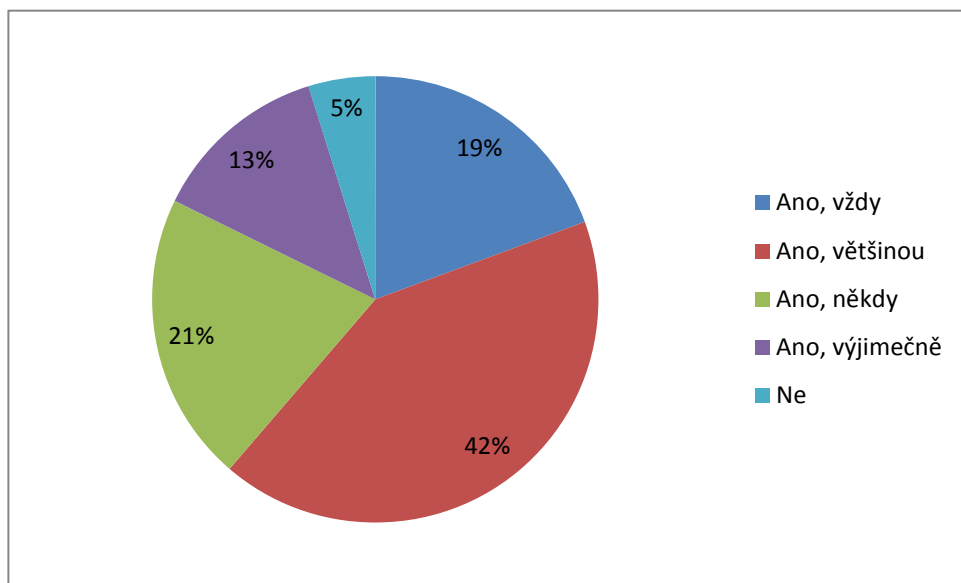
Graf č. 10: Nejčastěji zohledňované aspekty při přípravě hodin VV

Legenda	Absolutní četnost	Relativní četnost
Předepsané učivo	12	0,19
Finanční stránku	8	0,13
Téma	21	0,34
Vzhled	6	0,10
Materiál	5	0,08
Náročnost	3	0,05
Jiné	0	0
Nic	7	0,11
Celkem	62	1

Tabulka 36: Rozdělení četností nejčastěji zohledňovaných aspektů při příprava VV

Při plánování nejčastěji dotázaní učitelé zohledňovali téma, a to ve 34 % případů. Dalších 19 % respondentů uvedlo, že při plánování nejčastěji zohledňují předepsané učivo. Dalších 13 % pak zohledňuje nejčastěji finanční stránku (finanční náročnost pořízení pomůcek aj.), dalších 10 % pak zohledňuje vzhled a dalších 11 % pak vůbec nic. Dalších 8 % respondentů bere nejčastěji v potaz materiály (použitelné u dané věkové skupiny dětí aj.) aj. Zbýlých 5 % nejčastěji zohledňuje náročnost provedení naplánovaných úloh. Variantu odpovědi „jiné“ neuvedl žádný respondent.

Držíte se při realizaci stanovených plánů?

Graf č. 11: Dodržování stanovených plánů hodin VV

Legenda	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano, vždy	12	0,19
Ano, většinou	26	0,42
Ano, někdy	13	0,21
Ano, výjimečně	8	0,13
Ne	3	0,05
Celkem	62	1

Tabulka 37: Rozdělení četností dodržování stanových plánů hodin VV

Jen 5 % respondentů uvedlo, že nedodrжуje své stanovené plány. Zde se však jednalo o respondenty, kteří u předchozích otázek uváděli, že výuku VV neplánují. Dále pak tedy jen 19 % respondentů potvrdilo, že svou naplánovanou výuku dodrжуjí v praxi vždy. Dalších 42 % dotázaných učitelů uvedlo, že se svých plánů drží většinou. Dále pak celkem 21 % respondentů uvedlo, že svých plánů na výuku VV se drží pouze někdy. Zbýlých 13 % z nich pak uvedlo, že své plány dodrжуjí spíše výjimečně.

Legenda:

- 1- ano, vždy,
- 2- ano, většinou,
- 3- ano, někdy
- 4- ano, výjimečně

5- ne.

Věk/ plány	20 – 30 let	31 – 40 let	41 a více let
1	8	4	0
Ř. r. č.	0,67	0,33	0
S. r. č.	0,22	0,21	0
2	14	12	0
Ř. r. č.	0,54	0,46	0
S. r. č.	0,38	0,63	0
3	8	0	5
Ř. r. č.	0,62	0	0,38
S. r. č.	0,21	0	0,83
4	5	3	0
Ř. r. č.	0,63	0,37	0
S. r. č.	0,14	0,16	0
5	2	0	1
Ř. r. č.	0,67	0	0,33
S. r. č.	0,05	0	0,17
Celkem	37	19	6

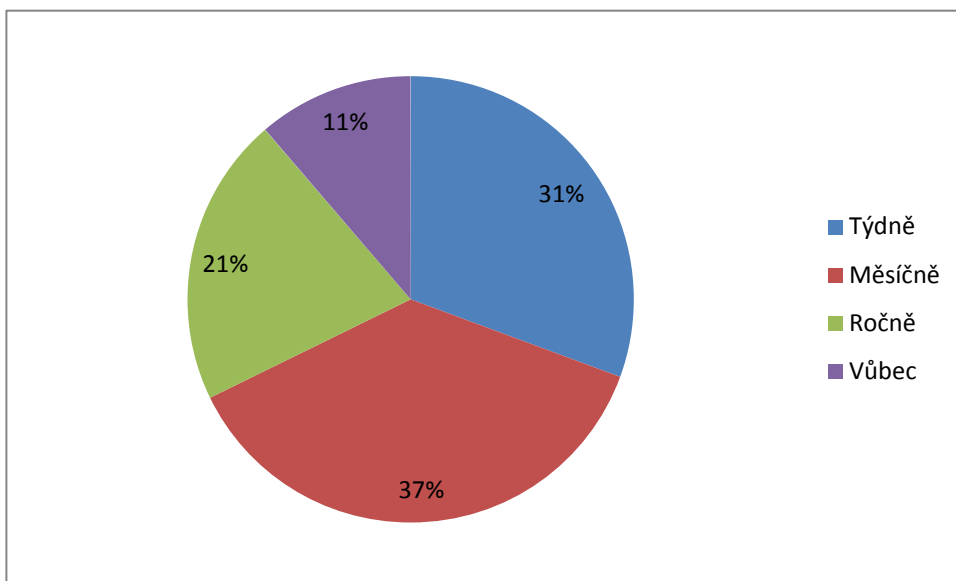
Tabulka 38: Porovnání dodržování stanovených plánů hodin VV vzhledem k věkovým skupinám

Specializace/ plány	Ano, s VV	Ano, s jinou	Ne
1	9	3	0
Ř. r. č.	0,75	0,25	0
S. r. č.	0,69	0,07	0
2	4	19	3
Ř. r. č.	0,15	0,73	0,12
S. r. č.	0,31	0,43	0,6
3	0	11	2
Ř. r. č.	0	0,85	0,15
S. r. č.	0	0,25	0,4
4	0	8	0
Ř. r. č.	0	1	0
S. r. č.	0	0,18	0
5	0	3	0
Ř. r. č.	0	1	0
S. r. č.	0	0,07	0
Celkem	13	44	5

Tabulka 39: Porovnání dodržování stanovených plánů hodin VV vzhledem ke kvalifikaci

Stanovené plány vždy dodržují pouze učitelé ve věkové skupině od 20 do 40 let. Všichni učitelé ve věku od 31 do 40 let plány v převážné většině dodržují většinou. Naopak učitelé ve věku 41 – 50 let plány dodržují někdy nebo je nedodržují vůbec. Z pohledu kvalifikace plány vždy nebo většinou dodržují učitelé se specifikací na VV. Rovněž učitelé bez kvalifikace na 1. stupeň ZŠ plány většinou či někdy dodržují. O členech učitelského sboru, kteří mají jinou specializaci, nelze jasně říct, zda plány spíše dodržují nebo ne.

Jak často plánujete výuku VV?

Graf č. 12: Období plánování výuky Vv

Legenda	Absolutní četnost	Relativní četnost
Týdně	19	0,31
Měsíčně	23	0,37
Ročně	13	0,21
Vůbec	7	0,11
Celkem	62	1

Tabulka 40: Rozdělení četností plánování VV dle období

Zde můžeme vidět, že pokud již učitelé plánují výuku VV z větší části (37 %) preferují měsíční plánování. Dále pak 31% upřednostňuje plánování VV dle týdnů a 21% plánuje na VV na celý školní rok. Zbýlých 11 % m jak už bylo zmíněno v předešlých otázkách, neplánuje vůbec.

Věk/ období	20 – 30 let	31 – 40 let	41 a více let
Týdně	16	2	1
Ř. r. č.	0,84	0,11	0,05
S. r. č.	0,43	0,11	0,17
Měsíčně	12	7	4
Ř. r. č.	0,52	0,31	0,17
S. r. č.	0,32	0,37	0,66
Ročně	8	5	0
Ř. r. č.	0,62	0,38	0
S. r. č.	0,22	0,26	0
Vůbec	1	5	1
Ř. r. č.	0,14	0,72	0,14
S. r. č.	0,03	0,26	0,17
Celkem	37	19	6

Tabulka 41: Porovnání tvorby tematických plánů vzhledem k věkovým skupinám

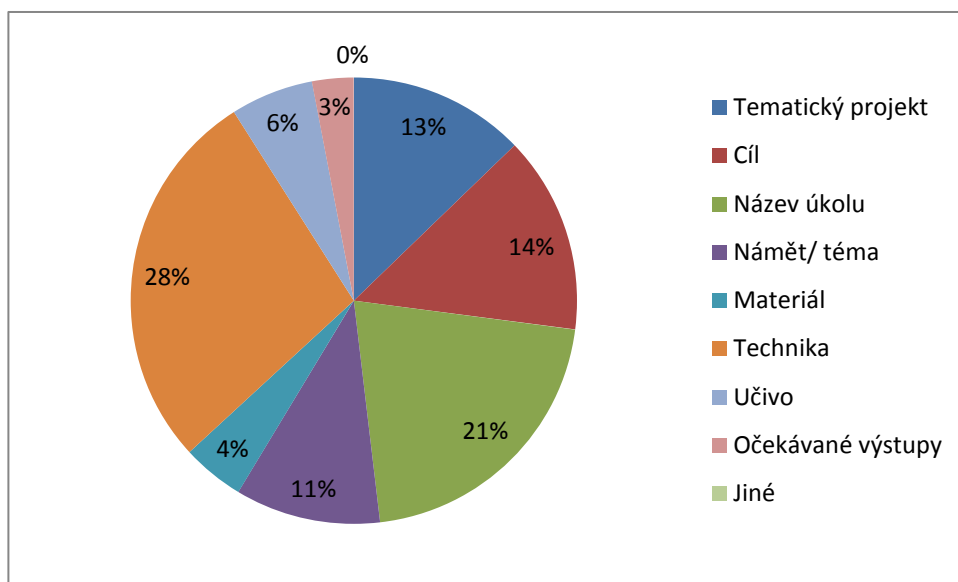
Specializace/ období	Ano, s VV	Ano, s jinou	Ne
Týdně	8	8	3
Ř. r. č.	0,42	0,42	0,16
S. r. č.	0,62	0,18	0,6
Měsíčně	0	23	0
Ř. r. č.	0	1	0
S. r. č.	0	0,52	0
Ročně	0	13	0
Ř. r. č.	0	1	0
S. r. č.	0	0,3	0
Vůbec	5	0	2
Ř. r. č.	0,72	0	0,28
S. r. č.	0,38	0	0,4
Celkem	13	44	5

Tabulka 42: Porovnání tvorby tematických plánů vzhledem ke kvalifikaci

Zde můžeme vidět, že většina učitelů ve věkovém rozmezí 20 - 30 let si plánují výuku VV týdně tedy celých 43%, 32% měsíčně a 22% ročně. U učitelů ve věku 31

a více let převládá měsíční plánování. Z pohledu specializace, můžeme říci, že většina učitelů s jinou specializací než VV si plánuje měsíčně a dále učitelé se specializací na VV dávají přednost týdennímu plánování.

Pokud tedy plánujete výuku VV, které kategorie zahrnujete ve svém plánování (můžete zvolit více možností)?

Graf č. 13: Obsah plánování VV

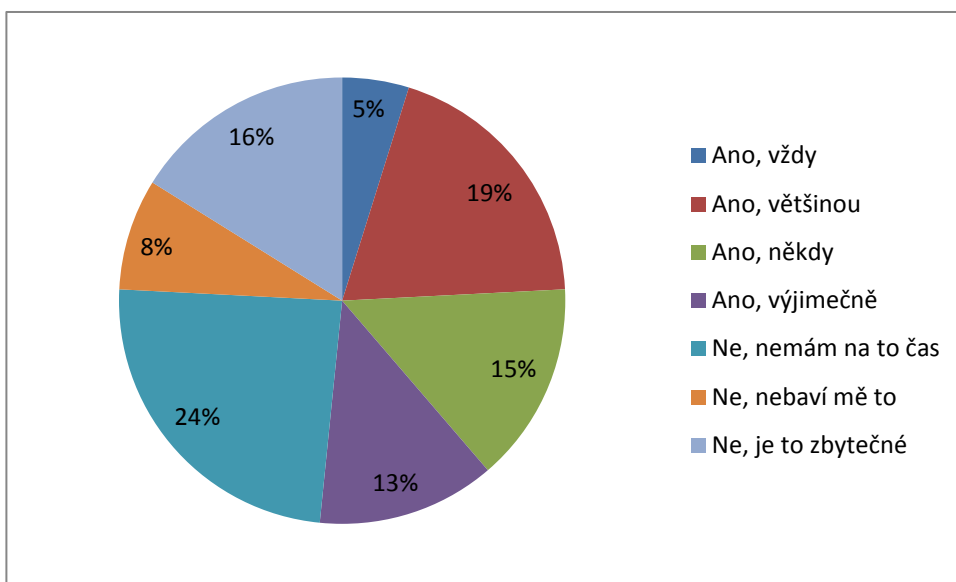
Legenda	Absolutní četnost	Relativní četnost	Relativní četnost vzhledem k počtu
Tematický	17	0,13	0,31
Cíl	19	0,14	0,35
Název úkolu	28	0,21	0,51
Námět/ téma	14	0,10	0,25
Materiál	6	0,05	0,11
Technika	37	0,28	0,67
Učivo	8	0,06	0,15
Očekávané	4	0,03	0,07
Jiné	0	0	0
Celkem	133	1	2,42

Tabulka 43: Rozdělení četností obsahu plánování VV

Z (89 %) 55 respondentů, kteří u předchozí otázky odpověděli kladně, tedy respondenti, kteří si výuku plánují pravidelně a dle období, mohli u této otázky zvolit více

variant odpovědí. Pak tedy z celkového počtu odpovědí celých 28 % respondentů uvedlo, že obsah tematického plánu tvoří nejčastěji technika práce, dalších 21 % pak uvedlo, že název úkolu, dalších 14 % pak cíl, po 13 % pak tematický projekt a námět 10%, jen 5 % tvořily materiál, 6% učivo a tři procenta pak očekávané výstupy. Nic jiného tematické plány učitelů neobsahují.

Hodnotíte po proběhlých hodinách naplňování svých plánů výuky?

Graf č. 14: Zpětná vazba proběhlých hodin VV vzhledem k jejich plánu

Legenda	Absolutní	Relativní četnost
Ano, vždy	3	0,05
Ano, většinou	9	0,15
Ano, někdy	8	0,13
Ano, výjimečně	7	0,11
Ne, nemám na to čas	18	0,29
Ne, nebaví mě to	5	0,08
Ne, je to zbytečné	12	0,19
Celkem	62	1

Tabulka 44: Rozdělení četností zpětné vazby proběhlých hodin VV vzhledem k jejich plánu

Jen 5 % dotázaných respondentů vždy sumarizuje a zpětně hodnotí úspěšnost a realizaci svých plánů vůči VV. Dalších 15 % sumarizuje a hodnotí svoje plány a jejich uskutečnění většinou, 13% pak jen někdy, 11 % spíše jen výjimečně. Celých 29 % z dotázaných učitelů uvedlo, že své hodiny a plány nehodnotí z důvodu, že na to nemají času, dalších 8 % tak nečiní proto, že je to nebaví a zbylých 19 % to nedělá proto, že jim to

přijde zbytečné. Více než polovina respondentů (56 %) tedy vůbec neřeší zpětnou vazbu, co se plánování jejich výuky VV týče.

Legenda:

- 1- ano, vždy,
- 2- ano, většinou,
- 3- ano, někdy,
- 4- ano, výjimečně,
- 5- ne, nemám na to čas,
- 6- ne, nebaví mě to,
- 7- ne, je to zbytečné.

Věk/ hodnocení	20 – 30 let	31 – 40 let	41 a více let
1	3	0	0
Ř. r. č.	1	0	0
S. r. č.	0,08	0	0
2	4	2	3
Ř. r. č.	0,45	0,22	0,33
S. r. č.	0,1	0,11	0,5
3	5	3	0
Ř. r. č.	0,63	0,37	0
S. r. č.	0,14	0,16	0
4	7	0	0
Ř. r. č.	1	0	0
S. r. č.	0,19	0	0
5	7	9	2
Ř. r. č.	0,39	0,5	0,11
S. r. č.	0,19	0,47	0,33
6	5	0	0
Ř. r. č.	1	0	0
S. r. č.	0,14	0	0
7	6	5	1
Ř. r. č.	0,5	0,42	0,08
S. r. č.	0,16	0,26	0,17
Celkem	37	19	6

Tabulka 45: Porovnání zpětné vazby plánu a skutečnosti vzhledem k věkovým kategoriím

Specializace/ hodnocení	Ano, s VV	Ano, s jinou	Ne
1	2	1	0
Ř. r. č.	0,67	0,33	0
S. r. č.	0,15	0,02	0
2	3	6	0
Ř. r. č.	0,33	0,67	0
S. r. č.	0,23	0,14	0
3	1	7	0
Ř. r. č.	0,13	0,87	0
S. r. č.	0,08	0,16	0
4	7	0	0
Ř. r. č.	1	0	0
S. r. č.	0,54	0	0
5	0	17	1
Ř. r. č.	0	0,94	0,06
S. r. č.	0	0,39	0,2
6	0	4	1
Ř. r. č.	0	0,8	0,2
S. r. č.	0	0,09	0,2
7	0	9	3
Ř. r. č.	0	0,75	0,25
S. r. č.	0	0,20	0,6
Celkem	13	44	5

Tabulka 46: Porovnání zpětné vazby plánu a skutečnosti vzhledem ke kvalifikaci

Zde je zajímavé, že rovnou 49 % učitelů ve věkové skupině 20 – 30 let plány z nějakých důvodů nehodnotí. Rovněž 68 % učitelé s jinou specializací plány také nesumarizují. Dokonce všichni učitelé bez kvalifikace pro 1. stupeň ZŠ plány nesumarizují. Naopak žádný z učitelů se specifikací na VV neuvedl, že by plány nikdy nehodnotil.

3.3.6 Shrnutí výsledků

Pro lepší zhodnocení výzkumu je škoda, že nám neodpověděli žádní respondenti ve věku od 51 let. Buď jsme je neoslovili anebo odmítli dotazník vyplnit. Mohli bychom usoudit, že učitelé výtvarné výchovy nejsou starší 50 let, ale nemusela by to být pravda. Rovněž ve věkové skupině od 31 – 40 let je málo respondentů. Zajímavé ale je, že se ve většině odpovědí přesně shodovali.

Z výše uvedených tabulek vyšlo pár zajímavých skutečností. Učitelé, kteří mají specializaci přímo na VV, jsou pouze ve věkové skupině od 31 do 40 let. Naproti tomu, ve věkové skupině od 41 do 50 let žádný takový učitel není. V délce praxe se žádné překvapivé odpovědi nevyskytly. Většinou odpovídají věkové skupině. Dále lze vypožorovat, že téměř tři čtvrtiny učitelů ve věku od 20 do 30 let jsou zároveň třídními učiteli a dokonce učitelů ve věku od 31 do 40 let jsou všichni třídní učitelé. Zde ale může být výsledek ovlivněn právě nízkým počtem respondentů patřících do této skupiny. Při otázce na dostatečné vzdělání rovněž nebyly odpovědi nijak překvapivé. Učitelů bez kvalifikace pro 1. stupeň ZŠ si jsou vědomi, že jejich vzdělání není dostatečné. Naproti tomu učitelé se specializací na VV své vzdělání na dostatečné považují. Hodiny VV si vždy plánují pouze učitelé do 40 let. Naopak 40 % učitelů ve vyšším věku hodiny neplánuje. Nejvíce času přípravě věnují učitelé ve věku od 20 do 30 let, učitelé se specializací na VV a učitelé s jinou specializací. Zároveň mladí učitelé věnují stejné množství času i jiným předmětům, ale plánování VV shledali náročnějším. Učitelé bez kvalifikace věnují přípravě méně času.

3.3.7 Zhodnocení výzkumu

Z provedeného výzkumu tedy vyplynulo několik zajímavých skutečností. Určené výsledky je zajisté třeba dát do souvislosti toho, že např. většina dotázaných učitelů patřila k pedagogům s poměrně malou praxí a většina z nich místo výtvarné výchovy vyučuje i mnoho dalších předmětů (jednalo se ve většině případů o třídní učitele). Dalším důležitým faktorem pak byla skutečnost, že jen málo z dotázaných učitelů patřilo k těm, kteří mají specializaci výhradně na výtvarnou výhodu.

Vzhledem k výše uvedenému a dalším výsledkům výzkumu bylo možné stanovené hypotézy zhodnotit takto:

Předpoklad 1: Více než tři čtvrtiny učitelů si vždy nebo většinou plánují výuku VV.

Předpoklad 1 se potvrdil.

Téměř všichni učitelé potvrzovali, že nějakým způsobem plánují výuku výtvarné výchovy. Ovšem faktem je, že i když učitelé odpověděli kladně, variantu odpovědi „vždy“, zvolila jen velmi malá část z nich a zbylí uváděli, že většinou či někdy, případně jen výjimečně, ale téměř všichni s plánováním výuky VV měli zkušenost. Ačkoliv se tedy předpoklad 1 potvrdil, zjištění nebylo úplně pozitivní. I tak někteří učitelé občas, či výjimečně zřejmě docházejí na hodiny nepřipravení a své hodiny nemají naplánované. Nejčastěji pak učitelé uváděli, že této přípravě věnují týdně zhruba půl hodiny, případně o něco málo méně pak hodinu nebo jen pár minut. V tomto ohledu je třeba zopakovat, že většina učitelů vyučovala kromě VV i jiné předměty, většinou dokonce všechny, které děti mají, neboť šlo o třídní učitele (prvního stupně). Svou přípravu před vyučováním tak často musí dělit mezi jiné předměty, a tak na výtvarnou výchovu nemusí vyjít tolik času, kolik by bylo potřeba.

Co se týče plánování výuky VV v konfrontaci s plánováním jiných předmětů, nejčastěji uvedli učitelé, že věnují stejnou dobu přípravě VV i jiným předmětům. Žádný učitel se však plánování VV nevěnuje ve větší míře než jiným předmětům. Učitelé se pak i shodli na tom, že ani náročnost přípravy VV není nijak větší ve srovnání s jinými vyučovacími předměty. Pokud už pro ně bylo plánování VV náročnější, ve srovnání s jinými vyučovacími předměty, pak se tak dělo zejména kvůli náročnosti kombinace probírané látky s výtvarným zadáním a kvůli volbě adekvátní náročnosti zadání pro danou věkovou skupinu žáků.

Co se pak týče konkrétního plánování hodin VV, pak učitelé nejčastěji zohledňují téma hodin výtvarné výchovy, ale pak také například zadané učivo, které by se mělo probrat. Většina dotázaných učitelů také v rámci plánování VV vytváří tematické celky. Nejčastěji je jim při tom inspirací jejich vlastní fantazie, zážitky či nápady nebo pak také často nápady již použité v předchozích ročnících a předchozích výukách. Co je dále pozitivní, že někteří učitelé dost často při plánování své výuky VV zohledňují i přání svých žáků, což může mít velmi pozitivní efekt na jejich chuť a motivaci k práci. Ne vždy je to však pochopitelně možné (náročnost na pomůcky aj.) nebo žádoucí, ale alespoň někdy to je zajisté vůči žákům vhodné.

Předpoklad 2: Více než jedna polovina učitelů, kteří si plánují výuku VV, se pak v hodinách těchto plánů vždy nebo většinou drží a realizují je.

Předpoklad se potvrdil.

Vždy nebo většinou se dotázaní učitelé drželi stanovených plánů jen o něco málo více než polovině případů. Tento předpoklad tedy je možné potvrdit. Jedná se o poměrně zásadní tvrzení. Učitelé tedy sice možná výuku VV plánují, ovšem vzhledem k tomu, že se těchto plánů někteří nedrží, tak to poněkud ztrácí svůj význam. Nabízí se pak ještě otázka, jestli jsou tedy učitelé schopni kvalitně improvizovat a výuku VV vést hodnotně i bez předchozího plánování, nebo se pak výuka VV realizuje spíše nahodile, zmateně a bez zjevného cíle či efektu. Pokud však učitelé i tak bez předchozího plánu umí vést výuku tak, aby naplňovala stanovené cíle v rámci RVP pro ZŠ a děti po jejím absolvování nabývají určené kompetence, je to stále v pořádku. Ve všech případech to však pravděpodobně předpokládat nelze.

Předpoklad 3: Více než polovina učitelů na konci hodiny či na konci roku nesumarizuje a nehodnotí naplňování stanovených plánů za účelem zlepšení výuky v následujících hodinách či letech.

Předpoklad 3 se potvrdil.

Bohužel, tento výzkumný předpoklad byl potvrzen, neboť více než polovina respondentů (56 %) uváděla, že vůbec neřeší zpětnou vazbu, co se plánování jejich výuky VV týče. I ti respondenti, kteří odpověděli kladně, pak jen v 5 % potvrzovali, že takto činí vždy a dalších 15 % pak jen většinou, ostatní pak ještě méně často. I toto je skutečnost, která vlastně popírá efektivitu jakéhokoliv plánování výuky VV, neboť bez zpětné vazby nemůže být nikdo schopen zhodnotit, zdali bylo toto plánování efektivní, kvalitní a jestli naplnilo potřeby výuky VV.

Dopadem výše uvedeného pak může být informace, která mohla vyplynout z nepoložené otázky, a to zda všechny děti dosáhnou po absolvování výuky VV těch kompetencí, které by podle RVP ZŠ měly, a zda byly tedy splněny všechny cíle vyučování VV, které jsou pro tento vyučovací předmět stanoveny.

3.4 Shrnutí předpokládaných rozporů

Na základě zjištěných faktů můžeme konstatovat i jiné okolnosti. Naprostá většina dotazovaných a zkoumaných byly ženy s jinou specializací než výtvarnou, avšak pouze minimum z nich bylo nekvalifikovaných. Toto se potvrzuje a je dokázáno i v našem českém školství, ale i například při mých návštěvách škol, spojených s tímto výzkumem.

Při zaměření na samostatné plánování výuky VV, jak již bylo zmíněno, většina učitelů si výuku plánuje, a to převážně v měsíčních intervalech, avšak velká část učitelů preferuje týdenní či dokonce roční plánování.

Náročnější přípravu na VV než na ostatní vyučovací předměty neshledává větší část učitelů, naopak jim to přijde stejné či naopak nenáročné. Obdobně je to u učitelů s dobou přípravy. Navíc nikdo zde neuvedl, že by VV věnoval více času v době příprav. Dle mého názoru je příprava na VV častěji složitější a komplikovanější, než na jiné vyučovací předměty, jelikož je důležité promyslet další jiné faktory než v běžných výchovách.

Domnívám se, že velmi zajímavou otázkou k řešení byly zohledňované faktory v plánování VV. Zde jsme se dozvěděli, že nejčastějším aspektem pro přípravu VV je téma, poté dané učivo a finanční stránka. Myslím si, že učivo je velmi podstatný faktor, tedy je dobře, že byl tak často zmiňovaný. Však je smutné, že dalším častým faktorem byla finanční stránka. Bohužel toto z vlastní zkušenosti musím potvrdit, jelikož průměrný učitel má v dnešní době ve třídě cca 25 žáků a není možné plánovat finančně náročné výtvary. Z toho důvodu je často i nucen spoléhat na sponzorské dary či dokonce rodiče.

V poslední řadě, jsem se v tomto výzkumu zabývala také otázkou, jaké kategorie učitelé zahrnují do svého plánování. Již v předchozí kapitole, kde jsem se věnovala tematickým plánům a zde jsem vytyčila nejčastěji uváděné kategorie. I v následujícím dotazníku se prokázaly tyto mnou zvolené kategorie jako časté a opakované.

Z vlastní zkušenosti si myslím, že plánování hodin VV není dobré brát na lehkou váhu, jelikož opravdu je zde nutné, aby učitel promyslel mnohem více (již zmiňovaných) faktorů, než v ostatních předmětech.

3.5 Doporučení pro další praxi

Z provedeného výzkumu bylo možné zaznamenat několik problémových oblastí, co se plánování a realizace výuky VV týče. V první řadě je asi problémem to, že i když učitelé výuku sice plánují, nestojí už si často za tím, aby tento plán dodrželi nebo jej dokonce na konci hodiny či roku zpětně vyhodnocovali. Pak se může ztrácet význam veškerého plánování.

Doporučit tedy učitelům lze, aby se více zaměřovali na zpětnou vazbu v rámci své výuky. K tomu může dopomoci vytvořit např. jakýsi dotazník (ať už si jej vytvoří učitel sám, případně mu s tím pomůže vedení školy či jiný odborník), kde bude učitel dotázán,

jaký plán si připravil, jak proběhla výuka v praxi a jak hodnotí svůj stanovený plán zpětně, případně jakým způsobem by bylo možné příště sjednat nápravu. Takový dotazník by si učitelé mohli vyplňovat spíše jednou ročně (po každé hodině by to mohlo znamenat nepříjemné administrativní zatížení pedagogů), ovšem po každé hodině by se učitel měl alespoň sám zamyslet nad tím, jak efektivně byl výuku schopen naplánovat a měl by si alespoň stručně zaznamenat, jaké udělal v plánování chyby, a co by příště mohl udělat lépe. Ideální by pak bylo, kdyby tyto plány mohli učitelé VV navzájem sdílet a společně komunikovat a diskutovat, například i skrze různé školy (např. online) a společně se tak podílet na co možná nejefektivnější přípravě a realizaci výuky VV na základních školách.

Důležitost výše zmíněného lze potvrzovat i zjištěním, že jen málo učitelů, kteří vyučují VV, mají potřebnou specializaci. Výtvarnou výchovu tudíž studovali spíše okrajově, a pak se není možné divit, že jejich schopnosti, ať už plánování, tak realizace výuky nejsou dostatečné. V tomto ohledu by se nabízela možnost konkrétní učitele dovzdělávat. Učitelé by tak měli být motivováni k tomu, aby absolvovali alespoň nějaké vzdělávací kurzy z oblasti výuky výtvarné výchovy (případně i jiných předmětů). Zde však může komplikaci představovat finanční otázka, tedy jestli budou školy ochotny poskytnout na takové vzdělávací kurzy nějaké finance, případně by bylo možné využít financí z jiných zdrojů (stát, EU, učitelé sami aj.)? To je vždy problém.

Školy by pak mohly nastalý problém vyřešit pravděpodobně tím, že by zaměstnávaly více aprobovaných učitelů ve VV, případně aby i na 1. stupni učili VV učitelé se specializací na VV. To by zajisté mělo na výuku VV a její plánování velmi pozitivní vliv, zejména co se její kvality týče. Jelikož se však v rámci výzkumu mezi respondenty objevovali hlavně učitelé, kteří působí ve třídách jako třídní učitelé, mohlo by se pak stát, že by se to projevilo ve výuce jiných předmětů (matematiky, českého jazyka pod.). Toto doporučení je tedy na zvážení vedením školy.

Jistou variantu řešení by mohly nabízet např. i hospitace, a to ať už na hodinách dotyčného učitele VV bez specializace na VV, nebo na hodinách učitele s kvalifikací na VV. Hospitace funguje za účelem pozorování průběhu hodiny, aktivity učitele, reakcí žáků apod. se záměrem zhodnotit, zda jsou naplňovány představy vedení školy, jestli v průběhu hodin dochází k předpokládanému rozvoji klíčových kompetencí u žáků, jestli jsou v hodinách naplňovány celoškolské strategie aj. Hospitace by tak mohla být jedním ze způsobů již dříve uvedené nedostatečné zpětné vazby pro učitele. Neměla by však být pochopitelně prováděna tak, aby v učiteli nebo dokonce i v žácích vzbuzovala nějaké obavy či strach z vlastního selhání apod.

Co se týče pouze občasného dodržování předepsaného učiva, tak na jednu stranu je třeba doporučit pečlivější sledování a přípravu v ohledu na to, co by mělo být cílem výuky výtvarné výchovy. Učitel by však současně měl být také schopen zohledňovat individualitu konkrétní třídy a jejich žáků tak, aby výtvarná výchova mohla pro žáky být vzdělávacím, ale současně i zábavným a odpočinkovým předmětem. Někdy se může striktní držení plánů zdát být neefektivní a pro učitele i žáky nad míru stresující. Učitelé by se tomuto měli adekvátně věnovat a být schopni zvolit tu správnou míru.

4 ZÁVĚR

V diplomové práci jsem se zabírala tematikou plánování hodin a především postojem k hodinám výtvarné výchovy. Mým úkolem bylo se zejména zaměřit se na učitele a ověřit, jak doporučené postupy k plánování hodin uplatňují v praxi. Zda věnují čas a na potřebnou přípravu před vyučováním. Zda si promýšlejí své postupy k průběhu vyučovací hodiny. Zda se připravují právě také na hodiny, jako jsou výchovy či naopak zda výchovy pro ně nejsou určitým odlehčením jejich pedagogické praxe. Z toho důvodu jsem si nejprve na začátek stanovila, k čemu chci dojít a co chci obecně zjistit. Na tomto základě jsem postavila dotazník, který měl částečně zjistit možnou skutečnost.

Mým cílem bylo vyzkoumat, zda si učitelé plánují výuku vždy a zodpovědně či naopak, zda se drží svých plánů a uskutečňují je či zda neopomíjejí také důležitou součást vyučovací hodiny jako je zpětná vazba a celkové zhodnocení původně připravovaných plánů. Jak jsem již nastínila v předchozích kapitolách, nepovinným, ale o to doporučeným prostředkem k docílení přípravy na hodinu nejen výtvarné výchovy jsou tematické plány. Proto jsem se zaměřila na tvorbu a plnění těchto plánů a také na podstatné třídní knihy. Snažila jsem se tyto dva dokumenty porovnat a poukázat na skutečnost, že i když jsou tematické plány vytvořené není pravidlem, aby se pevně dodržovali. Tento fakt byl dokázán nejen v dotazníkovém šetření, ale také toto zjištění bylo poukázáno v porovnávání tematických plánů s třídními knhami.

V tomto výzkumu jsem celkové očekávala záporné informace, a s následným vyhodnocením, se tento fakt bohužel potvrdil. Avšak dle dosažených výsledků, není mým předpokladům vždy tak. V potaz samozřejmě musím brát relativně malé množství respondentů, které jistě mohlo ovlivnit výsledky výzkumu. Na druhou stranu se bohužel domnívám, že u většího množství respondentů by se mé stanovené předpoklady tolik nelišily.

Uskutečněním tohoto výzkumu jsem především chtěla poukázat na tuto problematiku, kterou někteří pedagogové berou trochu s nadsázkou. Nepatrně jsem doufala, že ji i vyvrátím, jelikož i výtvarná výchova vyžaduje důslednou přípravu a dokonce na 1. stupni základní školy je to o dost podstatnější. Však dosažené výsledky mě přesvědčili o tom, že mnoho učitelů důslednou přípravu podceňuje. Na druhou stranu se mohu domnívat, že po následném rozhovoru s některými z učitelů, kteří se velmi zajímali

o můj výzkum, jsem mohla alespoň z malé části docílit určitého zamyšlení, právě nad tím, jak dotyčný učitel přistupuje k plánování výuky výtvarné výchovy.

V celkovém šetření mohu však pouze doufat, že negativní výsledky mého výzkumu ohledně plánování výuky jsou především, z důvodu jejich dlouholeté praxe, schopnosti se přizpůsobit určité situaci či adaptovat se na dané prostředí, být flexibilní, pohotový a disponovat schopností rychlé reakce. Tyto schopnosti a dovednosti však nejsou pouhým výčtem jakési záchrany výuky při případném neplánování hodin, ale jsou třeba a samozřejmě velmi nezbytné a nepostradatelné i v hodinách přesně naplánovaných. To především z prostého důvodu, jelikož každý den může pedagog zažít neočekávané situace, se kterými je nucen si poradit a vyřešit je. Z této příčiny jsem přesvědčena, že řádný učitel by takovýmito schopnostmi měl disponovat, avšak jak se říká jedinečná poučka: "Buď vždy připraven."

Závěrem bych chtěla říct, že ač můj výzkum ukázal stránku plánování hodin v našem školství spíše po negativní stránce, v celkovém vyučovacím procesu se toto negativně jevit nemusí, avšak to zda žáci vycházejí ze škol nabytí dovednostmi, schopnostmi vědomostmi a postoji právě na základě důkladné přípravy učitele, by bylo vhodné k dalšímu pedagogickému výzkumu.

5 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ:

HAZUKOVÁ, H. 1994. *Příprava učitele na rozhodování ve výtvarné výchově I.* 1.vyd. Praha: Pedagogická fakulta UK.

HAZUKOVÁ, H. 1995. *Příprava učitele na rozhodování ve výtvarné výchově II.* 1.vyd. Praha: Pedagogická fakulta UK.

HAZUKOVÁ, H.; DVOŘÁKOVÁ, M. 2002. *Situace ve výtvarné výchově.* Liberec: Technická univerzita v Liberci, Fakulta pedagogická. ISBN 80-7083-661-X.

HAZUKOVÁ, H.; DVOŘÁKOVÁ, M. 2002. *Učitelovo rozhodování v situacích výtvarné výchovy.* Liberec: Technická univerzita v Liberci, Fakulta pedagogická. ISBN 80-7083-660-1.

HAZUKOVÁ, H.; ŠAMŠULA, P. 1991. *Didaktika výtvarné výchovy.* Praha: Univerzita Karlova; Karolinum. ISBN 80-7066-368-5.

CHRÁSKA, M. 2007. *Metody pedagogického výzkumu.* Praha: Grada Publishing a.s.. ISBN 978-80-247-1369-4.

KALHOUST, Z.; OBST, O. 2002. *Školní didaktika.* Praha: Portál. ISBN 80-7178-253X.

Kolektiv autorů. 2005. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání: se změnami provedenými k 1. 7. 2007.* Praha: VÚP. Dostupné z: <www.msmt.cz>.

KYRIACOU, Ch. 2012. *Klíčové dovednosti učitele cesty k lepšímu vyučování.* Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0052-9.

Mendelova univerzita v Brně: eknihovna. [online]. 14. 12. 2010. Brno [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: http://www.is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=45377.

NELEŠOVSKÁ, A.; SPÁČILOVÁ, H. 2005. *Didaktika primární školy.* Olomouc: UP. ISBN 80-244-1236-5.

VÚP. *Nové třídní knihy a další dokumenty pro základní školy.* Metodický portál: Články [online]. 21. 09. 2009, [cit. 2014-9-20]. Dostupný z WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/z/6679/NOVE-TRIDNI-KNIHY-A-DALSI-DOKUMENTY-PRO-ZAKLADNI-SKOLY.html>>. ISSN 1802-4785.

PETTY, G.; KOVAŘÍK, Š. 1996. *Moderní vyučování.* Praha: Portál. ISBN 80-7178-070-7.

PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. 2003. *Pedagogický slovník*. 4. upravené vydání. Praha: Portál. ISBN 80-7178-772-8.

PRAHA, VÚP. *Co a jak zapisovat do třídní knihy*. Metodický portál: Články [online]. 12. 10. 2007, [cit. 2014-9-21]. Dostupný z WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/ZI/1647/CO-A-JAK-ZAPISOVAT-DO-TRIDNI-KNIHY.html>>. ISSN 1802-4785.

REICHEL, J. 2009. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada Publishing a.s.. ISBN 978-80-247-3006-6.

ROESELOVÁ, V. 1995. *Námět ve výtvarné výchově*. 1. vyd. Praha: Sarah. ISBN 80-238-3744-3.

www.rvp.cz [online]. [cit. 2014-9-20].

SLAVÍK, J. 1993. *Kapitoly z výtvarné výchovy I. (zkušenost, dialog, koncept)*. Praha: Pražské centrum vzdělávání pedagogických pracovníků, Katedra výtvarné výchovy pedagogické fakulty UK v Praze.

ŠVEC, V. 1998. *Klíčové dovednosti ve vyučování a výcviku*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-1937-9.

Třídní knihy: pro 1. stupeň ZŠ varianta A. Mladá Boleslav: 2012-2013.

VALIŠOVÁ, A.; KASÍKOVÁ, H. 2007. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada Publishing a.s.. ISBN 978-80-247-1734-0.

6 SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Poměr pohlaví mezi respondenty	53
Graf č. 2: Věkové rozložení respondentů	55
Graf č. 4: Kvalifikace na učitelství pro první stupeň ZŠ	56
Graf č. 6: Názory na dostatečnost vzdělání učitelů ke kvalitnímu zvládnutí plánování a vedení hodin VV	58
Graf č. 7: Plánování hodin VV učiteli	60
Graf č. 8: Délka přípravy a plánování výuky VV	63
Graf č. 9: Poměr délky přípravy na VV a jiné předměty	66
Graf č. 10: Náročnost plánování VV vůči jiným předmětům	68
Graf č. 11: Konkrétní náročnější aspekty	70
Graf č. 12: Nejčastěji zohledňované aspekty při přípravě hodin VV	74
Graf č. 13: Dodržování stanovených plánů hodin VV	75
Graf č. 17: Období plánování výuky Vv	78
Graf č. 18: Obsah plánování VV	80
Graf č. 21: Zpětná vazba proběhlých hodin VV vzhledem k jejich plánu	81

7 SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Porovnání dokumentů 1. A.....	38
Tabulka 2: Porovnání dokumentů 1. B.....	39
Tabulka 3: Porovnání dokumentů 1. C.....	40
Tabulka 4: Porovnání dokumentů 2. A.....	41
Tabulka 5: Porovnání dokumentů 2. B.....	42
Tabulka 6: Porovnání dokumentů 2. C.....	43
Tabulka 7: Porovnání dokumentů 2. D.....	44
Tabulka 8: Porovnání dokumentů 3. A.....	44
Tabulka 9: Porovnání dokumentů 3. B.....	45
Tabulka 10: Porovnání dokumentů 4. A.....	45
Tabulka 11: Celkové shrnutí tematických plánů a třídních knih.....	47
Tabulka 12: Rozdělení četností pohlaví mezi respondenty	53
Tabulka 13: Porovnávání pohlaví učitelského sboru vzhledem k věkovým skupinám.....	53
Tabulka 14: Porovnání pohlaví učitelského sboru vzhledem ke vzdělání	54
Tabulka 15: Rozdělení četností věkového rozložení respondentů	55
Tabulka 16: Porovnání věkového rozložení respondentů vzhledem k jejich kvalifikaci	56
Tabulka 17: Rozdělení četností kvalifikace na učitelství pro první stupeň ZŠ	57
Tabulka 18: Rozdělení četností názorů na dostatečnost vzdělání učitelů	58
Tabulka 19: Porovnání názorů na dostatečnost vzdělání vzhledem k věkovým skupinám	59
Tabulka 20: Porovnání názorů na dostatečnost vzdělání vzhledem ke kvalifikaci	59
Tabulka 21: Rozdělení četností plánování hodin učiteli	60
Tabulka 22: Porovnání plánování hodin VV vzhledem k věkovým skupinám	61
Tabulka 23: Porovnání plánování hodin VV vzhledem ke kvalifikaci	62
Tabulka 24: Rozdělení četností délky přípravy a plánování výuky VV	63
Tabulka 25: Porovnání přípravy na VV vzhledem k věkovým skupinám	64
Tabulka 26: Porovnání přípravy na VV vzhledem ke kvalifikaci	65
Tabulka 27: Rozdělení četností délky přípravy na VV a jiné předměty	66
Tabulka 28: Porovnání délky přípravy na VV a jiné předměty vzhledem k věkové skupině	67
Tabulka 29: Porovnání délky přípravy na VV a jiné předměty vzhledem ke kvalifikaci ...	67
Tabulka 30: Četnost dle náročnosti plánování VV vůči jiným předmětům	68
Tabulka 31: Porovnání náročnosti plánování VV vzhledem k věkovým skupinám	69

Tabulka 32: Porovnání náročnosti plánování VV vzhledem ke kvalifikaci	69
Tabulka 33: Tabulka četností konkrétních náročnějších aspektů	71
Tabulka 34: Porovnání konkrétních aspektů náročnosti vzhledem k věkovým skupinám .	72
Tabulka 35: Porovnání konkrétních aspektů náročnosti vzhledem ke kvalifikaci	73
Tabulka 36: Rozdělení četností nejčastěji zohledňovaných aspektů při příprava VV	74
Tabulka 37: Rozdělení četností dodržování stanových plánů hodin VV	75
Tabulka 38: Porovnání dodržování stanovených plánů hodin VV vzhledem k věkovým skupinám.....	76
Tabulka 39: Porovnání dodržování stanovených plánů hodin VV vzhledem ke kvalifikaci	77
Tabulka 40: Rozdělení četností plánování VV dle období.....	78
Tabulka 41: Porovnání tvorby tematických plánů vzhledem k věkovým skupinám.....	79
Tabulka 42: Porovnání tvorby tematických plánů vzhledem ke kvalifikaci	79
Tabulka 43: Rozdělení četností obsahu plánování VV	80
Tabulka 44: Rozdělení četností zpětné vazby proběhlých hodin VV vzhledem k jejich plánu	81
Tabulka 45: Porovnání zpětné vazby plánu a skutečnosti vzhledem k věkovým kategoriím	83
Tabulka 46: Porovnání zpětné vazby plánu a skutečnosti vzhledem ke kvalifikaci	85

9 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Dotazník pro učitele VV

Příloha č. 2: Třídní kniha 1. A

Příloha č. 3: Třídní kniha třídy 1. B

Příloha č. 4: Třídní kniha třídy 1. C

Příloha č. 5: Třídní kniha třídy 2. A

Příloha č. 6: Třídní kniha třídy 2. B

Příloha č. 7: Třídní kniha třídy 2. C

Příloha č. 8: Třídní kniha třídy 2. D

Příloha č. 9: Třídní kniha třídy 3. A

Příloha č. 10: Třídní kniha třídy 3. B

Příloha č. 11: Tematický plán 3. B

Příloha č. 12: Třídní kniha třídy 4. A

Příloha č. 13: Tematický plán 4. A

Příloha 1: Dotazník pro učitele VV

Dobrý den, jsem studentka **Fakulty pedagogické Technické univerzity v Liberci**. Tímto si dovoluji Vás požádat o vyplnění následujícího dotazníku, který se zabývá výtvarnou výchovou na základních školách. Zakroužkujte prosím pouze jednu správnou odpověď. Vyplnění dotazníku Vám zabere maximálně **10 minut** a je anonymní.

1. Jste:

- a) žena
- b) muž

2. Kolik je Vám let?

- a) 20 až 30 let
- b) 31 až 40 let
- c) 41 až 50 let a více

3. Máte kvalifikaci na učitelství pro první stupeň ZŠ?

- a) ano, ale s jinou specializací
- b) ano, se specializací na VV
- c) ne

4. Myslíte si, že máte dostatečné vzdělání k tomu, abyste zvládl/a kvalitně a efektivně naplánovat a následně vést hodinu VV?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne

5. Plánujete si pravidelně výuku VV?

- a) ano, vždy
- b) ano, většinou
- c) ano, někdy
- d) ano, výjimečně
- e) ne

6. Kolik času týdně věnujete přípravě na výuku VV?

- a) jen několik minut před hodinou
- b) do půl hodiny během pracovního dne
- c) zhruba hodinu týdně
- d) více, přemýšlím nad tím i doma
- e) žádný

7. Věnujete přípravě výuky výtvarné výchovy více času, než přípravě na jiné předměty?

- a) jiné předměty neučím
- b) ano
- c) ne, věnuji méně
- d) stejně času

8. Je pro Vás plánování VV náročnější než plánování do jiných předmětů?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím
- d) je to stejné
- e) jiné předměty neučím

9. Pokud ano, co je na tom náročnější?

- a) adekvátně zvolit náročnost pro žáky
- b) zkombinovat učivo s výtvarným zadáním
- c) časová dotace vyučovací hodiny
- d) motivace žáků k práci
- e) zajistit si potřebné pomůcky a materiál
- f) nalézt náměr k práci
- g) plánování a vymýšlení výtvarného úkolu
- h) příprava výtvarného učiva

10. Když plánujete VV, co nejčastěji zohledňujete?

- a) předepsané učivo
- b) finanční stránku
- c) téma
- d) vzhled
- e) materiál
- f) náročnost
- g) jiné
- h) nic

11. Držíte se při realizaci VV stanovených plánů?

ano, vždy

- a) ano, vždy
- b) ano, většinou
- c) ano, někdy
- d) ano, výjimečně
- e) ne

12. Jak často plánujete výuku VV?

- a) týdně
- b) měsíčně
- c) ročně
- d) vůbec

13. Pokud tedy plánujete výuku VV, které kategorie zohledňujete ve svém plánování.

- a) tematický projekt
- b) cíl
- c) název úkolu
- d) námět/ téma
- e) materiál
- f) technika
- g) učivo
- h) očekávané výstupy
- i) jiné - uveďte _____

14. Hodnotíte po proběhlých hodinách naplňování svých plánů výuky?

- a) ano, vždy
- b) ano, většinou
- c) ano, někdy
- d) ano, výjimečně
- e) ne, nemám na čas
- f) ne, nebaví mě to
- g) ne, je to zbytečné

Děkuji za Váš čas strávený vyplňováním dotazníku.

Lenka Králová

Příloha 2: Třídní kniha 1. A

Září:

1. týden: Podzimní vycházka (poznávání krásy živé a neživé přírody)
2. týden: Figurka myšky a kočky z modelíny (poznání základních vlastností plastických materiálů)
3. týden: Otisky listů (pozorování přírodních útvarů – otisky, frotáž)
4. týden: Rodina (výtvarné vyjádření postoje ke skutečnosti)

Říjen:

5. týden: Otisky rozkrojeným bramborem (dotváření přírodnin na základě vlastních představ)
6. týden: Drak (kruhy, křída)
7. týden: Šaty pro princeznu (rozvoj fantazie, kresba měkkým materiálem)

Listopad:

8. týden: Korále pro princeznu (rozvíjení fantazie, práce v ploše)
9. týden: Domeček pro skřítky (rozvíjení citu pro prostor)
10. týden: Lesní skřítek z přírodnin (vytváření prostorových útvarů seskupováním a kombinováním přírodnin)
11. týden: Zážitek ze ŠVPŘ (výtvarné vyprávění)

Prosinec:

12. týden: Balicí papír na dárky (rytmické řešení plochy s využitím různých prvků ve 3 barvách)
13. týden: Kapří šupinka (výtvarné vyjádření skutečnosti)
14. týden: Vánoční přání (kompozice plochy s využitím stejných prvků)
15. týden: Neodučeno (Vánoční prázdniny)
16. týden: Neodučeno (Vánoční prázdniny)

Leden:

17. týden: Můj svět (koláž)
18. týden: Můj obličej (pozorování a zvládnutí proporcí)
19. týden: Maminka a tatínek (proporce lidského těla)
20. týden: Vlny na vodě

Únor:

21. týden: Můj dům (hra s linií)
22. týden: Moje rodina (ilustrace, výtvarné vyjádření skutečnosti)
23. týden: Jak si hraju (linie, grafický záznam pohybu)
24. týden: Zima – barevné vyjádření (vodovky, hra s barvou, barvy studené a teplé)

Březen:

- 25. týden: Vyhledávání a porovnávání různých ilustrací (rozhovor o jménech ilustrátorů)
- 26. týden: Beruška – kresba křídou (zvládnutí techniky)
- 27. týden: Let berušky (rudka, grafický záznam pohybu)
- 28. týden: Papírová kraslice (vodovky, rytmické řešení plochy, hra s linií)
- 29. týden: Malování vajec různou technikou

Duben:

- 30. týden: Čtvero ročních období (hra s barvou, tempera, vodovka)
- 31. týden: Ilustrace Mojí první knihy – roční období (výtvarné vyjádření skutečnosti)
- 32. týden: Liška (křída, poznávání tvaru těla zvířat)
- 33. týden: Moje ruce (hra s linií, otisk)
- 34. týden: Koště čarodějnice (hra s linií, křída, pozorování tvaru předmětu z hlediska jeho funkce)

Květen:

- 35. týden: Obličej maminky (hra s linií)
- 36. týden: Práce s ilustrací básně (jména ilustrátorů, porovnávání)
- 37. týden: Pokus o vyjádření opozic a synonym barvou barvy kontrastní, základní, doplňkové)
- 38. týden: Co kvete venku (rudky, křída – pozorování, rozlišení a hodnocení tvarů, barvy, struktury)

Červen:

- 39. týden: Vláček (kresba uhlím – zobrazování tvarů lidských výtvarů, grafický záznam pohybu)
- 40. týden: Slunce (koláž z donesených přírodnin dotváření přírodnin na základě vlastních představ)

Příloha 3: Třídní kniha třídy 1. B

Září:

1. týden: Neodučeno (změna vyučování)
2. týden: Moje rodina (kresba voskovkami, malba vodovými barvami)
3. týden: Neodučeno (změna vyučování)
4. týden: Jablíčko, hruška (malba vodovkami, organizace své práce)

Říjen:

5. týden: Ovocný kompot (malba vodovými a temperovými barvami, tisk z výšky, práce v plošné rovině)
6. týden: Monotisk z listu (tempera)
7. týden: Barvy podzimu (vycházka do přírody)
8. týden: Co rád dělám s babičkou a dědou (kresba měkkým materiálem do výtvarné soutěže)
9. týden: Neodučeno (podzimní prázdniny)

Listopad:

10. týden: Malování lentilkami (hra s barvami)
11. týden: Pletený svetr (práce s textilním materiálem, dokreslování voskovkami)
12. týden: Neodučeno (státní svátek)
13. týden: Světlo ve tmě (kresba voskovkami poté malba vodovými barvami do výtvarné soutěže)

Prosinec:

14. týden: Vánoční stromeček (malba temperou, dolepování prvků)
15. týden: Andělská křídla (koláž)
16. týden: Sněhová královna (malba temperou, proporce obličeje)
17. Neodučeno (vánoční prázdniny)
18. Neodučeno (vánoční prázdniny)

Leden:

19. týden: Co jsem našel pod stromečkem (tematická kresba, koláž)
20. týden: Vánoce u nás doma (tematická malba)
21. týden: Žirafa (stříhání, dokreslování, tvorba z neobvyklého materiálu)
22. týden: Veverky v lese (malba voskovkami, vodovými barvami)

Únor:

23. týden: Neodučeno (jarní prázdniny)
24. týden: Bacili, bakterie, viry (kresba měkkým materiálem)
25. týden: List do kalendáře – ptáčky v budce (koláž, práce se špátlí)

26. týden: Olympiáda (malba vodovými barvami)

Březen:

27. týden: Sněženka (tupování, malba temperou temperou)

28. týden: Vycházka do přírody (pozorování změn v přírodě)

29. týden: Dědečkův koblížek (ilustrace pohádky)

30. týden: Fialka (malby prsty, míchání barev)

31. týden: Aprílové počasí (kresba suchým pastelem, výstava dětských prací)

Duben:

32. týden: Velikonoční vajíčko (práce s linií, tvorba netradičním náčiním)

33. týden: Velikonoční přáníčko (stříhání, lepení)

34. týden: Neodučeno (Velikonoční pondělí)

35. týden: Čarodějnice (práce s textilem)

36. týden: Přání ke dni matek (stříhání, lepení, práce se šablonkou)

Květen:

37. týden: Maminka (kresba, práce s linií)

38. týden: Neodučeno (mobilní planetárium)

39. týden: Neodučeno (focení)

40. týden: Zvířátka na farmě (dokreslování)

Červen:

41. týden: Neodučeno (školní výlet)

42. týden: Výstava dětských prací

Příloha 4: Třídni kniha třídy 1. C

Září:

1. týden: Neodučeno (změna vyučování)
2. týden: Koulelo se, koulelo (koláž, kresba lentilkami, pojem barvy)
3. týden: Neodučeno (změna vyučování)
4. týden: Podzimní malba prsty (malba temperou, míchání barev)

Říjen:

5. týden: Podzimní dovádění s rodinou (malba vodovkami)
6. týden: Neodučeno (změna vyučování)
7. týden: Skřítek podzimníček (práce s přírodninami, dokreslování vodovými barvami)
8. týden: Procházka parku (frotáž)
9. týden: Neodučeno (podzimní prázdniny)

Listopad:

10. týden: Podzimní nálady (malba vodovými barvami, zapouštění tuše)
11. týden: Podzimní listí (pozorování změn v přírodě, kresba voskovkami, tuš, vyškrabávání)
12. týden: Podzimní vycházka do okolí
13. týden: Čert a Mikuláš chodí městem (kombinovaná technika, tempera, stříhání, lepení)

Prosinec:

14. týden: Vánoční ozdobička (kresba měkkým materiálem, lepení)
15. týden: Vánoce, Vánoce přicházejí (kresba zmizíkem do inkoustu)
16. týden: Kresba měkkým materiálem na porcelánové hrníčky
17. týden: Neodučeno (vánoční prázdniny)
18. týden: Neodučeno (vánoční prázdniny)

Leden:

19. týden: Přivolávání zimy Zimní královnou (malba prsty)
20. týden: Pohled z okna na zimní krajinu (koláž, malba vodovkami, tupování)
21. týden: Neodučeno (návštěva mateřské školky)
22. týden: Neodučeno (Pololetní prázdniny)

Únor:

23. týden: Neodučeno (jarní prázdniny)
24. týden: Olympijské kruhy (kombinovaná technika, lepení, kresba měkkým materiálem)

25. týden: Modelování (návrh olympijské medaile)

26. týden: Neodučeno (divadelní představení)

Březen:

27. týden: Přivolání jara (malba temperou, monotisk)

28. týden: Jarní motiv (práce se suchým pastelem)

29. týden: Sazení osiva

30. týden: Velikonoční beránek (práce s netradičním materiálem, lepení, práce se šablonkou)

31. týden: Velikonoce na skle (ubrousková technika)

Duben:

32. týden: Kresba velikonočních vajíček

33. týden: Neodučeno (Velikonoční prázdniny)

34. týden: Ilustrace k přečtené knize (práce s měkkým materiálem)

35. týden: Neodučeno (ředitelské volno)

36. týden: Neodučeno (ředitelské volno)

Květen: týden: Modelování (mé největší přání)

37. týden: Vycházka do přírody

38. týden: Plavba po moři (skládání, malba vodovkami)

39. týden: Neodučeno (školní výlet)

Červen:

40. týden: Výroba dekorací pro školní akademii

41. týden: Výstava dětských prací

Příloha 5: Třídní kniha třídy 2. A

Září:

1. týden: Kašpárek (proporce postavy)
2. týden: Drak (kresba křídou)
3. týden: Šaty pro princeznu (rytmus v ploše linie, vodovky)
4. týden: Obličej prince (proporce, kresba)

Říjen:

5. týden: Raneček na buchy (dekorativní práce)
6. týden: Hlava obra (proporce v obličeji)
7. týden: Víla (vodovky)
8. týden: Duch (maňásek)
9. týden: Neodučeno (podzimní prázdniny)

Listopad:

10. týden: Skřítek z přírodnin
11. týden: Vodník (vodovky)
12. týden: Ohnivý muž (kresba uhlem a suchým pastelem)
13. týden: Podzimní vycházka do okolí

Prosinec:

14. týden: Čertík v pohybu (kresby uhlem)
15. týden: Bílá paní (voskovka a vodovky)
16. týden: Vánoční přání
17. týden: Neodučeno (vánoční prázdniny)
18. týden: Neodučeno (vánoční prázdniny)

Leden:

19. týden: Diamant (hra s barvami a plochou)
20. týden: Náhrdelník loupežníka (tempery)
21. týden: Kouzelník (postava vodovkami)
22. týden: Zrcadlo Sněhové královny (dekorativní rytmické řazení prvků)

Únor:

23. týden: Neodučeno (jarní prázdniny)
24. týden: Lidská lebka (kresba měkkou tužkou)
25. týden: Otesánek (koláž)
26. týden: Dekorace robota z krabiček (prostorového objektu)

Březen:

27. týden: Krtek (maňásek)

- 28. týden: Veverka (křída)
- 29. týden: Mraveniště (kresba dřívkem)
- 30. týden: Jména nejznámějších dětských ilustrátorů
- 31. týden: Vycházka do přírody

Duben:

- 32. týden: Dekorace velikonočních kraslic voskem
- 33. týden: Figurka pejska a kočičky (hlína)
- 34. týden: Klaun (proporce lidské postavy)
- 35. týden: Koště malé čarodějnice (kresba rudkou)

Květen:

- 36. týden: Hlava Červené Karkulky (proporce obličeje)
- 37. týden: Motýl (kresba rudkou oběma rukama)
- 38. týden: Frotáž kůry stromů v okolí školy
- 39. týden: Hejkal (pokus o lineární záznam hlasu Hejkala)

Červen:

- 40. týden: Mlýnek (kresba tužkou, záznam pohybu)
- 41. týden: Hrneček (dekorativní práce)
- 42. týden: Výstava obrázků

Příloha 6: Třídní kniha třídy 2. B

Září:

1. týden: Neodučeno (změna vyučování)
2. týden: Zážitky z prázdnin (pastelky)
3. týden: Podmořský svět (voskovky, vodovky)
4. týden: Moje příšera (příšera za jména, tužka, pastelky, práce s linií, kreativní dotvoření vzniklých ploch)

Říjen:

5. týden: Výtvarný diktát (práce s detailem, hledání vhodné kompozice, abstrakce)
6. týden: Dlaždičky do koupelny (dekorativní řešení čtverce)
7. týden: Zašifrovaná zpráva (vymývaná klovatina)
8. týden: Slunce (teplé a studené barvy)
9. týden: Neodučeno (podzimní prázdniny)

Listopad:

10. týden: Podzimní vycházka do přírody
11. týden: Svět z přírodnin (otisk, práce s přírodninami, pozorování struktur přírodnin)
12. týden: Malba netradičním způsobem (kartáček, korek, větvička jehličnanů, list, autíčko, rozvoj fantazie, kreativita)
13. týden: Zvířecí mutanti (rozvoj kreativity, výtvarné řešení stanoveného problému)

Prosinec:

14. týden: Zimní mandala (rozfoukávání tuše, vodovky, dekorativní řešení kruhu)
15. týden: Sněhulák (tupování, pointilismus)
16. týden: Vánoční přání (vytlačovaná kresba)
17. týden: Neodučeno (vánoční prázdniny)
18. týden: Neodučeno (vánoční prázdniny)

Leden:

19. týden: Co jsou pro mě Vánoce? (vyjadřování emocí)
20. týden: Kreslení do sněhu
21. týden: Portrét kamaráda (kresba tužkou, práce s linií)
22. týden: Neodučeno (divadelní představení)

Únor:

23. týden: Neodučeno (jarní prázdniny)
24. týden: Valentýn (výroba přání, přenesení své představy do reality)
25. týden: Masopust (výroba masek, zapouštění barev)
26. týden: Znamka podle mě (dekorativní řešení plochy)

Březen:

- 27. týden: Obrázky z těstovin (koláž, kombinace technik, práce s plochou)
- 28. týden: Snový svět (zažehlování voskovek)
- 29. týden: Pizza podle mě (koláž z novinových výstřižků, dekorativní řešení kruhu)
- 30. týden: Půlportrét (dokreslování)
- 31. týden: Vycházka do přírody (pozorování změn v přírodě)

Duben:

- 32. týden: Najdi chameleona (muchláz)
- 33. týden: Příroda na jaře (malování nití, netradiční náčiní)
- 34. týden: Přírodniny venku (frotáž, kůra stromů, kameny, listy stromů)

Květen:

- 35. týden: Vesmír z bublifuku (experiment s barvou)
- 36. týden: Sakura (otisky)
- 37. týden: Jak jsme hráli kuličky (náhodná lineární kresba, objevování stop po míčku)
- 38. týden: Barvy celého světa (akční tvorba)

Červen:

- 39. týden: Ilustrátoři dětských knih (malba Večerníček)
- 40. týden: Galerie autorských prací
- 41. týden: Neodůčeno (školní výlet)

Příloha 7: Třídní kniha třídy 2. C

Září:

1. týden: Otisky rukou (mozaika naše ruce)
2. týden: Neodučeno (jiná akce)
3. týden: Lichožrouti (ilustrace dle pohádky, představivost, fantazie)
4. týden: Lichožrouti (práce s textilem, zhotovení lichožrouta)

Říjen:

5. týden: Kolorovaná kresba (tuš linie)
6. týden: Neodučeno (jiná akce)
7. týden: Podzimní malba dle fantazie (inspirace c čítance – Podzim, mé podivné nálady)
8. týden: Neodučeno (divadelní představení)
9. týden: Neodučeno (podzimní prázdniny)

Listopad:

10. týden: Neodučeno (návštěva knihovny)
11. týden: Podzimní věnec (frotáž listů, pastelky)
12. týden: Co najdeme na větvi (linie, hledání tvarů, fantazie, pastelky)
13. týden: Zažehlování voskovek

Prosinec:

14. týden: Andělíček strážníček (dokreslování, lepení)
15. týden: Vánoční přání (práce s šablonkou, lepení)
16. týden: Malba hrníčků na porcelán
17. týden: Neodučeno (vánoční prázdniny)
18. týden: Neodučeno (vánoční prázdniny)

Leden:

19. týden: Kouzelné kreslení zmizíkem (zimní motivy)
20. týden: Pozitivní billboardy (akční malba, práce v skupinách)
21. týden: Ptáčci v ptačí budce (koláž)
22. týden: Výtvarný diktát (šrafování, míchání barev)

Únor:

23. týden: Valentýnské přáníčko (lepení, koláž)
24. týden: Malba těla (malba temperou)
25. týden: Motýl (malba prsty)

Březen:

- 26. týden: Instalace dětských prací k akademii školy
- 27. týden: Neodučeno (jarní prázdniny)
- 28. týden: Zahrádka pro maminku (práce s barevným papírem, muchláz)
- 29. týden: Květiny z polystyrenu (tempera, velikonoční motiv)
- 30. týden: Motýli (tupování)

Duben:

- 31. týden: Neodučeno (Velikonoční prázdniny)
- 32. týden: Moje rodina (kresba dle předlohy)
- 33. týden: Neodučeno (jiná akce)
- 34. týden: Čarodějnice na koštěti (práce s přírodním materiálem)

Květen:

- 35. týden: Tvorba komiksu (rozvoj fantazie)
- 36. týden: Transparent (kolektivní práce, kombinovaná technika)
- 37. týden: Neodučeno (škola v přírodě)
- 38. týden: Koulelo se, koulelo (akční malba)

Červen:

- 39. týden: Výroba hudebního nástroje (chřestítka, použití netradičního materiálu)
- 40. týden: Let balónem (lepení, malba tuší)

Příloha 8: Třídní kniha třídy 2. D

Září:

1. týden: Moje báječné prázdniny (kresba pastelem)
2. týden: Neodučeno (jiná akce)
3. týden: Teplé a studené barvy (rozvoj smyslovosti a citlivosti)
4. týden: Sluníčko (kresba voskovkami, malba vodovkami, zapouštění, rozvíjení citlivosti)

Říjen:

5. týden: Podzimní sluníčko (kresba pastelkami)
6. týden: Mandaly (hravost, kreativita, fantazie, relaxace, zapojení smyslů)
7. týden: Zapouštění barev podzimu (malba vodovkami)
8. týden: Neodučeno (divadelní představení)
9. týden: Neodučeno (podzimní prázdniny)

Listopad:

10. týden: Podzimní skřítek (otisky listů, kresba)
11. týden: Struktura přírodnin (otisk)
12. týden: Obláčky na vánoční přání (netradiční technika, akční malba kartáčkem)
13. týden: Dopisy pro Ježíška (kresba pastelkami)

Prosinec:

14. týden: Andělská křídla (výzdoba triček měkkým materiálem)
15. týden: Seznámení s ilustrátory Lada, Zmatlíková
16. týden: Vánoční vystřihovánky
17. týden: Neodučeno (vánoční prázdniny)
18. týden: Neodučeno (vánoční prázdniny)

Leden:

19. týden: Kresby do zážitkového sešitu
20. týden: Zapouštění barev do klovatiny (pastely)
21. týden: Výtvarná tvorba barevných odstínů (světlý x tmavý)
22. týden: Neodučeno (vysvědčení)

Únor:

23. týden: Sluníčko (kresba voskovkami, vodovky)
24. týden: Valentýnské přáníčko (práce s netradičním materiálem)
25. týden: Mandaly (rozvoj tvořivosti)
26. týden: Komunikace, hodnocení, sebereflexe

Březen:

- 27. týden: Hračky a vliv reklamy (estetické působení)
- 28. týden: Barevné odstíny- světlý, tmavý (měkký materiál)
- 29. týden: Ilustrace oblíbené knihy (tvorba komiksu, práce měkkým materiálem)
- 30. týden: Jarní zátiší (práce s plochou)
- 31. týden: Seznámení s pracemi výtvarných umělců

Duben:

- 32. týden: Velikonoční tematika (omalovánky, představivost, barvy)
- 33. týden: Neodučeno (Velikonoční pondělí)
- 34. týden: Mandalý (pastely, rozvoj fantazie)

Květen:

- 35. týden: Neodučeno (státní svátek)
- 36. týden: Neodučeno (státní svátek)
- 37. týden: Malby na hedvábí (netradiční technika, zapíjení)
- 38. týden: Koulelo se, koulelo (akční malba)

Červen:

- 39. týden: Výroba hudebního nástroje (chřestítka, použití netradičního materiálu)
- 40. týden: Let balónem (lepení, malba tuší)

Příloha 9: Třídní kniha třídy 3. A

Září:

1. týden: Neodučeno (změna rozvrhu)
2. týden: Práce s papírem (vlastnosti materiálu)
3. týden: Muchláz z novin (kompozice prostoru a plochy)
4. týden: Teplé a studené odstíny (koláž)

Říjen:

5. týden: Kresba provázkem (tempera, míchání barev)
6. týden: Kombinování voskovek a vodovek
7. týden: Kreativní zpracování nereálných objektů
8. týden: Práce s pastelem (kooperativní práce, mezipředmětové vztahy - vyjmenovaná slova)
9. týden: Neodučeno (podzimní prázdniny)

Listopad:

10. týden: Vysněné město na dlani (zobrazení detailu, abstraktno a konkrétno)
11. týden: Půlený obraz (práce ve dvojicích)
12. týden: Ilustrace (příběhy, znázornění děje pomocí kresby)
13. týden: Instalace vlastních děl, hodnocení

Prosinec:

14. týden: Zimní zátiší (voskovky, vodovky)
15. týden: Kresba zimní krajiny (práce ve skupině)
16. týden: Neodučeno (vánoční prázdniny)
17. týden: Neodučeno (vánoční prázdniny)

Leden:

18. týden: Zaměření na detail a skutečnost (kresba po paměti)
19. týden: Tvorba pexesa (kresba)
20. týden: Kresba jedním tahem (barevná kompozice, zaměření na linii)
21. týden: Neodučeno (jiná akce)

Únor:

22. týden: Neodučeno (Jarní prázdniny)
23. týden: Strašidla z našeho okolí (koláž, kresba křídou, roztírání, míchání barev)
24. týden: Práce s kartonem (vodovky otisk)
25. týden: Malba temperami

Březen:

26. týden: Snová krajina (rozmývání fixů)

- 27. týden: Vodové barvy (transparentnost, míchání)
- 28. týden: Neodučeno (jiná akce)
- 29. týden: Kresby fixem pomocí nohy
- 30. týden: Portrét (kresba uhlím, proporce, zákonitosti)

Duben:

- 31. týden: Míchání barev (vodovky)
- 32. týden: Dokresba slavné osobnosti (kresba tužkou, stínovaný portrét)
- 33. týden: Osobní kaleidoskop (dělení plochy)

Květen:

- 34. týden: Akční malba (kolektivní práce)
- 35. týden: Akční malba na textil
- 36. týden: Kresba uhlím (sluneční soustava)
- 37. týden: Kresebný diktát (zaměřeno na detail)

Červen:

- 38. týden: Neodučeno (škola v přírodě)
- 39. týden: Postava v pohybu (skupinová práce)

Příloha 10: Třídni kniha třídy 3. B

Září:

1. týden: Můj prázdninový skřítek (kresba pastelkami)
2. týden: Prázdniny zavřené do básničky (kresba)
3. týden: Zapouštění barevných skvrn do mokrého podkladu (míchání barev)
4. týden: Vlaštovky (práce s temperami)

Říjen:

5. týden: Neodučeno (jiná akce)
6. týden: Kresba na volné téma
7. týden: Sova (lepení přírodnin)
8. týden: Jablíčko (skládání, lepení, práce s barevným papírem)
9. týden: Neodučeno (podzimní prázdniny)

Listopad:

10. týden: Město (kresba voskovkami)
11. týden: Podzimní vycházka do okolí (pozorování změn v přírodě)
12. týden: Krajinka (barevné kombinace, otisky listů, malba temperou)
13. týden: Anděl (lepení textilií)

Prosinec:

14. týden: Vánoční zdobení perníčků (kresba)
15. týden: Betlém (skupinová práce, kresba dle předlohy)
16. týden: Vánoční přání (stříhání, lepení)
17. týden: Neodučeno (vánoční prázdniny)
18. týden: Neodučeno (vánoční prázdniny)

Leden:

19. týden: Zimní obloha (tupování odstínů)
20. týden: Lesní zvířátka (kresba černým fixem)
21. týden: Strom (lepení, seskupování geometrických tvarů)
22. týden: Ryby (kresba tuší)

Únor:

23. týden: Neodučeno (Jarní prázdniny)
24. týden: Kresba fixem (zdobení ořechu)
25. týden: Meč, hvězda (tvarování dle fantazie)
26. týden: Slaměné obrázky (práce s netradičním materiálem)

Březen:

27. týden: jarní závěs (keramika)

28. týden: Město (geometrické tvary, míchání barev, používání různých druhů štětců)
29. týden: Vajíčka (malba měkkým materiálem)
30. týden: Ilustrace k Hrubínovi pohádce O Budulínkovi
31. týden: Sluníčko, kolorovaná kresba

Duben:

32. týden: Skládání origami, dokreslování
33. týden: Velikonoční prázdniny
34. týden: Jaro (kresba tuší, zdobení)

Květen:

35. týden: Neodučeno (státní svátek)
36. týden: Neodučeno (státní svátek)
37. týden: Lednice (koláž)
38. týden: Vesnické město (míchání barev)

Červen:

39. týden: Neodučeno (škola v přírodě)
40. týden: Kolotoč (kresba zvířat křídou)

Příloha 11: Tematický plán 3. B

Září - Skřítek podzimu: pastelky, tempery

Můj prázdninový skřítek

Prázdniny zavřené do básničky

Zapouštění barevných skvrn do mokrého podkladu

Vlaštovky

Říjen – Moudrý jako...: přírodniny, suché pastely

Negativ

Kresba na volné téma

Sova

Jablíčko

Listopad – Příroda na podzim: voskovky, tempery, textilie

Město

Podzimní vycházka do okolí

Krajinka

Anděl

Prosinec – Příprava času vánočního: měkký materiál

Vánoční zdobení perníčků

Betlém

Vánoční přání

Leden – Pojd'me spolu do lesa: černý fix, tuš

Zimní obloha

Lesní zvířátka

Strom

Ryby

Únor – Kruhy kolem nás: netradiční materiál

Kresba fixem

Meč, hvězda

Slaměné obrázky

Březen – Jaro kam se podíváš: keramika

Jarní závěs

Vajíčka

Ilustrace k Hrubínovi pohádce O Budulínkovi

Sluníčko, kolorovaná kresba

Duben – Tvary v obraze: tuš

Skládání origami, dokreslování

Jaro

Květen – Výlety po české zemi: vodovky

Lednice

Vesnické město

Červen – Chceš-li, můžeš: měkký materiál - křídly

Co s sebou na prázdniny - koláž

Kolotoč

Příloha 12: Třídni kniha třídy 4. A

Září:

1. týden: Neodučeno (změna rozvrhu)
2. týden: Vzpomínka na prázdniny (tuš, tempera, vodovky)
3. týden: Pavouk v pavučině (tuš, pero, krepový papír)
4. týden: Výroba draka z papíru (klovatina, pastel, vymývání)

Říjen:

5. týden: Zapouštění barev podzimu (lepení draka, výroba listů)
6. týden: Duch Much (malba temperami)
7. týden: Pohled do přírody (zapouštění barev podzimu, stříhání okének)
8. týden: Keramika (tvoření okének)
9. týden: Malebné městečko (průčelí domu, vystřihování, lepení krajky)

Listopad:

10. týden: Plánek domu (čtvercový papír, fixy, voskovky)
11. týden: Glazování keramiky
12. týden: Keramický betlém
13. týden: Výroba čertů (použití papírových tácků)

Prosinec:

14. týden: Vyšívání vánočních ozdob (bavlnka, korálky)
15. týden: Vločky (prostřihávání)
16. týden: Kapr (tempera, ořechy, koláž)
17. týden: Neodučeno (vánoční prázdniny)
18. týden: Neodučeno (vánoční prázdniny)

Leden:

19. týden: Zimní krajina (chaloupka, bílá voskovka, překrývání inkoustem)
20. týden: Lachtan, tuleň velryba
21. týden: Tvorba vloček (krepový papír, výzdoba školy)
22. týden: Český Honza (návrh ilustrace ke knize)

Únor:

23. týden: Neodučeno (Jarní prázdniny)
24. týden: Sportovní den (vodovky)
25. týden: Neodučeno (jiná akce)
26. týden: Tvorba pozvámek na karneval

Březen:

27. týden: Neodučeno (změna rozvrhu)

28. týden: Kolorovaná kresba (inspirace J. Ladou)

29. týden: Sněženky (tvorba řetězu)

30. týden: Velikonoční keramika

31. týden: Setí pšenice (postřehy jarních změn)

Duben:

32. týden: Barvení vajíček

33. týden: Výzdoba chodby, instalace dětských prací

34. týden: Drátkování jarní květiny

35. týden: Tvorba čarodějnice (práce s přírodním materiálem)

Květen:

36. týden: Neodučeno (státní svátek)

37. týden: Neodučeno (státní svátek)

38. týden: Kresebný diktát (práce s linií, plochou)

Červen:

39. týden: Neodučeno (škola v přírodě)

40. týden: Šití

Příloha 13: Tematický plán 4. A

Podzim:

září, říjen, listopad – Všechny barvy podzimu; Když za oknem prší; Než začne zima

Vzpomínání na prázdniny - malba, vodovými barvy a tempery, tuš

Pavoučí pavučina - tuš, pero, krepový papír

Pouštění draka - klovatina, pastel, vymývání

Barvy podzimu - lepení draka, výroba listů

Mucha A. - malba temperami

Kukátkem do přírody - zapouštění barev podzimu, stříhání okének

Keramická dílna

Městečko na dlani - průčelí domu, vystřihování, lepení krajky

Na den architektem - plánec domu, čtvercový papír, fixy, voskovky

Glazování keramiky

Keramický betlém

Čertíci - použití papírových tácků

Zima:

prosinec, leden, únor – Vánoce, vánoce, přicházejí; Ladovská zima, Únor bílý..

Vyšívání vánočních ozdob - bavlnka, korálky

Vločky - prostřihávání

Kapr ve vodě - tempera, ořechy, koláž

Zimní krajina - chaloupka, bílá voskovka, překrývání inkoustem, (kresba různými technikami)

Lachtan, tuleň velryba

Tvorba vloček - krepový papír, výzdoba školy

Český Honza do světa šel - (návrh ilustrace ke knize)

Všechny tvary světa – (plastika z hmoty), papír - kliš

Sportovní den - vodovky

Devatero hor – (grafická technika tisku z koláže)

Pozvánky na karneval

Jaro:

březen, duben, květen – Jarní úklid; Aprílový pohár; Májový průvod

Jednou nohou v Africe - pohled na věci a děje z výtvarného hlediska

Kolorovaná kresba - inspirace J. Ladou, (seznámení s pracemi známých českých ilustrátorů)

Sněženky - tvorba řetězu

Velikonoční keramika

Setí pšenice - postřehy jarních změn

Barvení vajíček

Výzdoba chodby, instalace dětských prací - (posuzování vlastních prací a prací spolužáků)

Drátkování jarní květiny

Pálení čarodějnic - (práce s přírodním materiálem)

Kresebný diktát - (práce s linií, plochou), proporční vztahy

Léto:

červen - Těšíme se na prázdniny

Očima mouchy- základy kompozice

Šití vizitky